

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Ottowitz, Niko. Za mlade radovedneže iz cele Koroške : dvojezični tabor fizike na Slovenski gimnaziji / Niko Ottowitz.- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 2**
- **Namesto "bojnega modusa" na poti dialoga : Konsenzna skupina obiskala Južno Tirolsko.-** Bozen. Pred dnevi je delegacija iz Koroške z Marjanom Sturmom in Josefom Feldnerjem na čelu obiskala Južno Tirolsko, kjer je šef resorja dnevnika Dolomiten Hatto Schmidt obiskovalce seznanil s tamkajšnjim stanjem sožitja jezikovnih skupin, gostje iz Koroške pa so informirali o uspehih na poti sporazumevanja na Koroškem.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 4**
- **Dvojezičnost na Selah je vidna na petih tablah : krajevni napisi.-** Sele. Občina Žitara vas je od 7. aprila 2018 še vidneje prepoznavna kot dvojezična. Pet krajevnih tabel jr doslej na pobudo Franca Kukovice, ki ni pokopal upanja, da vodo tudi občinski politiki spoznali, dragocenost dvojezične Koroške, na Selah na zasebnih zemljiščih "zraslo iz tal". Za vidno dvojezičnost je med drugimi poskrbel na svojem zemljišču tudi pisatelj Florjan Lipuš.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 4**
- **Wakounig, Franc. Ob 80- letnici anšlusa k nacistični Nemčiji : spominska svečanost Zveze koroških partizanov v Železni Kapli / Franc Wakounig.-** Železna Kapla. Vsakoletna spominska svečanost Zveze koroških partizanov na belo nedeljo v Železni Kapli sodi med najstarejše proslave v poklon žrtvam nacističnega nasilja v deželi in državi. Povzetek slavnostnega govora Feliksa Wieserja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 5**
- **Habernik, Joza. 200- letnica rojstva Friedricha Wilhelma Raiffeisna, Posojilnice in blagovne zadruga / Joza Habernik.- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 6**
- **Smrtnik, Franc Jožef. Praznovanje 750- letnice ni vsakdanja stvar : župan Franc Jožef Smrtnik ob jubileju trga Železna Kapla / Franc Jožef Smrtnik ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.-** Železna Kapla. Občina Železna Kapla letos praznuje 750- letnico imenovanja kraja za trg. Župan Franc Jožef Smrtnik je javnosti predstavil težišča letošnjih praznovanj.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 7**
- **Petritz novi predsednik spominske platforme : Memorial Kärnten / Koroška.-** Celovec. Memorial Kärnten / Koroška (MKK), platforma proti oživiljanju rasizma, nacizma in antisemitizma, je na rednem občnem zboru izvolil novo vodstvo. Dosedanji predsednik Franc Wakounig, ki je tudi ustanovni član te ugledne spominske pobude v deželi, je po šestih letih predal vajeti v mlajše roke. Novi predsednik je Aleksander Petritz, dejaven na področju razvijanja novih urbanističnih projektov na območju bivše Jugoslavije. Po očetovi strani prihaja iz Borovelj.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 8**
- **Trampusch, Sebastjan. Vabijo stranke in vajece : vigradni in vajeniški sejem v Pliberku / Sebastjan Trampuš.-** Pliberk. Tudi letos bo Vigradni sejem gospodarskega združenja Bleiburg /Feistritz - Pliberk /Bistrica na pliberškem sejmišču raznolik - od 20. do 22. aprila bo nad 70 podjetij poskrbelo za jormak v malem. Močen poudarek so v Pliberku letos spet dali Vajeniškemu sejmu, ki bo tretjič potekal v sklopu Vigradnega sejma.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 9**
- **Zadnje slovo od žive legende slovenskega planinstva na Koroškem : Lubo Urbajs (1923 - 2018).- Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 13**
- **Drago Jančar danes slavi 70 let : slovenska literatura.-** Eden najbolj plodovitih in mednarodno priznanih slovenskih pisateljev, Drago Jančar, prav danes slavi 70 let.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 14**
- **Art is Artis. Klarič in Čertov : razstava v Domu prosvete v Tinjah.-** Tinje. Ivan Klarič in Valentin (Folti) Čertov, ustvarjalna dvojica snemalnega in produkcijskega podjetja Artis sta v sredo, 11. aprila 2018 v Veliki galeriji doma prosvete v Tinjah, odprla razstavo svojih del, naslov pa se je kot besedna igra skorajda ponudil sam od sebe: Art is Artis.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 14**
- **Wakounig, Bojan. Kakovost ni bila kaj drugačna. Bila je odlična : Danica mav drhač II / Bojan Wakounig.-** Šentprimož. V drugo se je Danica lotila žanrsko raznolikega projekta Danica mav drhač. Tokrat tudi z mlajšimi pevci in pevkami.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 15**
- **Wakounig, Bojan. Dobro so jedli in pili, zdaj pa še dobro pojejo : portret: moški pevski zbor Die ChorHerren / Bojan Wakounig.-** Celovec. V soboto, 14. aprila 2018 bodo na Vigradnem koncertu v Kotmari vasi peli daleč naokoli uveljavljen Kvintet bratov Smrtnik ter vse bolj uveljavljeni Die ChorHerren. Slednji so v treh skupnih letih

svoj repertoar razširili že na sto pesmi. Pri njih je tudi Dominik Hudl, moderator pri slovenskem sporedu ORF, učitelj klavirja na Slovenski glasbeni šoli dežele Koroške in zborovodja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 15**

- **Wakounig, Bojan. Čisto iz tirov vržena in lepa predstava : premiera SKD Jepa - Baško jezero / Bojan Wakounig.-** Ledinca. Mladinska igralska skupina Slovenskega kulturnega društva Jepa - Baško jezero je v Kulturnem domu v Ledincah premierno uprizorila glasbeno komedijo Totalka odštekan dan.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 16**
- **Nužju Tolmajerju spet priznanje : Naša Slovenija 2017.-** Radiše. Odbor za podelitev priznanj Naša Slovenija, ki jih podeljuje gibanje za ohranjanje in uveljavljanje slovenske kulturne in naravne dediščine ter krajine Kultura - Natura Slovenija, je razglasil prejemnike za leto 2017 V kategoriji zasluge posameznikov ali organizacij je nagrado prejel, kot je obrazložil napisal Odbor za podelitev priznanj, ki ga zadnja štiri leta vodi koroška Slovenka Herta Maurer Lausegger "vsestranski kulturni delavec na avstrijskem Koroškem in skupnem slovenskem kulturnem prostoru" Nužej Tolmajer z Radiš. Podelitev priznanj Naša Slovenija 2017 bo maja v Razkrižju.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 15 (13. apr. 2018), str. 16**

Primorski dnevnik, Trst

- Umestitvena seja z zahtevo po tabelah z ledinskimi imeni: Gorica – novi predsednik slovenske konzulte je Lovrenc Persoglia. Primorski dnevnik, 13.4.2018, št. 86, str. 12
- Italijanska unija pisala v Rim. Tremul kandidat za parlament?: Koper – pismo predsednika senata in poslanske zbornice. Primorski dnevnik, 14.4.2018, št. 87, str. 3
- Protimafijsko gibanje je obstajalo že konec 19. Stoletja: Trst – predavanje strokovnjaka za organizirani kriminal Nanda dalla Chiese. Primorski dnevnik, 14.4.2018, št. 87, str. 7
- Vesna Pahor. Začetek del v najslabšem primeru januarja 2019: Sv. Ivan – Krožek Virgil Šček in Slovenska skupnost o Narodnem domu pri Sv. Ivanu. Primorski dnevnik, 15.4.2018, št. 88, str. 5
- Breda Pahor. Pretrgala se je njena napeta življenska nit: v spomin – Patrizia Vascotto. Primorski dnevnik, 15.4.2018, št. 88, str. 7
- Sporno vprašanje dvojezičnih napisov na osrednji univerzi Severne Irske: razburjenje organizacij za promocijo irščine v Belfastu. Primorski dnevnik, 15.4.2018, št. 88, str. 12
- Finsko govoreči Švedi zaskrbljeni zaradi slabe kakovosti pouka finščine v šolah. Primorski dnevnik, 15.4.2018, št. 88, str. 12
- Maja Mezgec. Od občutka sramu do občutka ponosa: SLORI – medgeneracijski prenos jezika v Benečiji. Primorski dnevnik, letn. 74, 15.4.2018, št. 88, str. 13
- Prvi Slovenec na čelu krajevne verske skupnosti. Trst – uradna umestitev novega evangeličanskega pastorja Aleksandra Erniše. Primorski dnevnik, 17.4.2018, št. 89, str. 9
- Še kanček upanja za odkritje resnice o umoru Mirana in Ilarie: Rim – sodišče bo najbrž nadaljevalo preiskavo o tragediji v prestolnici Somalije. Primorski dnevnik, 18.4.2018, št. 90, str. 3
- Kandidati iščejo podporo volilcev v beneških občinah: deželne volitve – predvolilna bitka v videmski pokrajini. Primorski dnevnik, 19.4.2018, št. 91, str. 3
- Aljoša Gašperlin. Zadnja beseda bo padla 29. Aprila: Trst – v Narodnem domu javno soočanje s slovenskimi kandidati na deželnih volitvah. Primorski dnevnik, 19.4.2018, št. 91, str. 5
- Marko Manin. Bratsko so si podajali roke Slovenci in Hrvati: 140 let tabora v Dolini. Primorski dnevnik, 19.4.2018, št. 91, str. 14
- Dežela skozi oči manjšine: Gorica – soočenje med slovenskimi kandidati (ar). Primorski dnevnik, 19.4.2018, št. 91, str. 17
- Petim svetnikom skrb za rajone: Gorica – edinemu Slovincu mestna uprava zaupala dva rajona. Primorski dnevnik, 19.4.2018, št. 91, str. 16

Maja Mezgec. Od občutka sramu do občutka ponosa: SLORI – medgeneracijski prenos jezika v Benečiji. Primorski dnevnik, letn. 74, 15.4.2018, št. 88, str. 13

SLORI - Medgeneracijski prenos jezika v Benečiji

Od občutka sramu do občutka ponosa

Maja Mezgec

Po osemnajstih mesecih izvajanja se je zaključil ciljni raziskovalni projekt »Priložnosti in možnosti za ohranjanje oziroma revitalizacijo slovenščine med slovensko manjšinsko skupnostjo v

soseidnih državah«. Projekt je rezultat sodelovanja med Inštitutom za narodnostna vprašanja (INV), Slovenskim raziskovalnim inštitutom (SLORI,) Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani in Inštitutom za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, financirala pa so ga Javna agencija RS za raziskovalno dejavnost, Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v Zamejstvu in po svetu ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Namen projekta je bil preučiti načine ohranjanja slovenskega jezika v treh izbranih območjih slovenskega zamejstva: v Porabju (Madžarska), v Varaždinski in Medžimurski županiji (Hrvaška) ter v Benečiji (Italija).

SLORI je bil v okviru projekta zadolžen, da preuči dinamike ter krepke in šibke točke medgeneracijskega prenosa slovenščine med Slovenci v Benečiji ter da oblikuje ustrezne usmeritve za jezikovno politiko. Spričo spremenjenih mednarodnih scenarijev, trdnejših zakonskih podlag in predvsem zaradi prisotnosti dvojezične šole je raziskava preverjala hipotezo, ali v Benečiji obstajajo pogoji za jezikovno revitalizacijo in deasimilacijo mlajših generacij, kar vključuje tudi medgeneracijski prenos jezika in ponovno učenje slovenščine med skupinami, pri katerih je prenos jezika zastal.

V nadaljevanju bomo strnjeno predstavili nekatera spoznanja raziskave. Izraz slovenščina in slovenski jezik uporabljamo tako za narečne različice kot za standardni jezik, razen kjer se izrecno omenja narečje. Slovenski standardni jezik in narečje upoštevamo kot kontinuum, saj gre za dve pojavniki obliki slovenskega jezika.

Metodologija

Podatke smo zbrali in obdelali s kvalitativnimi metodami. Preko intervjujev s starši smo analizirali medgeneracijski prenos jezika med tremi generacijami: starih staršev, staršev in otrok - učencev dvojezične šole.

Respondente smo evidentirali ob pomoči vodstva šole. Z njimi smo stopili v stik spomladi leta 2017. Predvsem so nas zanimali posamezniki, ki imajo slo-venške korenine, vendar je v prejšnjih generacijah prišlo do prekinitve v medgeneracijskem prenosu slovenskega jezika, in/ali posamezniki, ki želijo, da se njihovi otroci znova naučijo slovenščino, in so se zato odločili za vpis v dvojezično šolo.

Naracije ne posredujejo objektivne resnice, temveč pripovedovalčevo interpretacijo resnice. Časovna dimenzija pa omogoča vpogled v spremembe družinskega življenja in odvisnost teh sprememb od zunanjih okoliščin.

V raziskavo smo vključili štiri kategorije staršev otrok, ki so v šolskem letu 2016/17 obiskovali dvojezično osnovno šolo v Špetru:

- A.** slovensko govoreče starše;
- B.** neslovensko govoreče, s slovenskimi poreklom in identiteto, pri katerih je prišlo do zastoja v medgeneracijskem prenosu jezika;
- C.** starše, ki niso slovensko govoreči in niso razvili slovenske identitete, vendar imajo slovenske prednike (v nadaljevanju: asimilirani starši);
- D.** starše, ki nimajo vezi s slovenskim svetom Benečije (v nadaljevanju: starši italijanskega ali drugega neslovenskega izvora).

Izsek ugotovitev

1. Kateri dejavniki vplivajo na medgeneracijski prenos jezika?

Primerov neposrednega medgeneracijskega prenosa jezika med tremi generacijami (z generacije starih staršev na generacijo staršev in nato na generacijo njihovih otrok) ni veliko. **Skupino**

slovensko govorečih staršev sestavljajo starši, ki so se slovenski jezik naučili v odraslosti, in redki primeri staršev, pri katerih je bil medgeneracijski prenos jezika neprekinjen.

Poskus jezikovne asimilacije generacije staršev se je začel s šolanjem oz. z vstopom v vrtec. V nekaterih družinah so se starši prilagodili nasvetom učnega osebja, ki je priporočalo rabo enega samega jezika - italijanskega - tudi v domačem okolju in tako spremenili pogovorni jezik z otroki, za pogovorni jezik med seboj pa ohranili slovenščino.

Kljub asimilacijskim pritiskom so med nekaterimi posamezniki, pri katerih je s šolanjem prišlo do zamenjave koda, bili prisotni nekateri pomembni socializacijski dejavniki slovenskega jezika: množični mediji (Novi Matajur, radio), prostočasne dejavnosti, društvene dejavnosti in pobude (Mlada Breza, Moja Vas, Planinska družina), kulturne dejavnosti (Glasbena matica. Folklorne skupine, cerkvene dejavnosti). Pri branju in pripovedovanju pravljic v družinskem krogu v zgodnjem otroštvu prevladuje italijanščina, pri petju otroških pesmic pa slovenščina. Pri vrstniških skupinah, čeprav so otroci prihajali iz slovenskih družin, so se med seboj pogovarjali v italijanščini, tudi s sošolci. S sorodniki pa »mešano«. Starejše generacije se med sabo večinoma pogovarjajo v narečju, mlajše v italijanščini, pogovor med starejšimi in mlajšimi pa poteka v italijanščini. Podobno velja tudi za medsosedske odnose: starejše generacije uporabljajo slovenščino, mlajše italijanščino.

Kljub spremembi pogovornega jezika so starši razvijali čustveno vez s prostorom in kulturno dediščino Benečije. V naslednji generaciji se je zato razvila močna čustvena navezanost na prostor in posledično na slovensko narečje, čeprav je jezikovna zmožnost te generacije, kar se slovenskega narečja tiče, ostala pasivna. Pri teh starših je pozneje prišlo do ključne spremembe, saj so se v zgodnji odraslosti zavedli svojega primanjkljaja, se približali narečju in se začeli učiti standardno slovenščino. Zasledili smo primere, ko so se posamezniki, ki so bili podvrženi zgoraj opisanim procesom asimilacije, v zgodnji odraslosti zavestno odločili za dosleden prehod k slovenskemu jeziku in spremembo pogovornega jezika najprej v izvorni družini in nato tudi v svoji sekundarni družini.

Zasledili smo tudi zanimive in pomembne razlike v jezikovnem vedenju med brati in sestrami iz iste družine: eni so se naučili slovenskega narečja in/ali standardne slovenščine, drugi pa ne.

Pri opredeljevanju strateških dejavnikov, ki so vplivali na medgeneracijski prenos jezika, so starši za svojo generacijo izpostavili čustveno vez z Benečijo, za današnjo generacijo pa možnost šolanja v slovenščini. Glede prvega dejavnika menijo, daje možnost prisluhniti svojim staršem in starim staršem, ki se pogovarjajo v slovenskem narečju, pomembno izhodišče in ključnega pomena. Ne gre samo za pasivno izpostavljenost jeziku, ampak tudi za močno čustveno vez. Razvije se zavest, da je slovensko narečje del kulturne dediščine družine. Glede drugega dejavnika pa menijo, da je vloga šole ključna, saj (omejena) raba slovenščine v družini ni zadosten pogoj za medgeneracijski prenos jezika.

Tudi pri kategoriji **neslovensko govorečih staršev s slovensko identiteto** se je pogovorni jezik v družini s šolanjem spremenil, vendar svojega neznanja slovenščine ti intervjuvanci niso nikoli nadoknadili. Pogovorni jezik med starimi starši je ostalo slovensko narečje, z otroki pa so s šolanjem uvedli rabo italijanščine. Pogovorni jezik med starimi starši ter starejšimi sorodniki je še danes slovensko narečje, z mlajšo generacijo pa pogovor poteka v italijanščini. Kljub zamenjavi jezika so stari starši svojim otrokom - današnjim staršem - posredovali zavezanost slovenski tradiciji in kulturi, ohranili vrsto socializacijskih dejavnikov s slovenskim jezikom ter razvili močno čustveno vez z območjem in tako tudi elemente slovenske identitete. Slovensko narečje razumejo, produktivne jezikovne zmožnosti v slovenščini pa so močno okrnjene. V odraslosti so se nekateri od staršev poskušali učiti slovenščino, vendar se še danes ne počutijo suverene v rabi narečja ali standardne slovenščine, zato ta jezik uporabljajo zelo redko.

Ta generacija staršev se čuti prikrajšana za možnost šolanja v slovenščini, kar je imelo ključne posledice na njihov jezikovni razvoj, današnje govorne navade v družini ter sporazumevalne zmožnosti v slovenskem jeziku.

Pri kategoriji **asimiliranih staršev** opazamo zelo različne dejavnike, ki so prekinili medgeneracijski prenos jezika. Pri nekaterih je medgeneracijski prenos jezika zastal zaradi izseljevanja. V drugih primerih pa gre za starše, ki izhajajo iz mešanega zakona, kjer je prevladal italijanski jezik. Tudi v teh primerih opazimo, da so stari starši predstavljali enega redkih elementov izpostavljenosti slovenskemu narečju. Vsi ostali socializacijski dejavniki so imeli italijanski predznak.

2. Kakšne so medgeneracijske razlike v izbiri jezikovnih vzorcev? Kakšne so jezikovne prakse prebivalstva?

Pri prvih dveh kategorijah (slovensko govoreči starši in neslovensko govoreči starši s slovensko identiteto) so medgeneracijske razlike in dinamike zelo podobne. Izpostaviti gre dve pomembni razliki: prva zadeva medgeneracijsko razliko v odnosu do jezika, druga pa v vsakdanji rabi jezika.

Slika 1: Krajevna toponomastika

Starejše generacije se v družini, s sorodniki in vrstniki pogovarjajo v slovenskem narečju, mlajše pa v italijanščini.

Odnos do slovenščine pa se je bistveno spremenil: starši današnjih učencev dvojezične šole so pri svojih starših pogosto zaznali občutek sramu zaradi slovenskega jezika, pri mlajši generaciji pa pri rabi slovenščine prevladuje občutek ponosa. Spremembo v odnosu do jezika gre pripisati spremenjenim družbenim in zgodovinskim razmeram. V kontekstu globalizacijskih procesov, evropskih integracijskih procesov, ugodnejših in trdnejših zakonskih podlag (t. i. zaščitnega zakona) se je družbeni status slovenskega jezika izboljšal, zato lahko trdimo, da današnja generacija učencev odraža v času in okoliščinah, ki so slovenščini bolj naklonjene. Omenjene razmere so dovolile temeljni medgeneracijski zasuk: od občutka sramu do občutka ponosa.

Ti kategoriji staršev menita, da za njihove otroke slovenščina ni le učni jezik in predmet, ampak veliko več. Otroci oz. mlajša generacija je na svoje znanje slovenščine ponosna. Ponosni so, ko gredo v Slovenijo in sogovornike nagovorijo v slovenščini (v trgovinah, restavracijah ipd.), in čeprav zunaj šolskega okolja slovenščini niso izpostavljeni in jo le redko uporabljajo, so razvili občutek zavezanosti slovenski etnični dediščini.

Pri asimiliranih starših prevladuje občutek, da njihovi otroci doživljajo slovenščino bolj kot šolski predmet in učni jezik, kot nekaj, kar se omejuje na šolske dejavnosti in nima veze niti z okoljem niti z njihovo identiteto.

Tudi pri tej kategoriji staršev smo opazili pomembno medgeneracijsko razliko: generacija starih staršev slovenščino še uporablja kot pogovorni jezik v družini, za mlajše pa je raba slovenščine omejena na šolsko okolje. Podobno starejša generacija kot pogovorni jezik s svojimi vrstniki uporablja slovenščino, mlajša in srednja generacija pa italijanščino.

3. Zaključne ugotovitve in prva priporočila

Slovenščina v Benečiji ni vsestransko prisotna v okolju: v javnih govornih situacijah ima obrobno vlogo, enako je v družinskem okolju. Tudi v šoli nima dominantne vloge v primerjavi z italijanščino, ki prevladuje kot pogovorni jezik med učenci in med zaposlenim osebjem. Rabo

slovenščine posamezniki navajajo pri kulturnih dejavnostih (glasbeni šoli, prireditvah, pevskih zborih - tudi cerkvenih, folklornih skupinah, planinskih dejavnostih, pustnih šegah in drugih običajih).

Starši imajo svoje otroke za dvojezične, čeprav je izpostavljenost obema jezikoma izrazito neuravnotežena, kar gotovo vpliva na razvoj jezikovnih kompetenc in sporazumevalnih spretnosti.

Dvojezično šolanje je za Benečijo pomemben dosežek, vendar to še ni zadosten pogoj za ohranjanje ali oživitev medgeneracijskega prenosa jezika. Iz intervjujev izhaja, da starši prepuščajo ustvarjanje ostalih okoliščin, v katerih se razvija znanje slovenskega jezika, šoli in občolskim dejavnostim.

Izhajajoč iz navedenih ugotovitev navajamo prve sugestije in priporočila:

- Šola postaja glavni socializacijski dejavnik v slovenščini v zgodnjem otroštvu, vendar se družine ne smejo odpovedati svoji nalogi medgeneracijskega prenosa jezika, ki je eden najpomembnejših dejavnikov ohranjanja jezika.
- Po drugi strani pa naj šola ob rednih dejavnostih poskrbi za čim večjo izpostavljenost slovenščini, ko so učenci v šolskih prostorih (slovenščina kot pogovorni jezik med učnim in neučnim osebjem, spodbujanje rabe slovenščine med vrstniki, skrb za jezikovno krajino v šolskih prostorih, ki jih lahko ustrezno opremimo z napisom s slovenskim poimenovanjem predmetov; npr. stikalo, vtičnica, kljuka itd.).
- Tudi v širšem družbenem prostoru v Špetru bi bilo smiselno poskrbeti za slovensko jezikovno krajino (javni in zasebni napisi v slovenščini), da slovenščina postane jezik prostora in ne samo jezik sosednje Slovenije.
- Starejša generacija aktivnih govorcev slovenskega narečja predstavlja dragocen zaklad, zato gre v čim večji meri spodbujati medgeneracijsko sodelovanje.
- Pri odraslih posameznikih, ki do določene mere obvladajo slovenski jezik in narečje gre spodbuditi aktivno rabo le tega in premagovanje občutka sramu. Veliko posameznikov razpolaga z določenim znanjem slovenščine in narečja, vendar ju ne uporablja, ker je znanje slabo in jim jezik ne teče. Z doslednejšo rabo slovenščine pa mladim sporočamo, da se vsi trudimo in dajemo spodbuden signal.
- Kulturni delavci pa naj zaradi svoje javne vloge predstavljajo zgled dosledne rabe slovenščine tudi v zasebni sferi.

Slika 2: Špeterska šola je ključni dejavnik za spremembo odnosa do slovenščine v Beneški Sloveniji. Posnetek je z odprtja prenovljene šole [ARHIV]

- **Koroški kulturni dnevi v Ljubljani. ORF, 13.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2906709/>

Koroški kulturni dnevi v Ljubljani, ki bodo v 16. izdaji potekali med 16. in 23. aprilom, bodo že tradicionalno ponudili razstavo, predstavitev novejših slovenskih koroških publikacij, lutkovno predstavo in zaključni koncert v Cankarjevem domu.

Mlečnikova dela na razstavi

Kot je na novinarski konferenci v četrtek v Ljubljani povedal predsednik Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva Lovo Sodja, društvo organizira razstavo v Galeriji Družina in zaključni koncert. Na razstavi, ki bo 16. aprila uvedla Koroške kulturne dneve v Ljubljani, se bo predstavil Hanzi Mlečnik. Umetnik samouk, ki živi v Celovcu in na stari kmetiji v Selah, kjer tudi ustvarja, se bo na postavitvi z naslovom Nekaj je v zraku ukvarjal z nasprotji. „Harmonično združuje dva pola, na primer moderno in staro, mesto in podeželje, pozitivno in negativno, s čimer stvarnosti ne želi samo predstaviti ampak, bi rad preko svojih instalacij izpostavil sodobne družbene probleme,“ je v razstavnih zloženkah zapisala Mateja Rihter.

Klub koroških Slovencev v Ljubljani po besedah predsednika kluba Janeza Stergarja organizira predstavitev knjig in lutkovno predstavo. V Svetovnem slovenskem kongresu bodo tako 17. aprila predstavili knjigi Tiha zemlja - Pesemsko izročilo z Radiš in iz okolice ter Slovenščina v družini in javnosti - jezikovne iniciative in potreba po njih.

Prva predstavlja ljudsko pesemsko izročilo iz Radiš in okoliških krajev, ki ga je zbral in uredil Nužej Tolmaier, glasbeno je pesmi pregledal in uredil Egi Gašperšič; knjigi so priložene tudi tri zgoščenke. Druga pa prinaša prispevke s posveta v Palčavi šiši v Pleščih na Hrvaškem septembra 2016, ki ga je pripravila iniciativa Slovenščina v družini; slednja deluje pod vodstvom Krščanske kulturne zveze (KKZ) in skuša javnost ozaveščati o pomenu družine kot posredovalke jezika in o pomenu družinskega jezika za obstoj jezikovnih manjšin. Predstavili pa bodo tudi dvojezične zemljevide nekaterih koroških občin. V Mini teatru bo najmlajšim 21. aprila namenjena lutkovna predstava Radovedni slonček. Igro, ki jo je po motivih Rudyarda Kiplinga priredil Tine Varl, izvaja lutkovna skupin Mladi Celovčani SKD Celovec, režijo podpisuje Breda Varl, je še povedal Stergar.

Zaključni koncert 23. aprila v Linhartovi dvorani Cankarjevega doma, ki nosi naslov Koroška pesem prek meja, pa bo po besedah Sodje v prvem delu prinesel koncert mešanega zbora Akzent, ki deluje pod okriljem SKD Jepa-Baško jezero Loče; zbor bo izvedel polurni program slovenskih narodnih in umetnih pesmi. V drugem delu pa bo ženski pevski zbor Rož predstavil svoj projekt Shiva šiva. Multimedijški koncert združuje 17 pesmi o delu iz vseh koncev sveta, ki ne le da se pejoje v različnih jezikih, ampak iz njih veje tudi duh različnih kultur, glasbenih tradicij in pogledov na svet. Vstop na vse prireditve, razen na koncert, je prost.

- **Kaiser zaobljubil pri zveznem predsedniku. ORF, 16.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2907247/>

V ponedeljek je na Dunaju prisegel koroški deželni glavar Peter Kaiser (SPÖ) pred državnim predsednikom Alexandrom Van der Bellenom na avstrijsko ustavo. S tem je bil storjen s strani deželnega glavarja še zadnji formalni korak, ki je potreben za izvrševanje funkcije.

Zvezni predsednik Van der Bellen je ob tej priložnosti dejal, da je Kaiser popeljal Koroško v mirnejše vode. Zmago socialdemokratske stranke na deželnozborskih volitvah je Van der Bellen vrednotil kot priznanje za storjeno kot tudi zaupanje v prihodnje delo. V kratkem nagovoru se je predsednik spomnil prvega uradnega srečanja s Kaiserjem na proslavi ob koroškem plebiscitu.

- **Lipuš občini vrnil častno občanstvo. ORF, 18.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2907555/>

Pesnik in pisatelj Florjan Lipuš iz kraja Sele je občini Žitara vas vrnil častno občanstvo, ker je žitrajski občinski svet decembra lani preprečil dvojezične krajevne oznake za kraj Sele. Lipuš, da ne želi biti častni občan občine, ki ne spoštuje slovenščine.

Pisatelj Florjan Lipuš, ki je med drugim za svoje delo leta 2004 prejel Prešernovo nagrado, je med drugim dejal, da je očitno, da župan in deželni poslanec Jakob Strauß (SPÖ) ne želi dvojezičnega napisa.

„Čemu pravzaprav to častno občanstvo? Da bi s tem prekrili duhovno obubožanje občine. Ne želim biti častni občan občine, ki nima spoštovanja do slovenskega jezika in do ljudi, ki ga govorijo,“ je med drugim dejal Lipuš.

- **Wutti nagrajen za doktorsko delo. ORF, 19.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovinci/stories/2907925/>

V sredo je v Ljubljani potekala razglasitev nagrajencev in podelitev nagrad ob zaključku že 16. nagradnega natečaja za diplomsko, magistrsko in doktorska dela s področja slovenskega izseljenstva in zamejstva. Med nagrajenci je bil tudi Daniel Wutti.

Namen natečaja, ki ga razpisuje Urad vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, je spodbujanje raziskovalne dejavnosti na področju zamejske in izseljenske tematike in s tem krepitev zavesti o njeni pomembnosti za ohranjanje slovenske identitete v matični domovini in zunaj njenih meja.

Podelitve so se udeležili nagrajenske in nagrajenci, njihovi mentorji in sorodniki, člani strokovne komisije za nagradni natečaj, predsednik Komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Ivan Hršak, predstavniki številnih znanstvenih, strokovnih, kulturnih, vladnih in nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s tematiko Slovencev v zamejstvu in po svetu, ter seveda mediji.

V nagovoru na slovesnosti je Gorazd Žmavc, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, poudaril predvsem pomen preusmerjanja procesa bega možganov v kroženje, torej ohranjanje aktivnega, neposrednega stika z mlado slovensko inteligenco, ki je v svetu vedno več. Na XVI. natečaj Urada je prispelo 23 nalog, od tega 8 na temo Slovencev po svetu in 15 na temo Slovencev v sosednjih državah. Na dosedanjih 16 natečajev so sicer prispele skupno 304 naloge, nagrajenih pa je bilo 99.

Na podlagi ocene strokovne komisije je Gorazd Žmavc, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, dodelil sedem nagrad. Tretjo nagrado s področja zamejstva je za svoje doktorsko delo na celovški univerzi o identiteti, travmi in spominu („Identität, Trauma, Gedächtnis“) prejel Daniel Wutti.

- **Proračun za narodnosti nespremenjen. ORF, 19.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2907781/>

Ob parlamentarni debati o državnem proračunu za 2018 in 2019 je minister na zveznem kanclerstvu Gernot Blümel (ÖVP) potrdil, da ostane podpora za narodne skupnosti nespremenjena. Avtohtone narodnosti bo Avstrija podprla v vsakem od omenjenih let s 3,9 milijona evrov.

Začetka maja srečanje sosvetov z ministrom

Kakor je sporočil govornik za narodnostne zadeve ljudske stranke v parlamentu Nikolaus Berlakovich, bo začetka maja prvo srečanje ministra Blümla z narodnostnimi sosveti.

Svobodnjaški poslanec Wendelin Moelzer pa je izrazil veselje nad dejstvom, da bo zvezna vlada podpora nemško govorečim v Sloveniji podvojila na 40.000 evrov. To pa iz sredstev zunanjega ministrstva.

- **„Vsestranski kulturni delavec“. ORF, 19.04.2018**

<http://volksgruppen.orf.at/slovenci/stories/2907846/>

9. junija 2018 bo občina Razkrižje tokratno prizorišče slovenosti gibanja Kultura-natura.si. Ta dan bodo vročili priznanja Naša Slovenija 2017. Po presoji odbora za podelitev priznanj bo med počaščenimi v kategoriji „Zasluge posameznikov in organizacij“ Nužej Tolmaier.

Gibanje za ohranjanje in uveljavljanje slovenske kulturne in naravne dediščine oz. krajine Kultura-natura.si letos osmič podeljuje priznanja „Naša Slovenija“. Pozitivne, posnemanja vredne dosežke nagraduje gibanje Kultura-natura.si od leta 2009 dalje. Med prvimi prejemniki je bil Etnološki muzej Kostanje (Drabosnjakov dom). Glede na to, da je etnološka muzejska zbirka na Kostanjah navedena med dejavnostmi Slovenskega narodopisnega inštituta „Urban Jarnik“, predsednik istoimenskega društva pa je Nužej Tolmajer, je med prejemnikom priznanja Naša Slovenija 2009 in 2017 neposredna povezava.

„V skupnem slovenskem kulturnem prostoru“

Nužej Tolmajer je bil po presoji odbora za podelitev s predsednico Herto Maurer-Lausegger izbran v kategoriji „Zasluge posameznikov in organizacij“ kot vsestranski kulturni delavec na avstrijskem Koroškem in v skupnem slovenskem kulturnem prostoru.

Rojen v izseljenskem nemškem taborišču v času nasilnega pregona koroških Slovencev, je bil Nužej Tolmajer od leta 1965 naprej tajnik Krščanske kulturne zveze (KKZ). Osem let je zbiral pesmi iz doslej neznanih rokopisnih zapisov in pesmi z Radiš in okolice, naposled je dal na svetlo zbirko „Tiha zemlja“. Nastale so tudi tri zgoščenke. To so le nekateri okvirni podatki o Nužeu Tolmajerju, letošnjem prejemniku priznanja „Naša Slovenija“ v eni izmed skupno štirih kategorij.

„Priložnost in privilegij“

Da bodo v gibanju Kultura-natura.si na svečanosti v Razkrižju s priznanjem Naša Slovenija 2017 ob številnih predlogih, ki jih je vzel v pretres odbor, počastili Nužēja Tolmajerja, je za gibanje priložnost in privilegij hkrati, pravi predsednik gibanja Kultura-natura.si Slavko Mežek.

V soboto, 9. junija 2018, torej po predčasnih parlamentarnih volitvah v Sloveniji, bo občina Rázkrižje tokratno prizorišče slovenosti gibanja Kultura-natura.si. Ta dan bodo vročili priznanja Naša Slovenija 2017.

O Slavku Mežku, predsedniku gibanja Kultura-natura.si, dodajmo, kar o njem pravi spletni biografski leksikon znanih Gorenjk in Gorenjcev: „Kot poznavalec skupnega slovenskega prostora sodeluje pri osrednjih promocijskih projektih Slovenije na področju (kulturnega) turizma doma in v tujini.“ Pravtako, da je za svoje kulturniško in strokovno delo prejel več javnih priznanj.

Delo, Ljubljana

- **Za in proti Črni gori. V. E. Delo, 13.04.2018, str. 1**

Milo Đukanović Prvak socialistov je favorit volitev

Podgorica – Sodeč po rezultatih anket, bo na nedeljskih črnogorskih predsedniških volitvah zmagal Milo Đukanović že v prvem krogu. Volitve ne bodo prinesle bistvenih političnih sprememb, ker je črnogorska opozicija politično in etnično razdeljena. Prosrbska in prorуска opozicija nimata možnosti za zmago, ker s političnim programom odbijata večino Črnogorcev in manjšinske skupnosti, ki bi lahko bile jeziček na tehtnici. To tudi pomeni, da poskus vrnitve Črne gore pod srbski in ruski dežnik ne bo uspel.

- **Drugi krog posvetovanj o premieru. Delo, 13.04.2018, str. 6**

Italija

Na kratko

Rim – Italijanski predsednik Sergio Mattarella je v Rimu začel drugi krog pogovorov o novi vladi, potem ko prejšnji teden v prvem krogu posvetovanj s strankami niso dosegli dogovora. Danes, drugi dan pogovorov, naj bi sprejel še predsednika obeh domov parlamenta ter svojega predhodnika Giorgia Napolitana. Mattarella si bo v tokratnem krogu prizadeval

predvsem za zблиžanje stališč med največjimi strankami. Najmočnejša posamična parlamentarna stranka je po volitvah postalo Gibanje 5 zvezd, ki je prejelo 32 odstotkov glasov, najmočnejše volilno zavezništvo pa desnosredinski tabor s 36-odstotno podporo, v katerem je največ glasov dobila do tujcev sovražna Liga.

- **Boj za ohranitev dobrososedske politike. Vili Einspieler. Delo, 13.04.2018, str. 7**

Predsedniške volitve v Črni gori. Največ možnosti za zmago ima prvak Demokratske stranke socialistov Milo Đukanović
Predsedniške volitve v Črni gori zaradi stabilnega volilnega telesa ne bodo prinesle bistvenih političnih sprememb. Milo Đukanović je izrazil favorit, predsednik pa bo lahko ostal tako dolgo, kot bo hotel, ker to dovoljuje črnogorska ustava.

Po oceni analitikov je pomembno, da Črna gora ohrani dosedanjo usmeritev dobrososedske politike. Kot članica Nata, ki je pred vrati Evropske unije, ima velik pomen v regionalni politiki. Kljub njeni majhnosti je pomembno, da bo novi predsednik nadaljeval evroatlantske povezave Črne gore in podpiral druge države v regiji, ki so na evropski poti. Podgorica je s takšno usmeritvijo prispevala svoj delež k ohranjanju miru in stabilnosti v regiji, čeprav nobena balkanska država sama po sebi ne more biti dejavnik stabilnosti.

Premoč državotvornih sil

V pravih demokracijah so volitve praviloma nepredvidljive, ker so odvisne od volilne udeležbe, predvolilne kampanje, družbenega razpoloženja in številnih drugih dejavnikov. V nestabilnih družbah je težko predvideti zmagovalca, ker lahko tudi najmanjši incident obrne razmere na glavo. Kljub temu ima v Črni gori največ možnosti za zmago prvak vladajoče Demokratske stranke socialistov (DPS) Milo Đukanović, ki bo verjetno slavil že v prvem krogu volitev.

Predvolilna kampanja je bila kratka in korektna. Retorika je bila dolgočasna, ker kandidati že več kot dve desetletji ponavljajo enaka politična stališča. To velja tudi za kandidate s podporo iz tujine. Črnogorska opozicija je globoko razdeljena tako politično kot etnično. Ker so državotvorne sile od referendumu za neodvisnost močnejše od nedržavotvornih sil, prosrbska in prorуска opozicija, ki je pod vplivom Beograda in Moskve, nima resnih možnosti, da bi se rešila Đukanovića, ki je že tri desetletja ključna politična osebnost v Črni gori. Ne glede na poziv Đukanoviću od kandidata največjega dela opozicije Mladena Bojanića, naj se umakne in prosi državljane, da mu oprostijo. Po mnenju Bojanića je Đukanović nevaren, ker se bori za obstoj in nima alternative.

Če bi prosrbska in prorуска opozicija zmagala na volitvah, bi preklicala, kot je napovedala, članstvo Črne gore v Natu in priznanje Kosova, spogleduje se tudi z oživitvijo nekdanje Zvezne republike Jugoslavije (ZRJ), kar odvrta tako Črnogorce kot manjšinske skupnosti. Po mnenju analitikov je poskus oživitve nekdanje ZRJ obsojen na propad na celi črti, ker je to neponovljiva preteklost. To velja tudi za poskus vrnitve Črne gore pod srbsko in rusko okrilje.

Prenos oblasti na državo

Črna gora je globoko v procesu evropskih povezav, saj je odprla že trideset in začasno zaprla tri poglavja v pristopnih pogajanjih, čeprav se sooča z vsemi tranzicijskimi problemi, ki pestijo tudi druge države v regiji. V boju z organiziranim kriminalom in korupcijo je neuspešna tudi zato, ker je problem delno institucionalen zaradi neuskkljenosti državnih organov. Zagata je tudi v tem, da vlada nima odgovorov na razvojne izzive.

Če bo Đukanović zmagal v prvem krogu, bo okrepil položaj DPS in še bolj oslabil črnogorsko opozicijo. V primeru zmage v drugem krogu bo morala DPS ponuditi korenčke sorodnim strankam in političnim skupinam. To za Đukanovića in DPS ne bo problem, ker se v takšnih razmerah počutita kot riba v vodi. Čeprav ohranitev Đukanovićeve oblasti škodi avtonomiji državnih institucij, bi njegov morebitni poraz mnogi razumeli kot odstopanje Črne gore od neodvisnosti in njeno približevanje Srbiji in Rusiji.

Ključni problem demokratske tranzicije v Črni gori je, da v državi še vedno niso izpeljali prenosa oblasti. Ker je DPS na čelu z Đukanovićem zmagovala na vseh volitvah, po njih pa oblikovala izvršno oblast, se je zgodilo, da je Đukanović postal močnejši od državnih institucij. Z njegovo zmago tudi ne bo sprememb v odnosih med Podgorico in Beogradom, ker sta - Đukanović in srbski predsednik Aleksandar Vučić vzpostavila stanje, v katerem »cvetijo ljubezen, posli in prijateljstvo«.

Vloge delijo velike sile

Đukanović je že leta 2000 razumel, kaj od njega pričakuje Zahod. Črna gora se je hitro distancirala od agresivne politike, ki jo je s Srbijo vodila v devetdesetih proti Bosni in Hercegovini. Državi sta sprejeli tihi sporazum o nenapadanju, kaj več pa Zahod ni zahteval od Črne gore. Podgorica je v dobrih odnosih tudi s Hrvaško, s katero ima odprto vprašanje razmejitve na morju pri Prevlaki. Če bo zmagal Đukanović, po mnenju analitikov to naj ne bi bila nepremostljiva ovira za nadaljnji razvoj dvostranskih odnosov, medtem ko bi morebitna zmaga Đukanovićevega najresnejšega tekmeca Bojanića skalila odnose med državama.

Nestabilnost na Balkanu ni niti naravni pojav niti posledica neciviliziranosti balkanskih narodov. To je posledica dolgoročne politike velikih sil, ki zaradi lastnih interesov eksperimentirajo z Balkanom, ki je postal tudi poskusni zajec nove hladne vojne. V tem kontekstu ne more biti nihče dejavnik stabilnosti, tako tudi ne Črna gora, temveč lahko vsi igrajo le vloge, ki jim jih dodelijo velike sile. Kakorkoli, Črna gora je še vedno paradni konj širitve EU, evropska pot pa ji lahko le koristi pri utrjevanju demokracije in vladavine prava.

- **Preseliti nameravajo 12 romskih družin. Bojan Rajšek. Delo, 13.04.2018, str. 11**

Prostorski načrt za Žabjak. Pred potrditvijo bodo v svetu KS Bučna vas za mnenje povprašali ljudstvo
Novo mesto – Po več letih priprav je novomeška občina naposled pripravila spremembe in dopolnitve občinskega prostorskega načrta (OPN) za območje romskega naselja Žabjak - Brezje, ki bodo omogočile ureditev komunalne infrastrukture za območje, na katerem živi približno 700 Romov.

Dopolnjeni prostorski načrt bo v javni razpravi do konca tega meseca, sprejeli pa ga bodo predvidoma jeseni. Za celovito ureditev 4,9 hektara velikega območja namerava država do leta 2020 prispevati dobre tri milijone evrov. Strošek prostorskega akta in vseh naložb – od komunalne opreme in postavitve 60 bivalnih enot do nogometnega igrišča,

rekreacijskih zelenih površin in prostora za delovanje vladnih in nevladnih organizacij – je ocenjen na 4,8 milijona evrov. Po podatkih novomeške občine živi v tem naselju približno 700 Romov.

Po besedah novomeškega župana Gregorja Macedonija je občini le uspelo prepričati pristojne državne službe, da je urejanje največjega romskega naselja v državi naloga tako lokalne skupnosti kakor tudi države. Ključna je ureditev javne komunalne infrastrukture, ki bo prebivalcem naselja omogočala priklop na javno infrastrukturo pod enakimi pogoji, kot veljajo za vse občane.

Odgovornosti ne nameravajo prevzeti

Veliko bo pridobila tudi okolica romskega naselja, pravi Macedoni, saj nameravajo zgraditi pločnik in javno razsvetljavo skozi naselje Muhaber in dograditi javno razsvetljavo še skozi naselje Hudo. Z ukinitvijo številnih nelegalnih cestnih priključkov na Mirnopoški cesti bodo izboljšali prometno varnost, hkrati pa bo notranja ureditev naselja Žabjak policiji omogočala lažji nadzor javnega reda. Prostorski akt predvideva preselitev dvanajstih družin iz severnega dela naselja, kjer sta načrtovani zahodna obvoznica in zelenica.

Javne razprave za območje krajevne skupnosti Bučna se je v sredo udeležilo malo ljudi. Predsednik regijske civilne iniciative za reševanje romske problematike Silvo Mesojedec je prepričan, da gre za getoizacijo Romov, zato se je zavzel za njihovo postopno razselitev. Opozoril je na probleme izobraževanja in zaposlovanja Romov ter izrazil bojazen, da bo naselje zgolj začasno prostorsko omejeno. Napovedal je zbiranje podpisov zoper prostorski akt. Predsednik KS Bučna vas Andrej Redek je povedal, da svet podpira prostorsko ureditev romskega naselja. »Kaj meni večina krajanov, pa bomo videli na zboru, ki ga bomo sklicali najkasneje do konca junija, saj člani sveta sami ne nameravamo prevzeti odgovornosti,« je povedal Redek.

- **Mušičeva poezija tišine na Dunaju. Tanja Jaklič. Delo, 13.04.2018, str. 28**

Leopoldov muzej. Sinoči so odprli veliko pregledno razstavo slovenskega slikarja in grafika Zorana Mušiča Dunaj – V Leopoldovem muzeju, kjer hrani pomembno zbirko avstrijske secesije (Schiele, Klimt, Kokoschka), so sinoči odprli vrata velikemu slovenske umetnosti in njegovi »poeziji tišine«.

Zoran Mušič se na Dunaj »vrača« po več kot dvajsetih letih: leta 1992 so namreč razstavo njegovih del pripravili v Albertini, a je tokratna veliko obsejnejša.

Preizpraševalec vesti sveta

Na sinočnjem odprtju (udeležilo se ga je kar nekaj Slovencev) je bilo slišati veliko besed o življenjskih in umetniških postajah »pogumnega umetnika, velikega humanista, begunca 20. stoletja, ki je preizpraševal vest sveta«. Razstavo je z besedami, da je po Parizu, Barceloni, Gorici, Trstu in Ljubljani zdaj na vrsti Dunaj, odprl slovenski kulturni minister Tone Peršak.

Razstava Zoran Mušič: Poezija tišine na ogled postavlja 160 Mušičevih del in bo odprta do 6. avgusta. Pripravila sta jo direktor muzeja Hans-Peter Wipplinger in kustos Ivan Ristić. Ta je pred tedni posebej za Delo povedal, da so razstavljeni dela »priče neutrudnega umetnikovega iskanja odgovorov na temeljna vprašanja človekovega obstoja«. Zbrali so jih v različnih javnih ustanovah in zasebnih zbirkah v Avstriji, Italiji, Sloveniji in Švici in predstavljajo vsa obdobja umetnikovega ustvarjanja. Z razstavo želijo prikazati Mušiča kot pričo nekega obdobja. Slovenca, rojenega na meji z Italijo. Človeka, ki je govoril številne jezike. Svetovljana, ki je živel v Benetkah in Parizu in bil velik Evropejec. Ni odveč omeniti, da so dela posodili tudi nekatere slovenske ustanove in zasebniki, med njimi Moderna galerija, ki je na posodo dala delo Preprosta ograda in arhivsko gradivo, Narodna galerija je prispevala 15 umetnin, Umetnostna galerija Maribor pa tri. Dunajski muzej je bil pri pripravi v navezi tudi z edino živečo slikarjevo sorodnico, Mušičevo nečakinjo Vando Mušič, del svoje zbirke pa je posodil tudi eden večjih slovenskih zbirateljev Igor Lah.

Ob Baconu in Giacomettiju

Slikar, grafik in risar Zoran Mušič se je rodil 12. februarja 1909 v Bukovici pri Gorici, umrl pa v Benetkah leta 2005. Študiral je na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu, njegovo življenje in umetnost pa je zaznamovala izkušnja v koncentracijskem taborišču Dachau. Mušičevi osrednji motivi so bili konjički, krajine, vedute Benetk, avtoportreti in portreti življenjske sopotnice. Z njimi je pritegnil zanimanje likovne javnosti, svet pa osupnil s pretresljivim ciklom slik, risb in grafik Nismo poslednji, ki je nastal po slikarjevih taboriščnih risbah. Na mednarodno likovno prizorišče je slikar dokončno stopil z veliko razstavo v pariški Grand Palais leta 1995. Marsikateri poznavalec slovenske likovne scene Mušiča označuje za najpomembnejšega slovenskega umetnika 20. stoletja. Za svoje delo je bil večkrat nagrajen; z Jakopičevo, Prešernovo nagrado, veliko častno nagrado 14. mednarodnega grafičnega bienala v Ljubljani ... Italijanski likovni kritik Vittorio Sgarbi je na umetnikov 95. rojstni dan Mušiča umestil ob bok slikarjem Francisu Baconu in Albertu Giacomettiju. Kustos tokratne razstave je ob istih imenih poudaril, da Mušič spada tudi med velike individualiste in velike samotarje umetnosti 20. stoletja.

- **Viktor Orbán v Bruslju še ne bo tanko piskal. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 14.04.2018, str. 5**

Pogodba o EU. V Uniji razprava, ali bi proti Madžarski morali sprožiti postopke po 7. členu, ker da ne spoštuje vrednot EU Bruselj – Madžarskega premiera Viktorja Orbána v prihodnjih tednih in mesecih sicer čaka nekaj kočljivejših razprav na evropski ravni, a ne glede na njegovo ravnanje doma konkretnih ukrepov proti njegovi vladi predvidoma kmalu še ne bo.

V zadnjih osmih letih po njegovem drugem prihodu na oblast so se v Bruslju že večkrat ukvarjali z njim. Orbán je nakazal nekaj sprememb in na koncu mu je bilo vedno vse bolj ali manj »oproščeno«. Nov poskus je zagnala evropska poslanka Zelenih, Nizozemka Judith Sargentini, ki je bila lani pooblaščenca za pripravo poročila o razmerah na Madžarskem. Po letu dni pogovorov in analiz ga je predstavila parlamentarnemu odboru za notranje zadeve. V njem je predlagala poziv svetu (v njem so zastopane članice), naj proti Poljski sproži postopek skladno s 7. členom pogodbe o EU.

Ostre kritike

V poročilu so ostre kritike razmer in ravnanja Orbánove vlade. Najpomembnejše vprašanje, ki si ga je postavila, je bilo, ali je poslabšanje delovanja pravne države na Madžarskem takšno, da bi morali sprožiti postopek po 7. členu. »Da, obstaja jasno tveganje resnih kršitev vrednot, na katerih temelji EU,« je pojasnjevala. Sargentinejeva piše o sistematični grožnji za

demokracijo, pravno državo, temeljne svoboščine. To, kar se dogaja na področju ustavnega sodišča, sodnega sistema nasploh, korupcije, medijev, svobode izražanja, pravic manjšin in akademske svobode.

»Ljudje se zapirajo v svoje majhne kroge in nočejo več sodelovati v družbenih razpravah,« je opisovala razpoloženje ljudi na Madžarskem. Prepričana je, da Madžarom ni več zagotovljeno takšno spoštovanje njihovih pravic, kakršnega imajo drugod po EU. Kritiki Orbána, kakršna je Nizozemka liberalka Sophie in 't Veld, so opozarjali, da takšna Madžarska sploh ne bi mogla vstopiti v EU, če bi bila kandidatka za članstvo. Sargentinijeva je v svoje poročilo vključila ugotovitve beneške komisije Sveta Evrope, Združenih narodov, sodno prakso tako na sodišču EU kot na Madžarskem.

Med razpravo je evropska poslanka Fidesza Kinga Gal bentila, da je s takšnim poročilom Madžarska vlada tarča montiranega procesa, v katerem je sodba napisana že vnaprej. S poročilom Nizozemke se bodo še ukvarjali tako v odboru kot tudi na plenarnem zasedanju evropskega parlamenta, predvidoma septembra. Njegova vsebina in sklepi utegnejo biti še temeljito spremenjeni. Sprožitev 7. člena, ki v skrajnem primeru lahko privede do sankcij, vključno z odvzemom glasovalnih pravic, bi morali izglasovati z dvetretjinsko večino.

Orban ima še vedno podporo v EPP

To ni verjetno. Znotraj svoje Evropske ljudske stranke (EPP) ima madžarski premier še vedno močno podporo. Fidesz ima v evropskem parlamentu 12 poslancev od skupaj 219, kolikor jih ima EPP. V evropskem parlamentu je sicer skupaj 751 sedežev. V EPP sprožitev 7. člena obravnavajo kot neustrezen in nesorazmeren ukrep (v primerjavi s Poljsko). Tabor EPP ni enoten, predvsem poslanci iz Beneluksa in Skandinavije so izrekli kritike. Gunnar Hökmark iz Švedske je, na primer, izražal nezadovoljstvo zaradi čestitk vodje skupine Manfreda Webra premieru Orbánu.

Fideszu je očital protievropsko, antisemitsko, ksenofobno retoriko. Belgijski krščanski demokrat Pascal Arimont je na RTBF razlagal, da bi morali iz EPP izključiti Fidesz, »če želimo spoštovati naše vrednote«. Vodstvo desnosredinske politične družine se s tem ne strinja. Po eni od teorij je v vsaki družini kakšen enfant terrible (izjava prvega človeka EPP Josepha Daula), ki ga je najbolje imeti pod nadzorom. Del skupine je že tako na njegovi strani tako pri migracijski tematiki kot tudi pri drugih žgočih vprašanjih.

Kljub solidarnosti naj bi z njim opravili temeljito razpravo. Weber uradno opozarja, da se z več njegovimi stališči ne strinjajo, a Orbán da je vedno spoštoval »rdečo črto«. To pa da se ni vedno zgodilo prostovoljno. Za nesprejemljivo znotraj EPP bi gotovo obveljalo, denimo, zaprtje Srednjeevropske univerze v Budimpešti. V skupini načelno veljajo za nesprejemljive napadi na EU, spodkopavanje pravne države, nespoštovanje temeljnih svoboščin.

- **Tragedija srednje Evrope. Tekst: Saša Vidmajer. Delo, Sobotna priloga, 14.04.2018, str. 11**

Madžarska

Viktor Orbán je minulo nedeljo gladko zmagal. Tretjič bo premier, ima dvotretjinsko večino v parlamentu, brez razprave lahko sprejema zakone in poljubno spremeni ustavo, ponaša se z rekordno, skoraj 70-odstotno volilno udeležbo. Utrdil je oblast doma, kjer je absolutni vladar, hkrati zmaga povečuje razkol med Budimpešto in zahodno Evropo. Voditelj Madžarske je prvo ime vzhodne Evrope in zgled preštevlinim na celini.

Najdaljša noč za Viktorja Orbána se je iztekla v osupljiv triumf. Njegova tretja, prepričljiva volilna zmaga je bila najmanj pričakovana, obenem je najbolj pomenljiva, ne samo za Madžarsko, temveč za Evropsko unijo kot celoto.

Absolutni vladar

Po osmih letih na oblasti vstopa v nov zaporedni mandat, spet z ustavno večino, v parlamentu bo imel 134 od 199 poslanskih sedežev, nacionalistična skrajno desna stranka Jobbik in koalicija socialistov in zelenih imata peščico glasov. To ni toliko zmaga stranke Fidesz kot Orbána osebno in suverenistične, nacionalistične desnice.

Kakšen paradoks, Madžarska je vendar leta 1989 slavila »vrnitev v Evropo«. Pred petnajstimi leti je postala del »svobodnega sveta«, praznovala je, da je Evropa po polstoletnem sovjetskem jarmu spet »cela in svobodna«; pridružila se je zahodni sferi, vstopila v Evropsko unijo in Nato, sledila je zahodnoevropskemu političnemu in ustavnemu modelu. V zadnjih nekaj letih je ubrala retrogradno smer. Se srednja Evropa po padcu berlinskega zidu vrti naprej ali nazaj, se vprašuje Jacques Rupnik, eden najboljših poznavalcev tega prostora, in razčlenjuje nacionalizem, antiliberalizem in ultrakonzervativizem, ki zaznamujejo današnji politični diskurz srednje Evrope.

Orbán se je na začetku svoje politične poti boril proti komunizmu, zdaj se obrača stran od zahodnih vrednot in institucij. Teoretizira in prakticira »neliberalno demokracijo«. Bivši Vzhod nasploh, ta, ki je najbolj hlatal za svobodo, dvomi o liberalni demokraciji. V devetdesetih ni bilo nikjer tolikšnega navdušenja nad svobodo kot na Poljskem, Solidarnost je bila avantgarda, zrušila je zid in zadala poglobitni udarec sovjetskemu totalitarnemu sistemu. Ta čas tudi Poljska Jaroslawa Kaczińskiego išče sovražnike na Zahodu in stopa po Orbánovi poti. »Nevarnost prihaja z zahoda, od politikov v Bruslju, Berlinu in Parizu,« ponavlja madžarski predsednik vlade. Ne problematizira samo beguncev in migrantov, temveč tudi evropske politike in evropske institucije, vse, kar v njegovi politični govorici odpira vrata islamu in nakazuje zatón krščanstva.

Njegova politika je prazna, nič ne naredi za izobraževanje, zdravstvo, socialno varstvo, sam je na vrhu korumpiranega sistema, nenehno krči prostor svobode in zmanjšuje kakovost demokracije. Razen podrejanja sodstva in medijev je njegova edina politika demoniziranje priseljencev, slednje je bila celotna vsebina letošnje volilne kampanje. Je občudovalec ameriškega predsednika Donalda Trumpa, ob njegovi zmagi je vzklikal, da je končno konec »liberalne nedemokracije«. Njegov volilni slogan je bil Najprej Madžarska.

In že napoveduje uveljavitev kontroverznih obljub. Prihodnji mesec, ko bo novi parlament začel delati, naj bi sprejeli zakonodajo, uperjeno proti Georgeu Sorosu, madžarsko-ameriški finančnik je za premiera in stranko Fidesz utelešenje vsega, kar najbolj črtijo; predvsem pa arhitekt »velikega načrta«, prihoda milijonov islamskih priseljencev na Madžarsko in v Evropo. Načrtovani zakon predvideva 25-odstotni davek na vse tuje finančne prispevke nevladnim organizacijam v državi, ki so naklonjene priseljevanju. Soros je Orbánov najljubši sovražnik.

Njegova zgodovinska zmaga bo vplivala tudi na Evropo. Orbán je postal zelo močan voditelj, najbolj dolgoživi predsednik vlade ob kanclerki Angeli Merkel, Fidesz je stranka z množično podporo, preteklo nedeljo je dobila skoraj 50 odstotkov glasov, kar je na evropskem kontinentu osupljivo visoka številka. Čeprav so politični trendi na celini podobni, povsod volitve določa priseljenko vprašanje, je bila to prva kampanja, poudarjeno uperjena proti Bruslju, evropski politiki in migrantskim kvotam, obsesivno protipriseljenka, islamofobična, suverenistična. Lahko se samo bojimo posnemovalcev. Retorično vprašanje je, kako bo ravnala Evropa. Za Madžarsko je doslej predstavljala zaslon evropska ljudska stranka, formalno pripada konservativnemu mainstreamu v evropskem parlamentu, čeprav je dejansko daleč od tega. Najbrž je trenutek, ko bi Evropska unija lahko postavila Madžarski mejo, zarisala tisto »rdečo črto«, že zdavnaj mimo. Orbán je pokazal, da tovrstna politika prinaša rezultate, on sam ne bo odstopil od konfrontacije, medtem ko je sama EU razdeljena in šibka.

»Ugrabljeni Zahod«

Milan Kundera jo je nekoč slavno opisal kot »ugrabljeni Zahod«, govoril je o srednji Evropi, ki je kulturno na Zahodu, a je bila po drugi svetovni vojni politično na Vzhodu. V znamenitem eseju iz prve polovice osemdesetih Tragedija srednje Evrope je problematiziral njeno kulturno zastranitev, sprožil je veliko razpravo o evropskih kulturah, ki so se znašle na »napačni strani« s hladno vojno razdeljenega kontinenta. Dekadentna Evropa tega ni niti opazila, pozabila je, da je iz lastnega korpusa izločila vzhodni del, zavržen je ostal onstran železne zavese.

S srednjo Evropo je povezanih precej različnih konceptov in mitologij, med drugim tudi ironizacij, recimo Petra Handkeja o tem delu sveta kot meteorološkem pojmu. Srednja Evropa je mit in stvarnost, vključuje metafizične razsežnosti, neki določeni imaginarij, v resničnem pomenu nikoli ni obstajala, do neke mere je bila venomer fikcija; in čeprav je opisovana kot zahodna in je v principu del Zahoda, je dejansko bila nekje vmes in je venomer na margini Zahoda. Toda če je po Kunderi »tragedija« srednje Evrope, da je bila geografsko v sredici, kulturno zahodna in politično vzhodna, potem je letnica 1989 končno prinesla pomiritev.

Trideset let kasneje je srednja Evropa del EU in Nata, vendar je medtem izgubila svoje dobro ime, njen ožji format, višegrajska skupina, je v Bruslju tako rekoč psovka. Kar gledamo zdaj, je nova tragedija vzhodne Evrope.

Dobrih deset let po vstopu v Evropsko unijo se je formirala kot neka posebna entiteta. Čeprav del Unije, geopolitično je usidrana v zahodne institucije, je v mentalnem smislu vse bolj svet zase. Evropa je podcenila transformacijo, demokracija ni samo institucionalni projekt, zgraditev demokratične kulture traja več generacij, potrebna je zrelost. Gledamo retrogradno politiko, avtoritarne voditelje, agresivni nacionalizem, kršenje demokratičnih načel, pravzaprav lupino demokracije.

Kult žrtve

Zakaj Madžari množično volijo Orbána, zakaj je srednja Evropa tako dovzetna za nacionalizem, ksenofobijo, antisemitizem? Homogene nacionalne države, kakršne so Madžarska, Poljska, tudi Češka, z zelo majhnimi ali neobstoječimi etničnimi manjšinami, so izrazito zaprte, z migracijami se niso srečevale, so sovražne družbe do prišlekov, četudi jih niso veliko srečale.

Pomembna značilnost je famozni sindrom žrtve. Vzhodnoevropejci so vedno žrtve, negujejo svoje globoko občutenje tega, Madžarska in Poljska se imata za državi, ki ju je zgodovina zmeraj kaznovala, pomnita nepravilno zgodovino in je ne moreta pozabiti, prevare Rusov pa Evropejcev, ki so ju puščali na cedilu – v tem delu sveta preteklost ni nikoli samo preteklost.

Madžarsko definira specifična tovrstna naracija, pestuje svoje krivice, podobno kakor Poljska nenehno dokazuje lastne boleče izkušnje, trpljenje, okupacijo, nesvobodo; vse to češ da v Evropski uniji ni bilo primerno in zadostno ovrednoteno.

Madžarska pomni tudi zaradi trianonske pogodbe leta 1920 izgubljeni dve tretjini svojega ozemlja.

Viktor Orbán je s svojo apokaliptično govorico in slikanjem distopične prihodnosti znal zajezditi val teh sentimentov.

Premnogi v madžarskem voditelju prepoznavajo državno politiko, vredno zvestega posnemanja.

- **Posveti in hipoteza o poizvedbah. Saša Vidmajer. Delo, 16.04.2018, str. 6**

Italija. Tudi drugi krog posvetov pri predsedniku ni prinesel dogovora Napovedan je premor »nekaj dni«

Na Kvirinalu se je končal drugi krog posvetov o oblikovanju nove vlade. Vsi pogledi so usmerjeni proti Sergiu Mattarelli.

Toda rešitve povolilnega rebusa ni pri predsedniku republike, nasproti si morata stati oba »zmagovalca«: Luigi Di Maio in Matteo Salvini.

Predsednik se je pred dnevi vnovič sestel s političnimi voditelji, a dogovora po pričakovanjih ni bilo. Mattarella je v petek po konzultacijah napovedal premor »nekaj dni«, nato bo videl, kako rešiti politični zastoj po novem krogu posvetovanj.

»Počakal bom in zatem ocenil, kako nadaljevati,« je povedal novinarjem ob koncu dvodnevnih posvetov v predsedniški palači. »Način poteka konzultacij v preteklih dneh je pokazal, da pogovori političnih strank niso prinesli napredka.«

Nevtralna figura

Ker ni pogojev za podelitev polnega mandata in ob dvomih, ali bi bil tretji krog konzultacij sploh smiselni, je postala aktualna ideja poizvedovalnega mandata. Če rešitve ni na obzoru, lahko Sergio Mattarella imenuje nevtralno figuro, nekoga z vrha državnih institucij – recimo predsednika senata ali poslanske zbornice ali sodnika ustavnega sodišča –, ki bi poskušal posredovati med italijanskimi političnimi strankami. Obstaja tudi možnost, da predsednik podeli poskusni mandat bodisi voditelju Gibanja 5 zvezd Luigiju Di Maiu bodisi prvaku skrajno desne Lige Matteu Salviniju.

Povedano ni popolnoma nov teren. Treba se je spomniti, nekaj podobnega se je zgodilo pozimi leta 1996, po odstopu premiera Lamberta Dinija, ta je bil na čelu vlade malce več kot leto dni. Takratni predsednik Oscar Luigi Scalfaro je dal mandat Antoniu Maccanicu, ministru za institucionalne reforme, specialistu za ustavno materijo in figuri z dolgo politično kariero. Vendar poskus ni uspel.

Prezgodaj je ugibati, ali bi lahko bila izbira aktualnega šefa države taka. Obstaja pa tudi dodaten problem, običajno podelijo mandat nekemu z obilo izkušnjami. Vprašljivo je, ali imata novoizvoljena predsednica senata Maria Elisabetta Alberti Casellati ali predsednik poslanske zbornice Roberto Fico zadostne izkušnje za to.

Če tudi takšen poskus z mediatorjem ali s katerim od zmagovalcev ne bi prinesel dogovora o vladi, bi prišle v poštev nove volitve, najverjetneje jeseni. Toda ve se, da predsednik Mattarella ni naklonjen razpisu volitev.

Vloga Mattarelle

Petinsedemdesetletni Sergio Mattarella je spoštovani predsednik, njegova vloga je pretežno ceremonialna, pa vendar v času politične nestabilnosti ključna. Je bivši ustavni sodnik, večkratni minister, izhaja iz ugledne sicilijanske družine, njegovega brata je leta 1980 umorila mafija. Podobno kot njegovima predhodnikoma Carlu Azegliu Ciampiju in Giorgiu Napolitanu mu gre zaupati, da strankarske voditelje opominja tudi na evropske obveze Italije.

Pa vendar predsednik sam ne more ničesar, če ne pride do spremembe pri enem ali drugem »zmagovalcu« volitev – oba skupaj imata večino sedežev v obeh domovih parlamenta, a nobena stranka ali koalicija ne dovolj za vladanje –, ki bi deblokiral nastali položaj. Toda stranke so tudi v okviru drugega kroga formalnih konzultacij ostale na nespremljivih stališčih, ki onemogočajo oblikovanje nove vlade. Italijanski mediji so se v zadnjih dneh sklicevali na neuradne vire iz predsedniške palače, da namreč Mattarella ne vidi smisla v vnovičnem, tretjem krogu posvetov. Opcija bi bila torej poizvedovanje, poskus, kako z neformalnimi pogovori priti do rešitve – ne gre za oblikovanje vlade, temveč za preverjanje zblizanja stališč. Sestava nove vlade v Italiji je težko opravilo. Minilo je več kot pet tednov od parlamentarnih volitev, vendar rešitve pat položaja ni videti. Politični opazovalci omenjajo, da preboja niti ni pričakovati pred lokalnimi volitvami, ki bodo ta mesec, v času volilne kampanje pa ne Gibanje 5 zvezd ne Liga nočeta sprejemati kompromisov. Medtem ko se voditelj 5 zvezd zavzema za koalicijsko vlado po vzoru nemške, ali s skrajno desno Ligo ali z levosredinsko Demokrasko stranko, je takšen predlog brez podpore. Demokrati si želijo v opozicijo, Matteo Salvini ni pripravljen razdreti koalicije s Silviem Berlusconiem, slednje je namreč Di Maiev pogoj. V četrtek je član Gibanja 5 zvezd Alessandro Di Battista, zelo visoko v strukturi stranke, izjavil, da Berlusconi pooseblja vse, kar je narobe z Italijo. Nekdanji trikratni premier pripada politični preteklosti, kot je v pogovorni televizijski oddaji podobno povedal Luigi Di Maio.

Pravzaprav se je drugi krog pogovorov o vladi začel sredi preprirov o Silviu Berlusconiu, kar pomeni zelo malo manevrskega prostora za rešitev. »Zmagovalca« volitev, voditelj Gibanja 5 zvezd Luigi Di Maio in Lige Matteo Salvini, sta izjavila, da sta pripravljena vladati drug z drugim, vendar potencialna zaveznika postavljata preštevilske pogoje. Prvi recimo hoče biti premier in zahteva, naj se Salvini odreče Berlusconiu, česar ta noče. Liga se je odpovedala temu, da bi bil Salvini predsednik vlade, a prav tako postavlja svoje pogoje.

Mednarodni kontekst

Med drugim so pomembne tudi mednarodne razmere. Italija nujno potrebuje delujočo vlado, tudi zaradi napetih razmer v svetu, je v petek izjavil predsednik republike. Italijanski mediji se te dni sprašujejo, ali si država lahko privoščiti politično paralizo in ostane brez vladajoče garniture več mesecev – ali ni preveliko tveganje politične izolacije. Mednarodne razmere so krizne, odnosi med velesilami, zlasti zaradi Sirije, skrajno napeti, Trump izziva Rusijo, posledice za odnose med Iranom, Rusijo, tudi Severno Korejo. Poleg tega si italijanska država težko privoščiti politični zastoj zaradi gospodarskih in finančnih razmer, ne banke, ne poslavljeni svet in niti državljani si niso opomogli od krize po letu 2008.

- **Politični veteran, ekonomist in prva kandidatka. Z. R. Delo, 16.04.2018, str. 6**

Črna gora. Za predsedniški stolček se je na volitvah v Podgorici potegovalo sedem kandidatov

V Črni gori so bile včeraj predsedniške volitve. Ker so bila volišča odprta do 20. ure, so bili prvi rezultati znani po koncu redakcije. Po predvidevanjih naj bi v prvem krogu slavil veteran črnogorske politike, bivši predsednik vlade in države Milo Đukanović.

Za položaj predsednika Črne gore se je potegovalo sedem kandidatov. To so bile sedme predsedniške volitve od uvedbe večstrankarskega sistema v državi. Na nekaj več kot 1200 voliščih je lahko glasovalo 532.599 volivcev, volitve pa je spremljalo več kot 1000 opazovalcev.

Poleg voditelja Demokraskе stranke socialistov (DPS) Mila Đukanovića je v predsedniški tekmi sodelovalo šest opozicijskih kandidatov. Đukanovićeви tekmeци Draginja Vuksanović, Mladen Bojanić, Marko Milačić, Hazbija Kalač, Vasilije Miličković in Dobrilo Dedeić so predstavljali ideološko in etnično razdeljeno opozicijo. Ker se opoziciji ni uspelo dogovoriti za enega kandidata, je bil Đukanović favorit. Volitve so bile posebne zaradi Draginje Vuksanović, saj je z njo Črna gora dobila prvo predsedniško kandidatko. Njeno kandidaturo (sicer je bila kandidatka Socialdemokraskе stranke) je podprl tudi Demos Miodraga Lekića. Predvolilna kampanja je večinoma potekala med opozicijskimi kandidati in ne med njimi in Đukanovićem. Volilno pravico ima približno 535.000 volivcev, Đukanović pa bi po predvolilnih napovedih moral za zmago v prvem krogu ob 70-odstotni volilni udeležbi dobiti skoraj 190.000 glasov.

Večdesetletna oblast

Za največjega tekmeca 56-letnemu Đukanoviću je veljal 55-letni ekonomist Bojanić. Po eni od javnomnenjskih raziskav naj bi dobil 35,5 odstotka glasov. Đukanović naj bi jih dobil 50,6 odstotka.

Đukanović je v Črni gori na oblasti več desetletij. Štirikrat je že bil predsednik črnogorske vlade, med letoma 1998 in 2002 pa tudi predsednik države. Po parlamentarnih volitvah leta 2016 je odstopil in prepustil položaj predsednika vlade tesnemu sodelavcu in nekdanjemu vodji črnogorske obveščevalne službe Dušku Markoviću. Čeprav je formalno sestopil z oblasti, je kot prvak DPS še vedno držal vse niti v svojih rokah. Od leta 1990 so bili predsedniki Črne gore Momir Bulatović z dvema mandatoma, Đukanović z enim in Filip Vujanović s tremi.

- **Protest, namenjen izpustitvi zapornikov. Z. R. Delo, 16.04.2018, str. 28**

Katalonija. Na ulicah Barcelone so zahtevali izpustitev priprtih voditeljev

Barcelona – Več sto tisoč ljudi, po podatkih policije naj bi jih bilo 315.000, je včeraj protestiralo zaradi priprtja devetih politikov, ki zagovarjajo neodvisnost Katalonije. Protestniki, oblečeni v rumene šale, puloverje in jakne – barve solidarnosti z zaprtimi politiki – so na eni od glavnih barcelonskih ulic zahtevali njihovo izpustitev. Med priprtimi sta tudi vodji civilnodružbenih gibanj za neodvisnost Katalonije Jordi Sánchez in Jordi Cuixart, ki sta bila prva za zapahi. Trenutno je

priprtih devet, sedem pa jih je zbežalo v izgnanstvo v Belgijo, Švico in na Škotsko. Protest sta podprli katalonski veji dveh največjih španskih sindikatov CCOO in UGT, kar je sprožilo nemir med nekaterimi člani, ki ne podpirajo neodvisnosti te španske pokrajine.

- **Koga bo shod za znanost nagovoril? Silvestra Rogelj Petrič. Delo, 17.04.2018, str. 4**

Proti degradaciji znanosti. Jutri spet shod za znanost, tokrat pred stavbo SAZU na Novem trgu v Ljubljani

Ljubljana – En dan pred lansko obletnico shoda za znanost, ki je bil, sodeč po ukrepih, ki so bili izvedeni, utemeljen in uspešen, je po odločitvi njegovega organizacijskega odbora letos sklican za 18. april. V podporo znanosti naj bi se po pričakovanju organizatorjev pred poslopjem SAZU na Novem trgu v Ljubljani zbralo vsaj tisoč ljudi, to je toliko kot lani.

Shod v podporo bolj cenjenega položaja znanosti naj bi prinesel predvsem ustrežnejše financiranje. Toda na koga bodo v teh dneh, ko vlada končuje svoje delo, nove pa še nimamo, naslovili svoj glas? Tega vprašanja se očitno zavedajo tudi organizatorji. Letošnji shod za znanost zato v nasprotju z lanskim ne bo organiziran kot pohod pred uradne ustanove, ki odločajo o usodi znanstvenoraziskovalne dejavnosti pri nas, ampak bo potekal na enem mestu, na Novem trgu v Ljubljani, ki ga na desni in levi obkrožata poslopji Slovenske akademije znanosti in umetnosti, na vrhu pa je Narodna in univerzitetna knjižnica. Na torej simbolno pomembni lokaciji.

Shod zaradi nerazumevanja znanosti

Lanski shod za znanost je obrodil sadove: za leti 2017 in 2018 je namenjenih dodatnih 27 milijonov evrov proračunskih sredstev, po mnenju njegovega organizacijskega odbora pa je pripomogel tudi k pripravi spodobnega predloga novele zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti. Kaj odbor od shoda pričakuje letos?

»Za ponovni shod za znanost smo se odločili iz več razlogov,« pravi Oto Luthar v imenu organizacijskega odbora. »Delno nas je k temu napeljal globalni pohod za znanost, glavni vzrok za ponovno srečanje pa je strankarsko politično (ne)razumevanje znanosti.

Lani se je izkazalo, da tako vlada kot njena razvojna ministrstva (med katera sodi tudi resor za znanost) raziskovalnega dela še vedno ne vidijo kot najpomembnejšega pogoja za hitrejši sonaravni razvoj, ampak ga obravnavajo kot strošek. Strošek, ki bi ga po potrebi lahko nadomestili z uvažanjem znanja.«

Luthar je še poudaril, da si drugače izrazito nizkega proračunskega financiranja – na predlog ministrstva za finance naj bi po medresorskem usklajevanju predloga zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti proračunska sredstva za Javno agencijo za raziskovalno dejavnost RS (ARRS) zamrznili pri 0,39 odstotka BDP – preprosto ni mogoče razlagati. »Pri tem ne zaleže noben argument, še najmanj pa ta, ki govori o vlaganjih drugih držav članic EU,« je dejal Oto Luthar in dodal, da nekatere države v znanost vlagajo veliko več, vse več pa jih znanosti namenja okoli en odstotek proračunskega denarja.

»Poleg tega se večina odgovornih vlad zaveda, da je uvažanje znanja lahko precej dražje, zato neracionalnega ravnanja večine slovenskih političnih skupin res ni mogoče razumeti,« opozarja Luthar.

Čas pred volitvami je primeren

Letošnji shod za znanost naj bi tudi opozoril na zavzemanje za nov zakon o raziskovalni dejavnosti. Luthar o tem pravi:

»Osutek, ki je obtičal v medresorskem usklajevanju, je dobra podlaga za ureditev preživelih organizacijskih oblik in ustrezno financiranje. Prav tako ni mogoče odstopiti od zahteve o urejenem urniku projektnih razpisov. To, da v neki državi letni razpis za projekte preprosto ni izveden, govori o izraziti nerazvitosti te države. Pa vendar se je v samostojni Sloveniji to zgodilo najmanj dvakrat.«

Razlogi za ponovni shod v podporo znanosti so torej očitni. Toda ali je te dni zanj pravi čas? »Glede na povedano smo prepričani, da ne bi mogli izbrati primernejšega časa, kot je čas pred volitvami, še posebno če vemo, da do pred kratkim večina političnih strank v svojih predvolilnih programih ni imela raziskovalne dejavnosti, koalicijske pogodbe pa so se praviloma zadovoljile s tremi, štirimi splošnimi frazami,« pravi Luthar.

- **Milo Đukanović ostaja na čelu Črne gore. Z. R. Delo, 17.04.2018, str. 6**

Predsedniške volitve. To so bile sedme tvrstne volitve od uvedbe večstrankarskega sistema v državi

Predsednik Demokratske stranke socialistov (DPS) Milo Đukanović je skladno s predvolilnimi napovedmi zmagal na nedeljskih predsedniških volitvah v Črni gori, na katerih je dobil 53,8 odstotka glasov. Predstavil je prihodnje izzive Črne gore, med drugim gospodarski razvoj in polno zaposlenost.

Po razglasitvi zmage je 56-letni Đukanović pozval politične nasprotnike k tehtnemu premisleku njihovega političnega položaja. Njegov najbližji nasledovalec Mladen Bojanić je prejel 33,5 odstotka glasov, tretje mesto pa je zasedla Draganja Vuksanović z 8,3 odstotka glasov. Preostali kandidati so prejeli manj kot 3 odstotke glasov. Bojanić se je ob objavi rezultatov odločil, da Đukanoviću ne bo čestital za zmago. Obtožil ga je namreč, da si je prisvojil državo in njene institucije. »Ne bi smel slaviti, ampak bi ga moralo biti sram,« je dejal Bojanić, ki je po tistem pričakoval, da Đukanović ne bo zmagal že v prvem krogu in da se bo lahko še enkrat pomeril z njim.

Oddaljevanje od tradicionalnega zavezništva

Đukanović, ki oddaljuje Črno goro od tradicionalnega zavezništva z Rusijo, razume rezultat volitev kot odločenost prebivalcev, da bodo nadaljevali proces približevanja evroatlantskim integracijam. Opozicijo je po razglasitvi rezultatov opomnil, da ne morejo izničiti vsega, kar je Črna gora doslej dosegla. »To je dobra priložnost, da dojamete, da se z zanikanjem demokracije in nespoštovanjem volje državljanov ne da storiti ničesar,« je opozoril politične nasprotnike. Ob tem se je zahvalil volivcem za zaupanje in stranki DPS, o kateri meni, da je doslej opravila dobro delo. Zahvalil se je tudi koalicijskim partnerjem, ki so po njegovi oceni pokazali privrženost Črni gori. »Vsem v Črni gori in zunaj nje smo poslali sporočilo, da smo nepremagljiva koalicija,« je dejal. Napovedal je, da bo obudil črnogorske potenciale. Ponovil je, da bo njegova predsedniška dolžnost nadaljevati sodelovanje z vsemi državnimi organi in skupnostjo, saj si želi izpolniti želje in uresničiti sanje črnogorskih državljanov.

Kot ključne prihodnje izzive Črne gore je izpostavil gospodarski razvoj, polno zaposlenost in dvig standarda. »Prepričan sem, da bomo s skupnimi močmi premagali težave,« je dejal Đukanović, ki meni, da je zmaga na volitvah dobra odskočna deska za prihajajoče lokalne volitve.

To so bile sedme predsedniške volitve od uvedbe večstrankarskega sistema v državi. Od leta 1990 so bili predsedniki Črne gore Momir Bulatović z dvema mandatoma, Đukanović z enim mandatom med letoma 1998 in 2002 ter Filip Vujanović, ki je dobil tri mandate. Za številne v Črni gori Milo Đukanović velja za očeta naroda, ki je popeljal državo v samostojnost, v zvezo Nato in pred vrata Evropske unije. Za druge sta sporna njegova domnevna vpletenost v sumljive posle in dejstvo, da velja za enega izmed najbogatejših politikov na Balkanu. Đukanović je bil predsednik države med letoma 1998 in 2002, črnogorski premier pa od leta 1991 do 1998, od leta 2003 do 2006, od leta 2008 do 2010 in od leta 2012 do 2016. Med letoma 2006 in 2008 je bil tudi črnogorski minister za obrambo.

- **Makedonija in Albanija pred vrati EU. Delo, 17.04.2018, str. 6**

Zahodni Balkan

Na kratko

Luxembourg – Makedonija in Albanija si lahko danes v okviru širitvenega svežnja evropske komisije po neuradnih informacijah obetata **priporočilo za začetek pristopnih pogajanj**. To še ne pomeni, da bodo članice EU upoštevale priporočilo komisije in dejansko podprle začetek pogajanj. Odločitev je treba sprejeti soglasno. Komisija bo namreč po letu in pol znova objavila širitvena poročila o šesterici na Zahodnem Balkanu in Turčiji. V njih bo ocenila napredek držav na poti in EU.

- **Nov spopad med FPÖ in ÖRF. Delo, 17.04.2018, str. 6**

Avstrija

Na kratko

Dunaj – Poslanec avstrijskih skrajno desnih svobodnjakov (FPÖ) **Norbert Steger je opozoril nacionalno televizijo ÖRF, da bi morala odpustiti tretjino dopisnikov v tujini**, ker da so pristransko poročali s parlamentarnih volitev na Madžarskem. Steger, ki sedi tudi v nadzornem odboru ÖRF, je novinarjem avstrijske nacionalke zagrozil, da jih, »če se ne bodo obnašali pravilno«, lahko čaka odpoved delovnega razmerja. Novinarji, ki bodo kršili smernice ÖRF, »bodo najprej dobili opozorilo, nato pa odpoved«, je dejal Steger v pogovoru za časnik Salzburger Nachrichten. Član uredniškega odbora Dieter Bornemann je njegove izjave označil za »novo dno v medijski politiki«. Armin Wolf, eden najbolj znanih novinarskih obrazov ÖRF, je opozoril, da nadzorniki niso pristojni za vmešavanje v delo novinarjev in opozorila o delu novinarjev. »Odlična ideja, da bi predstavnikom strank dopustili presojo o tem, kaj je objektivno. Ideja, ki jo je morda navdihnila Madžarska,« se je ponorčeval Wolf.

- **Hrvaška odgovarja: Ni bilo kršenja evropskega prava. Željko Matić. Delo, 18.04.2018, str. 3**

Arbitražna. Sosednja država še vedno vztraja, da arbitražna rzsodba po postopku, ki sta ga grobo prekršila slovenski sodnik in vladna uslužbenka, zanjo ni zavezujoča

Zagreb – »Ni bilo kršenja evropskega prava, na terenu niso nastale spremembe. Meja je tam, kjer je bila leta 1991,« je zapisano v odgovoru vlade Republike Hrvaške na slovensko stališče, češ da Hrvaška z zavračanjem arbitražnega sporazuma krši evropsko in mednarodno pravo.

V odgovoru, ki so ga v zvezi s slovensko pritožbo poslali evropski komisiji, Hrvaška skladno s pogodbo o delovanju Unije ponavlja, da arbitražna rzsodba, ki je bila izrečena kot »rezultat arbitražnega postopka, ki sta ga najbolj grobo prekršila slovenski sodnik in vladna uslužbenka, ni mogla privedi do pravnega rezultata, ki bi na kakršenkoli način obvezoval Hrvaško«.

Hrvaška vztraja pri oceni, da ni »ne temeljev ne razlogov za sprožitev kakršnegakoli postopka pred sodiščem Evropske unije, ker v tem primeru ne gre za pravo Evropske unije, ampak za mednarodno pravo, in da sodišče Evropske unije ni pristojno za urejanje tega vprašanja«. Mediji še vedno opozarjajo, da so med članicami Evropske unije podobne tožbe zelo redke. Od šestih postopkov, kolikor so jih sprožili do zdaj, je bil uspešen samo eden – ko je Francija tožila Veliko Britanijo zaradi ukrepanja britanske države proti francoskim ribičem.

Reševanje rezervirano za pravne strokovnjake

Na vprašanje, kdo bo zastopal Hrvaško na prvem sestanku, ki je napovedan za 2. maj, je ministrica za zunanje in evropske zadeve Marija Pejčinović Burić odgovorila, da je običajno, da se takšnih sestankov udeležijo pravni strokovnjaki. »Zelo redko se države odločijo za udeležbo na politični ravni, česar tudi v komisiji ne odobravajo, saj po splošnem prepričanju to ni potrebno. To so pravne zadeve, o katerih se morajo dogovarjati pravni strokovnjaki. Menim, da se morajo takšnega sestanka udeležiti izkušeni mednarodni strokovnjaki in strokovnjaki za evropsko pravo, ki lahko o teh stvareh tehno govorijo,« je dejala ministrica Marija Pejčinović Burić.

Hrvaška samo za nova dvostranska pogajanja

Sicer pa do včeraj, ko je potekel rok za odgovor evropski komisiji na slovenski predlog za sprožitev tožbe zaradi nespoštovanja arbitražne rzsodbe o meji, v javnosti nihče ni omenjal razmejitve s Slovenijo. Pa tudi ne ribičev. Zdi se, da lahko, vsaj kar zadeva hrvaško vlado in tudi večji del javnosti, takšno stanje ostane za vedno. Izjema je zgolj nedavna izjava predsednika SDP Davorja Bernardića, ki je omenil »pravico Slovenije do izhoda na odprto morje«, in možnost, da državi z dogovorom uresničita rešitve iz arbitražne rzsodbe. A tudi to izjavo so kaj hitro razglasili za sicer pregovorno Bernardićevo nespretnost, SDP pa je potrdila, da je tudi zanjo arbitražna rzsodba kontaminirana, naloga obeh držav pa je, da z dvostranskimi pogajanjmi poiščeta sprejemljivo rešitev za spor o meji.

- **Meja na morju ni tam, kjer je bila. Boris Šuligoj. Delo, 18.04.2018, str. 3**

Piran – Hrvaška ministrica za zunanje zadeve Marija Pejčinović Burić je v komentarju na slovensko pritožbo glede neupoštevanja arbitražne odločbe med drugim dejala, da Hrvaška nikakor ne krši evropskega pravnega reda, ker naj se ne bi

zgodila nobena sprememba meddržavne mejne črte in je »meja tam, kjer je bila junija leta 1991«. Trditev Marije Pejčinović Burić ne ustreza dejstvom.

To lahko trdimo na podlagi pričanj številnih odgovornih oseb, prebivalcev in osebnega poznavanja razmer v piranski občini in zalivu. »Občina Piran je leta 1991 imela jurisdikcijo nad celotnim zalivom,« nam je včeraj potrdil tedanji predsednik skupščine občine Piran (»župan«) Franko Fičur. Med drugim je že več let prej (sredi 80. let) sprejela odlok o ribolovnem rezervatu in pri tem določila meje rezervata, ta pa je segala čez celotni zaliv. Prav tako je občina vsako leto dovoljevala skupini ribičev s posebnim dovoljenjem, da so smeli loviti ciplje v tem zalivu. Slovenske oblasti so skrbele tudi za reševanje na tem morju, športna društva pa so, na primer, organizirala jadralske regate ali tekmovanja v trnkarjenju na celotnem območju zaliva.

Dolgoletni (zdaj upokojeni) komandir kopske pomorske policije Mirko Slukan, nam je večkrat povedal, da je imela slovenska policija dolga leta ustni, nazadnje pa tudi pisni dogovor o območju nadzora morja s strani slovenske pomorske policije. »Slovenska policija se je 6. februarja 1991 v Pulju tudi pisno dogovorila s Hrvaško o območju nadzora morja s strani slovenske policije,« se spominja Mirko Slukan. »Meja je po tem dogovoru o meji nadzora šla 1,5 kabla (278 metrov) vzdolž Savudrijskega polotoka, do rta Savudrija in se usmerila proti zadnjemu prelomu meje nekdanjega jugoslovenskega morja z Italijo, do točke T5, kjer se začne odprto morje. Slovenska policija je nadzirala 16 milj morske meje z Italijo,« ima še zmeraj dobro v spominu Mirko Slukan. Ribič Silvano Radin pa je povedal, da je »še do leta 2015 smel kočariti skoraj do višine Umaga. Po prisluškovalni aferi pa so se postavili Hrvati strogo in dokončno na polovico zaliva, kjer so še danes. Če kdo ne verjame, lahko pogleda arhivske računalniške zapise poti mojega ribolova, ki jih beleži AIS.«

Pokojni hrvaški akademik in poznavalec pomorskega prava Vladimir Ibler je 21. februarja 1998 v Portorožu izjavil: »Moje osebno mnenje je, da meja v zalivu mora iti, vendar tako, da znatno večji del odpade na Slovenijo, ker je to v skladu s 15. členom, v katerem so naveden posebne okoliščine, ki to predvidevajo.«

- **Vzporedna realnost v Kaiserjevi Koroški. Jure Kosec. Delo, 19.04.2018, str. 3**

Koroški Slovenci. Vpliv deželnega glavarja bi za ureditev sedanjih težav moral seči bistveno globlje, kot je segel do zdaj. Po nedavni ponovni izvolitvi Petra Kaiserja na položaj deželnega glavarja so koroški Slovenci optimistični glede prihodnjih odnosov s koroškimi oblastmi, a vseeno previdni, zavedajoč se, da spremembe na deželni ravni ne pomenijo tudi sprememb na lokalni.

Predstavniki manjšine upajo, da bo nova koalicijska vlada, sestavljena iz socialdemokratov (SPÖ) in desnosredinske ljudske stranke (ÖVP), nadaljevala »zmerno, strpno in odprto politiko«, ki je zaznamovala zadnji mandat priljubljenega deželnega glavarja.

V manjšini imajo mešane izkušnje s SPÖ, ki je kljub svoji napredni usmerjenosti v preteklosti pogosto posnemala tekmece z desnice, tudi pri vprašanju spoštovanja pravic koroških Slovencev. Ponovna izvolitev Petra Kaiserja jih navdaja z optimizmom, da se stare prakse ne bodo ponavljale oziroma da bodo manj pogoste, kot so bile v preteklosti. Še posebno v tistih občinah, v katere Kaiserjevi pozitivni zgledi do zdaj niso segli.

Prehitevanje svobodnjakov po desni

Deželni glavar, ki mu mnogi pripisujejo ključne zasluge za prepričljivo zmago SPÖ, si v novem mandatu lahko privoščijo več, kot si je lahko v prejšnjem. »Njegova pozicija je zelo močna, zato bo lažje odločal v kočljivih zadevah,« tudi pri manjšinskih vprašanjih, je teden dni po konstituiranju nove deželne vlade ocenil Valentin Inzko, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), ki Kaiserja opisuje kot Slovincem najbolj naklonjenega deželnega glavarja v zadnjih dveh desetletjih. S podobnimi superlativi ga opisujejo tudi drugi vplivnejši predstavniki manjšine. »Zelo razveseljivo je, da so se koroški volivci leta 2018 odločili za zmerno, strpno in odprto politiko, ki jo pooseblja Peter Kaiser. Pred desetimi leti bi to bilo še drugače,« je povedal Vladimir Smrtnik, podžupan Bistrice in nekdanji dolgoletni predsednik Enotne liste. »To izpostavljam predvsem zato, ker je realnost v drugih vrstah SPÖ kar precej drugačna. Po občinah imamo še vedno veliko veljakov socialdemokratske stranke, ki svobodnjake prehitevajo po desni in izrinjajo slovenščino iz javnosti ter se tudi v vprašanjih dobrososedske politike vedejo destruktivno.«

Valentin Inzko je kot primer takšne vzporedne realnosti navedel župana občine Žitara vas Jakoba Straussa, ki »že leta in leta preperečuje postavitev malega krajevnega napisa v vasi Sele«, četudi je tamkajšnji vaščan Franc Kukovica z zbiranjem podpisov dokazal, da postavitev podpira vsaj 60 odstotkov vaščanov. Preprečitev postavitve krajevnega napisa v Selah, proti kateri je decembra lani glasoval žitrajski občinski svet, je bil ta teden povod za to, da je pesnik in pisatelj Florjan Lipuš, ki živi v Selah, iz protesta vrnil naziv častnega občana. »Ne želim biti častni občan občine, ki nima spoštovanja do slovenskega jezika in do ljudi, ki ga govorijo,« je v pogovoru za ORF Koroška svojo odločitev pojasnil Lipuš.

Žitara vas ni osamljen primer. »Taki županovi je na žalost kar nekaj,« je v odgovorih na naša vprašanja dodal Inzko.

SPÖ kot zaveznik manjšine

Po besedah Manuela Juga, člana upravnega odbora Zveze slovenskih organizacij in kandidata socialdemokratov na marčevskih volitvah v deželni zbor, se SPÖ na deželni ravni »zelo zavzema za prizadevanja slovenske narodne skupnosti na Koroškem«. Sam ne vidi veliko razlik med deželno in lokalno ravni, priznava pa, da je stranka na Koroškem sestavljena »iz zelo veliko različnih oseb«. »Poznam veliko lokalnih mandatarjev, ki so zelo odprti do manjšine. Seveda tu in tam nastanejo konflikti in manjši problemi v nekaterih občinah. To so predvsem problemi, ki nimajo direktnega opravka s stranko, temveč z lokalno situacijo in osebami, ki delujejo na tem območju.« V javnosti se te težave po Jugovih besedah pogosto zlorabijo kot dokaz za to, da SPÖ ravna nespoštljivo do manjšine, »četudi v resnici ni tako«.

Kaiserjeva linija

Do kod sega odgovornost deželnega vodstva stranke, se verjetno ni smiselno posebej spraševati, če so tarče kritik njeni lokalni funkcionarji. Za ureditev teh težav bi moral vpliv deželnega glavarja seči bistveno globlje, kot je segel do zdaj.

Valentin Inzko in Vladimir Smrtnik upata, da bo v prihodnjem mandatu tudi na lokalni ravni prevladala Kaiserjeva linija. »Pričakujem, da bo deželni glavar z vso samozavestjo zmage v nahrbtniku, še bolj sledil svoji vesti in manj politični taktiki,« je pojasnil Smrtnik in dodal: »Upam tudi, da bo posegal na lokalno ravan in vsem tistim županom, ki se radi hvalijo z njegovo volilno zmago dopovedal, da je prihodnost v odprti politiki, v zblizovanju, tudi v sodelovanju s politično drugače mislečimi in ne v klientelizmu ali 'politiki strankarske knjižice', ki je socialdemokrate že politično pokopala v obdobjih pred Kaiserjem.«

- **Znanost – za koga? Dr. Andreja Gomboc, dr. fizike, profesorica astronomije na Univerzi v Novi Gorici, urednica Portala v veselje. Delo, 19.04.2018, str. 5**

Ob napovedi včerajšnjega shoda za znanost se mi je pojavilo očitno vprašanje: koga nagovarja? Odhajajoče ministrice in poslancev verjetno ne. Morda politike, ki bodo po volitvah prevzeli krmilo in odmerjali kos pogače za znanost? Nisem vedeževalka, a upam si napovedati, da se bo položaj slovenske znanosti zelo redko, če sploh, pojavil med temami predvolilnih razprav. Morda pa je namen shoda, da ne nagovarja le politike, pač pa tudi širšo javnost – tisto, ki bo čez nekaj tednov izbirala prihodnjo garnituro poslancev? So politiki le odsev družbe, ki se premalo zaveda pomena in vrednosti znanosti in raziskav?

Da je znanost tista, ki nam je omogočila, da (v razvitih delih sveta) živimo neprimerno bolje, da se je povprečna smrtnost otrok na svetu znižala za več kot polovico v zadnjih dvajsetih letih, da se je pričakovana življenjska doba Zemljanov in Zemljanov ob rojstvu v zadnjih 55 letih podaljšala za skoraj dvajset let, se marsikdo ne zaveda ali ne pomisli na to.

Vsak dan, na vsakem koraku

Če primerjam sebe in svoje prababice in pradedke, ki so pred sto leti živeli v tipičnih kmečkih hišah tistega obdobja: brez elektrike, kopalnice, centralnega ogrevanja, »potovali« so peš ali na vozu najdlje do sosednjih vasi in imeli omejen dostop do izobraževanja. Jaz pa sem se kot vsako jutro, tudi na jutro dneva, ko je bilo treba opozarjati na pomen znanosti, zbudila v ravno prav toplem stanovanju, si s pritiskom na gumb skuhalo kavo in med počasnim prebujanjem (po grdi navadi) na mobilnem telefonu preverila e-pošto ter na družbenem omrežju preletela zadnje objave prijateljev. »Kakšna je povezava z znanostjo?« se morda sprašujete ... Vsakršna. Prav vsako od naštetih vsakdanjih opravil temelji na rezultatih preteklih znanstvenih raziskav.

Na to, koliko pridobitev znanosti sem včeraj uporabila med delom v službi, nisem imela časa biti pozorna. Kaj šele, ko sem pred dvema tednoma šla na službeno pot z letalom ali pred tremi tedni na preiskavo z jedrsko magnetno resonanco. V vsem tem seveda nisem nič posebnega, pravzaprav sem za svoj poklic in starost zelo povprečna uporabnica sodobne tehnologije. Pridobitve znanosti in tehnologije uporabljamo vsi na vsakem koraku, a se tega niti ne zavedamo. Spremljajo nas od jutra do večera, od rojstva do smrti. Zdi se nam samoumevne. Pa niso.

Morda bi se pomena znanosti vsi skupaj bolj zavedali, če bi bila pogosteje prisotna v medijih. Na prste ene roke lahko preštejemo vodilne slovenske medije (med te izjeme spada časnik, ki ga ravnokar listate), ki imajo stalno rubriko, posvečeno znanosti. V najbolj gledane termine televizijskih programov zaide znanost (v nasprotju s športom, na primer) samo ob izrednih dogodkih, kot so revolucionarna svetovna odkritja, podelitve Nobelovih nagrad in vrhunski dosežki slovenskih raziskovalcev na svetovni ravni (ki jih je, mimogrede, veliko več, kot jih zasledimo v medijih). Je vsakdanja politika, včasih celo politikantstvo, res zanimivejša od razlaganja – poljudnega, večini razumljivega – znanstvenih dosežkov? Redka so področja človekovega udejstvovanja, ki nam dolgoročno izboljšujejo življenje, kakor nam ga je že in ga še bo znanost.

Če se zavedamo njenega pomena ali ne, znanost kroji razvoj družbe in našo prihodnost. Od znanosti pričakujemo, da bo rešila bistvene probleme sodobne družbe, probleme, povezane s prenaseljenostjo Zemlje in onesnaženostjo okolja, zagotovila energijske vire za nadaljnji razvoj, še naprej podaljševala življenjsko dobo in zviševala kvaliteto življenja ... Gledano z ožjega, nacionalnega vidika pa tudi, da bo prispevala (bodisi s strokovnim sodelovanjem bodisi z izobraževanjem kadrov) k ohranjanju in dvigu konkurenčnosti Slovenije na svetovnih visokotehnoloških trgih.

Koliko denarja smo za to naložbo v našo prihodnost pripravljene nameniti? V proračunu Republike Slovenije za leto 2017 je bilo »znanstveno-raziskovalni dejavnosti« (po rebalansu) namenjenega okoli pol odstotka BDP. V absolutnih številkah to pomeni okoli 100 evrov na prebivalca na leto. Avstrija, na primer, je leta 2017 namenila raziskavam odstotek BDP, absolutno okoli 500 evrov na prebivalca, Finska pa okoli 0,7 odstotka BDP ali absolutno okoli 330 evrov na prebivalca. Leta 2015 (številk so verjetno podobne tudi za druga leta) je v povprečju vsak Slovenec, starejši od 15 let, popil 11,5 litra čistega alkohola. Toliko ga je v približno 100 litrih vina, in če vzamemo ugodno ceno vina (ali pa slabo vino) po tri evre na liter, ugotovimo, da za alkohol porabimo v povprečju 300 evrov na leto. Če izdatke za znanost v Sloveniji preračunamo na prebivalce, starejše od 15 let, znašajo manj kot 150 evrov. Torej smo znanosti namenili več kot polovico manj denarja, kot smo ga porabili za nakup alkohola.

Kakršnakoli nadaljnja razprava o denarju nima smisla, številke povedo vse. Včerajšnji shod, pa tudi lanski ter veliko drugih bolj ali manj odmevnih dogodkov, ki so jih pripravili slovenski raziskovalke in raziskovalci, je namenjenih celotni družbi. Da se zavemo, da znanstvene raziskave, resda dolgoročno, prinašajo blaginjo in višjo kvaliteto življenja vsem nam.

- **Vlada v rokah predsednice senata. Delo, 19.04.2018, str. 6**

Italija

Na kratko

Rim – Italijanski predsednik Sergio Mattarella je predsednici italijanskega senata Marii Elisabetti Alberti Casellati podelil mandat za nadaljevanje pogovorov o oblikovanju nove italijanske vlade, pri čemer je bil sam neuspešen. **Naložil ji je, naj do jutri ugotovi, ali bosta lahko desnosredinsko zavezništvo in Gibanje 5 zvezd oblikovala vlado.** 71-letna predsednica senata mora preveriti, ali bi lahko stranke desnosredinske koalicije in populističnega gibanja oblikovale parlamentarno večino ter predlagale predsednika vlade, so po srečanju Marie Elisabette Alberti Casellati in Mattarelle sporočili iz predsednikovega urada. Predsednica senata je sporočila, da bo kmalu začela posvetovanja, ki bodo precej bolj neformalna kot tista pri predsedniku države. Mattarella v dveh krogih pogovorov od začetka meseca ni bil uspešen.

- **Jasna sporočila shoda Zakaj ne za znanost? Jasna Kontler – Salamon.** Delo, 19.04.2018, str. 13

Znanost doma

Prav danes je obletnica prvega shoda za znanost. Včeraj so organizatorji slovenskega shoda znova zbrali znanstvenike in opozorili na škodljive posledice odnosa do znanosti. Tokrat ne na pohodu do vladnih institucij, temveč na Novem trgu, kjer domuje tudi Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Znanstvenikov je prišlo manj kot lani, od štiristo do petsto, prevladovali so mlajši raziskovalci. V imenu organizatorjev je spregovoril raziskovalec ZRC SAZU Boštjan Nedoh. Opozoril je, da so gibalo shoda, ki sicer tudi letos sodi v okvir svetovnega shoda za znanost, še vedno nevzdržne slovenske razmere, splošni antiintelektualizem in ignorantski odnos politike do znanosti. Prav ta naj bi vodil k nerazumljivi odločitvi, da se varčuje pri znanosti.

Med udeleženci shoda je bila tudi Sonja Novak Lukanovič, predsednica Kosrisa, neformalne koordinacije direktorjev slovenskih raziskovalnih institucij. Po njenih besedah Kosris močno podpira shod, pri tem pa zlasti poziva k sprejetju novega zakona o raziskovalni dejavnosti ter k drugačnemu družbenemu odnosu do znanosti.

Podporo pripravljenu, a nesprejetemu zakonu, ki bi zagotovil postopen prehod k enodstotnemu deležu BDP za znanost, so izražali tudi drugi. So pa, kot Igor Žagar s pedagoškega inštituta, opozarjali tudi na neodgovoren odnos vlade do znanosti, ki je ne more popraviti nekaj pridobljenih milijonov lani in letos.

Iztok Dolenc z IJS nam je dejal, da je podhranjenost znanosti tako velika, da primanjkuje že osnovnega materiala za raziskovalno delo, denimo kemikalij. Na vprašanje, kaj pričakuje od novih politikov, je dal odgovor, ki so mu prikimali tudi drugi: »Mislim, da bodo znova zelo podpirali znanost, dali pa zanjo ne bodo nič več ali zgolj malo več, toliko, da se bodo s tem lahko hvalili.«

Tamara Lah Turnšek, aktualna predsednica sveta za znanost in tehnologijo, o letošnjem manjšem odzivu na shodu meni, da ga je mogoče pripisati tudi resignaciji znanstvenikov zaradi neizpolnjenih obljub. »Toda mi ne bomo odnehali,« nam je zagotovila.

- **MIZŠ: spodbudna rast sredstev za znanost. R. Z. Delo, 19.04.2018, str. 13**

Znanost doma

Z ministrstva za izobraževanje, znanost in šport so še pred shodom Za znanost sporočili, da je bil v mandatu te vlade dosežen precejšen premik v financiranju znanosti. Krivulja večletnega upadanja sredstev za znanstveno-raziskovalno dejavnost se je po oceni ministrstva obrnila navzgor.

»Od leta 2015 smo sredstva postopoma povečevali, znatno povečanje sredstev za področje znanosti in raziskav pa je v proračunih za leti 2018 in 2019. Letos je tako skupaj na voljo 231 milijonov evrov, kar je 50 milijonov več kot v letu 2017. V letu 2019 pa bo vseh sredstev, namenjenih za znanstveno-raziskovalno dejavnost, več kot 236 milijonov evrov,« navaja sporočilo.

Glede na sprejeti proračun za leto 2017 so se integralna proračunska sredstva za znanstveno-raziskovalno dejavnost povečala za 28 milijonov evrov, kar pomeni povečanje za 15 odstotkov. Letos je tako zagotovljenih več kot 180 milijonov evrov integralnega proračuna.

Dodatna sredstva bodo po mnenju ministrstva omogočala začetek izvajanja ukrepov, ki so nujni za okrepitev znanstveno-raziskovalne dejavnosti. Mišljena so sredstva za razvojno usmerjene ukrepe, za povečanje konkurenčnosti slovenskega raziskovalnega okolja in za ukrepe, ki bodo spodbujali ohranjanje kakovosti in odličnosti v tej dejavnosti.

Vlada je sicer za znanost in raziskave konec preteklega leta zagotovila dodatnih 4,5 milijona evrov (za povečanje ustanoviteljskih obveznosti, povečanje financiranja materialnih stroškov in storitve izvajalcev infrastrukturnih programov ter zagotovitev dostopa raziskovalcem do vrednotenja publicistične dejavnosti in relevantnih analitskih orodij) in v tem letu dodala še 4,4 milijona.

»Poleg tega aktivno izvajamo ukrepe s področja evropske kohezijske politike. Nedavno smo objavili javni razpis za izvajanje raziskovalno-razvojnih projektov v vrednosti 45 milijonov evrov, v vrednosti do 30 milijonov evrov bomo podprli projekt InnoRenew, katerega nosilec je Univerza na Primorskem, v pripravi pa je tudi razpis za podporo raziskovalni infrastrukturi v vrednosti do 30 milijonov evrov. Predvidena poraba kohezijskih sredstev za znanstveno-raziskovalno dejavnost v letu 2018 je 50,7 milijona evrov, v letu 2019 pa 59,7 milijona evrov,« sporoča ministrstvo, kjer so si v mandatu ministrice Maje Makovec Brenčič intenzivno prizadevali za izboljšanje položaja znanstveno-raziskovalne dejavnosti ne le s povečevanjem sredstev, temveč tudi z umeščanjem Slovenije v ključne mednarodne raziskovalne organizacije, kot je evropska organizacija za jedrske raziskave CERN.

»Okrepili smo tudi sodelovanje Slovenije v ključnih konzorcijih velike evropske raziskovalne infrastrukture in razvili nove podporne instrumente za prijavitelje na razpise ERC, kar je nedvomno pripomoglo k večjemu uspehu slovenskih raziskovalcev, ki so v zadnjem obdobju redno uspešni pri teh prestižnih razpisih,« še sporočajo z ministrstva.

- **Koliko še verjamemo v znanost? R. Z. Delo, 19.04.2018, str. 13**

Znanost doma

Na vprašanje, ali ljudje danes še verjamejo v znanost in koliko, se v javnosti večkrat zdi, da je to zaupanje občasno močno omajano. Vendar ankete in raziskave kažejo, da je precej dobro prepoznavna in da se njen položaj vseeno celo utrjuje.

To so potrdili udeleženci včerajšnje okrogle mize v organizaciji mednarodnega foruma znanstvenoraziskovalnih farmacevtskih družb v prostorih ZRC SAZU. Svoje izkušnje na različnih področjih znanosti, v kliniki, raziskovanju in medijih ter predloge, kako še izboljšati odnos do znanosti in kako njeno vlogo še učinkoviteje približati javnosti, so predstavili Simona Borštnar z onkološkega inštituta, Andrej Janež s kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in presnovne bolezni UKCL, Mojca Gobec z direktorata za javno zdravje in Dragica Bošnjak, novinarka priloge Znanost.

Dosežke znanosti, v vseh obdobjih gonilne sile razvoja, vedno spremljajo tudi strah, skrbi, dvomi, še posebej kadar ti zadevajo človekovo zdravje. Tako se je včasih dobro vprašati, kakšna so v resnici danes razmerja med znanostjo in

psevdoznanostjo, kakšni so razlogi in posledice nezaupanja strokovnim stališčem, ko nekateri denimo zavračajo zaščitno cepljenje, se odločajo za tako imenovane alternativne oblike zdravljenja raka ali na primer sladkorne bolezni tipa 1, ki je medicina ne more ozdraviti, jo pa lahko zelo dobro obvladuje.

V povezavi s tem je pomembna ugotovitev, da večina, več kot 85 odstotkov staršev le zaupa pediatrom in strokovnim virom, na primer inštituta za javno zdravje, bolniki z rakavimi boleznimi, med njimi neredko tudi tisti, ki so se vmes zatekli kam drugam, pa strokovnjakom onkološkega inštituta oziroma drugih strokovnih ustanov. Kot še kažejo raziskave, pri tem igrajo pomembno vlogo tudi verodostojne medijske informacije. Zato je treba še naprej razvijati in spodbujati različne oblike komunikacije, tako v odnosih zdravstvenega osebja z bolniki, v strokovnem in znanstvenem okolju ter s pomočjo medijev približati znanost in njene dosežke tudi najširši javnosti.

Dnevnik, Ljubljana

- **Posebni odposlanec OZN: »Videl sem že veliko romskih naselij, a tudi v Sloveniji je hudo«. Uroš Škerl Kramberger, Dnevnik, Ljubljana, 13. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818387/slovenija/porocevalec-zn-za-manjsine-slovenija-mora-na-podrocju-romov-storiti-vec>

Posebni odposlanec Združenih narodov za vprašanja manjšin je po devetih dneh bivanja v Sloveniji ogorčen zaradi nevdržnih razmer, v katerih morajo živeti Romi na jugovzhodu države. Zavzel se je za sprejem posebne zakonodaje, ki bi zajela vse manjšine, tudi jugoslovanske.

Posebni odposlanec Organizacije združenih narodov za vprašanja manjšin **Fernand de Varenes** je ob koncu obiska v Sloveniji državi predlagal, naj sprejme posebno zakonodajo o varovanju vseh manjšin, tudi tistih iz nekdanje Jugoslavije. Sprejela naj bi torej »generalni« zakon, lahko bi se imenoval tudi zakon o manjšinah, ki bi sistematično opredelil odnos med državo in pripadniki različnih narodov, ki živijo v njej. S tem, kot pravi de Varenes, bi se Slovenija lahko izognila vsakokratnim političnim pretresom, ki spremljajo zahteve te ali one manjšine po priznanju pravic.

Romski otroci pozimi zmrzujejo

Fernand de Varenes se je v Sloveniji – poleg pogovorov o italijanski in madžarski manjšini, katere položaj je po njegovem mnenju lahko za zgled – najbolj posvetil jugoslovanskim manjšinam in Romom. »Verjemite, videl sem že veliko romskih naselij v Evropi, v katerih so bivanjske razmere grozne, a tudi v Sloveniji je hudo,« je de Varenes povedal v pogovoru za Dnevnik. »Obiskal sem naselje Lokve v Črnomlju, kjer ljudje z majhnimi otroki živijo v zabojnikih in prikolicah – brez vode in elektrike. Povedali so mi, da je posebej težko pozimi, ko bivalnih prostorov ni mogoče zadosti ogreti in otroci zaradi tega veliko zbolevajo. Predstavljate si lahko tudi, kako se ti otroci učijo, če nimajo elektrike...«

De Varenes je poudaril, da sta tako voda kot (električna) energija temeljni pravici vseh ljudi. Zaradi onemogočanja dostopa do pitne vode na evropskem sodišču za človekove pravice v Strasbourgu proti Sloveniji že poteka sodni proces, ki je na tem področju najpomembnejši v Evropi. De Varenes je že drugi visoki predstavnik OZN, ki je omejen dostop do vode v romskih naseljih v Sloveniji prepoznal kot mednarodni problem. Leta 2011 je o ogrožajočih razmerah v slovenskih romskih naseljih generalni skupščini OZN poročala tudi posebna poročevalka Združenih narodov za človekovo pravico do varne pitne vode in sanitarij Catarina de Albuquerque. De Varenes pa bo o svojih dognanjih marca prihodnje leto poročal svetu OZN za človekove pravice, ki mu trenutno predseduje – Slovenija.

Posebni odposlanec je skozi pogovore, ki jih je imel med svojim devetdnevni obiskom pri nas, dognal to, o čemer poročamo tudi v Dnevniku – da je ključni problem, zaradi katerega se položaj nelegaliziranih romskih naselij v Sloveniji ne uredi, patpoložaj med lokalnimi skupnostmi, občinami in državo. Te namreč druga na drugo prelagajo odgovornost za napeljavo vode, elektrike in komunalno ureditev naselij. »Vendar je treba vedeti, da je na koncu za Rome odgovorna država,« pravi posebni odposlanec OZN. Država je namreč podpisnica mednarodnih konvencij, ki ščitijo manjšine, kot je romska.

»Pravice jugoslovanskih manjšin niso privilegij«

De Varenes je opazil tudi nenavaden pristop Slovenije, ki je po njegovem mnenju napačen – da skuša država Rome razdeliti na avtohtone (tradicionalno naseljene, večinoma v Prekmurju) in neavtohtone (priseljene, večinoma naj bi živeli na Dolenjskem), s čimer skuša upravičevati drugačno skrb za ene in za druge. V takšnem razdeljevalnem duhu je sestavljen tudi osnutek spremembe zakona o romski skupnosti, ki je bil javnosti predstavljen tik pred padcem vlade. »Res je, da je treba avtohtone manjšine, takšne, ki so tradicionalno naseljene in imajo globoke korenine, obravnavati s posebno skrbnostjo. To v Sloveniji denimo velja za italijansko in madžarsko manjšino. Prav je tako. A za Rome je treba skrbeti v celoti, saj so posebej ranljivi,« pravi strokovnjak OZN. Jasno je tudi, da narodne manjšine, kot sta italijanska in madžarska, prek svojih diplomatskih kanalov ščitijo »matične« države, ki znajo na Slovenijo tudi pritisniti. Takšne zaščite pa Romi nimajo, saj se zanje ne zavzema nihče. »Zato pa smo tu mednarodne organizacije,« je pojasnil de Varenes.

Ob koncu obiska v Sloveniji, ki ga je sklenil danes, se je z enakim argumentom – da avtohtonost ne more biti merilo priznavanja manjšinskih pravic – zavzel tudi za Albance, Bošnjake, Črnogorce, Hrvate, Makedonce in Srbe v Sloveniji. Zanje je stranka SMC pripravila poseben zakon o uresničevanju kulturnih pravic, ki naj bi ga še pred volitvami sprejel državni zbor. V trenutni politični negotovosti in ob napovedih obstrukcije je izid tega procesa zelo negotov. Politična desnica pa jugoslovanskim manjšinam tako in tako nasprotuje, češ da njihove pravice prinašajo nevarnost mednarodnih napetosti. »A vedeti je treba, da ne govorimo o nikakršnih privilegijih za te manjšine, ampak o človekovih pravicah, ki pripadajo vsem,« opozarja posebni odposlanec OZN.

- **Zagreb jutri z odgovorom na slovensko pritožbo v Bruslju. Goran Ivanović, STA. Dnevnik, Ljubljana, 16. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818622/svet/hrvaska-se-bo-pravocasno-odzvala-poziv-evropske-komisije-glede-slovenske-tozbe>

Hrvaška se bo jutri odzvala na poziv evropske komisije k pisnemu odgovoru na slovensko pismo o zavračanju arbitraže. Zagreb bo še enkrat pojasnil svoje stališče, da ni nobene osnove za postopek, ki ga namerava Slovenija sprožiti pred sodiščem EU.

Na hrvaškem zunanjem ministrstvu so za STA potrdili, da se bodo jutri, ko se izteče rok Bruslja za odgovor, pisno odzvali na slovensko pritožbo pri evropski komisiji. Kot so pojasnili, bodo vztrajali, da Hrvaška z zavračanjem lanske odločitve arbitražnega sodišča o določitvi meje med Hrvaško in Slovenijo ne krši prava EU. »Hrvaška bo argumentirano odgovorila na vse slovenske navedbe ter predstavila stališče, da s svojim nesprejemanjem in neizvajanjem arbitražne sodbe ne krši prava EU«, so poudarili. Ponovili so znano stališče, da je lanska arbitražna sodba rezultat arbitražnega postopka, ki ga je Slovenija kompromitirala v primeru Sekolec-Drenikova in mu odvzela verodostojnost. Kot takšna pa ni mogla biti zavezujoča za Hrvaško.

»Slovenija nima nobenega razloga za postopek«

Vsebina slovenskega pisma, ki je bilo naslovljeno na evropsko komisijo sredi marca, za zdaj ostaja zaupne narave. Po doslej razkritih informacijah naj bi pismo vsebovalo povsem konkretne kršitve evropskega prava zaradi hrvaškega zavračanja arbitražne sodbe o meji med državama, s tem pa tudi vse elemente tožbe. Hrvaška naj bi kršila načela pravne države in slovensko suverenost, prav tako pa naj bi kršila schengenska in skupna ribiška pravila. Vse to bo mogoče dodatno pojasniti 2. maja, ko je evropska komisija predvidela tudi ustno obravnavo, ki bo potekala na ravni pravnih strokovnjakov in za zaprtimi vrati.

Hrvaška zunanja ministrica Marija Pejčinović Burić je po napovedi slovenske pritožbe večkrat dejala, da dvostransko vprašanje meje s Slovenijo ni predmet evropskega pravnega reda, kot to trdi slovenska vlada. Zato Pejčinović-Burićeva meni, da Slovenija nima nobenega razloga za postopek po 259. členu lizbonske pogodbe ne s pritožbo pri evropski komisiji ne s tožbo na sodišču v Luksemburgu. Prepričana je, da ni bilo nobene kršitve evropskega pravnega reda, ker se ni zgodila nobena sprememba meddržavne mejne črte in je »meja tam, kjer je bila leta 1991«. Medtem ko na sedežu hrvaške diplomacije čakajo, kako se bo v primeru slovenske pritožbe postavila EK, znova vabijo Slovenijo za pogajalsko mizo, ker vidijo dialog kot edino sredstvo za reševanje spora o meji.

Evropska komisija ima po prejetju slovenskega pisma tri mesece časa, da poda svoje mnenje, kar bi lahko pomenilo, da ustna obravnavo v začetku maja ne bo tudi edina. Na drugi strani pa ni nujno, da bo komisija sploh podala mnenje. Ne glede na odziv komisije namerava Slovenija po treh mesecih primer prepustiti sodišču EU.

V Bruslju naj ne bi bili naklonjeni sodni rešitvi spora

Na Hrvaškem se optimistično zanašajo na odmeve z bruselskih hodnikov, da komisija ne bo prevzela postopka in sama tožila Hrvaške. Po neuradnih informacijah naj bi bili v Bruslju naklonjeni politični in ne sodni rešitvi spora. V sosednji državi poudarjajo, da samostojna tožba Slovenije proti Hrvaški pred sodiščem EU glede na statistiko dosedanjih šestih podobnih primerov, ko je katera članica EU tožila drugo, ne more računati na uspeh. Uspešna je bila samo Francija proti Veliki Britaniji, ena tožba je prinesla sporazumno rešitev, tri so bile zavržene, v enem primeru pa je tožnik odstopil od tožbe. Po drugi strani pa nov postopek na sodišču pomeni ne samo oceno, ali je Hrvaška spoštovala evropsko pravo, temveč lahko zaobjame celotni potek arbitraže, za katerega so tudi arbitražni sodniki priznali, da glede na vlogo slovenskih akterjev ni bil povsem čist.

- **Hrvaška vlada sprejela odgovor na slovensko pismo Evropski komisiji. STA. Dnevnik, Ljubljana, 17. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818787/svet/hrvaska-vlada-sprejela-odgovor-na-slovensko-pismo-evropski-komisiji>

Hrvaška vlada je na današnji seji, ki je bila zaprta za javnost, sprejela pisni odgovor na slovensko pritožbo Evropski komisiji glede arbitraže. Po seji so sporočili, da je odgovor v skladu s pogodbo o delovanju EU. V Zagrebu so že v ponedeljek napovedali, da bodo danes, ko se izteče rok Bruslja, odgovorili na slovenske trditve o kršitvi prava EU.

Pojasnili so, da bodo ponovili stališče, da Hrvaška z zavračanjem lanske odločitve arbitražnega sodišča o določitvi meje med Hrvaško in Slovenijo ne krši prava EU.

Hrvaška bo argumentirano odgovorila na vse slovenske navedbe ter predstavila stališče, da s svojim nesprejemanjem in neizvajanjem arbitražne sodbe ne krši prava EU, so poudarili v sporočilu za STA ter ponovili znano stališče, da je arbitražna sodba rezultat arbitražnega postopka, ki ga je Slovenija kompromitirala in mu odvzela verodostojnost.

Hrvaška zunanja ministrica Marija Pejčinović Burić pa je v ponedeljek v Luxembourg ob robu zasedanja zunanjih ministrov EU dejala, da ni bilo nobenih kršitev evropskega prava, glede na to, da se ni zgodila nobena sprememba na terenu, ter da je »meja tam, kjer je bila leta 1991«.

Evropska komisija je pozvala Hrvaško, naj do 17. aprila pošlje pisni odziv na slovensko pismo glede tožbe proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama, ki je bilo komisiji posredovano 16. marca v okviru 259. člena lizbonske pogodbe. Evropska komisija je predvidela tudi ustno obravnavo, ki naj bi v Bruslju 2. maja potekala na strokovni ravni in za zaprtimi vrati.

- **Slovenija začena z izplačili "žrtvam" arbitraže. STA. Dnevnik, Ljubljana, 17. april 2018**

Slovenija bo v četrtek izplačala prve finančne pomoči družinam, ki so se zaradi arbitražne razsodbe o meji med Slovenijo in Hrvaško odločile za preselitev v Slovenijo. S finančno pomočjo si bodo lahko v naslednjih treh letih kupile novo nepremičnino v Sloveniji. Skupno je bilo do konca marca vloženih 24 vlog, pravnomočno odločene pa so že tri.

<https://www.dnevnik.si/1042818785/slovenija/slovenija-zacena-z-izplacili-zrtvam-arbitraze>

Kot so za STA sporočili iz vladnega urada za komuniciranje (Ukom), so do konca marca prejeli 24 vlog za nakup novih nepremičnin, ki se nanašajo na 24 družin. Skupno gre za 71 posameznikov.

Polovica vlog je bilo vloženih pri upravni enoti Piran, po šest pa pri upravnih enotah Metlika in Ljutomer.

Za 16 vlog je že bila sprejeta odločba in tri so že pravnomočne. Prvi dve finančni pomoči za nakup nepremičnine v Sloveniji bosta izplačani v četrtek, 19. aprila, tretja pa v petek, 20. aprila.

Sedem vlog je še v fazi preverjanja lokacije nepremičnine na ministrstvu za zunanje zadeve ali pa pri pristojni upravni enoti v ugotovitvenem postopku ugotavljanja naslova dejanskega prebivališča, so pojasnili na Ukomu.

Interventni zakon za lajšanje življenja

Gre za izvajanje t. i. interventnega zakona, ki ga je vlada oblikovala v okviru implementacije arbitražne razzodbe in ki ga je državni zbor potrdil konec novembra lani.

Namen interventnega zakona je ohraniti pravice in obveznosti, ki so jih posamezniki imeli na dan razglasitve razzodbe na slovenskem ozemlju, ki je po razzodbi postalo del ozemlja Hrvaške.

Namen je tako olajšati življenje ob meji živečih ljudi, ki jih je razzodba prizadela tako, da zaradi nje ne bi imeli več pravic, ki so jih pred tem uživali. Predstavniki vlade so to prebivalcem zagotovili tudi na terenu.

Zakon velja za slovenske državljane ali pravne osebe, ki so na dan pred razglasitvijo razzodbe imeli stalno prebivališče ali sedež podjetja ali so bili lastniki nepremičnin na slovenskem ozemlju, ki na podlagi arbitražne razzodbe ne ležijo več na slovenskem ozemlju. Velja za ozemlje, ki na podlagi razzodbe ni več del ozemlja Slovenije.

Pomoč za selitev v Slovenijo

V okviru tega zakona je predvidena tudi finančna pomoč posameznikom, ki se bodo želeli preseliti v Slovenijo. Sredstva za finančno pomoč je zagotovilo ministrstvo za finance s prerazporeditvijo sredstev iz splošne proračunske rezervacije.

Skupno naj bi bilo v ta namen rezerviranih 1,2 milijona evrov, vendar so bile te ocene narejene na podlagi namer, ki so bile izražene do sprejema zakona. Takih družin je bilo tedaj 12, zdaj pa jih je enkrat več.

Časa za vložitev prošnje je sicer eno leto od uveljavitve zakona, ti, ki bodo izkoristili to pravico, pa bodo morali namero z nakupom nepremičnine uresničiti v treh letih. Zatem bodo morali tam bivati vsaj deset let.

Bodo pa svoje sedanje nepremičnine, ki bodo ostale na Hrvaškem, lastniki obdržali. Zato bodo nadomestila države nekoliko nižja, kot so sprva načrtovali, saj naj bi pri tem z lastno participacijo sodelovali tudi sami.

Višina nadomestila je določena glede na število članov gospodinjstva, površinske normative za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem glede na število članov gospodinjstva in povprečne tržne cene nepremičnine za določeno velikost.

Kot je določeno v zakonu, je posameznik tako upravičen do 45.300 evrov, dvočlansko gospodinjstvo do 67.950 evrov, tričlansko do 83.050, štiričlansko do 98.150, petčlansko do 113.250, šestčlansko pa 128.350 evrov. Za vsako nadaljnjo osebo je predvidenih še 15.100 evrov.

- **V sredo na shod za znanost s sloganom Zakaj ne za znanost? STA. Dnevnik, Ljubljana, 17. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818776/slovenija/v-sredo-na-shod-za-znanost-s-sloganom-zakaj-ne-za-znanost>

Slovenski raziskovalci bodo v sredo že drugič opozorili na težave raziskovalnega dela v slovenskih raziskovalnih in univerzitetnih ustanovah. V nasprotju z lanskoletnim pohodom v povorki bo letošnji shod za znanost s sloganom Zakaj ne za znanost? potekal pred stavbo SAZU na Novem trgu, so sporočili iz organizacijskega odbora shoda za znanost.

Aprila lani se je na shodu za znanost zbralo okoli tisoč raziskovalcev in za trenutek so ustavili popolno degradacijo znanosti v Sloveniji. »Še več, za leti 2017 in 2018 smo izposlovali dodatnih 27 milijonov evrov proračunskih sredstev in sooblikovali spodoben predlog novele zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti. Poleg tega smo dokončno razgalili stališča aktualnih političnih elit,« so organizatorji shoda zapisali v sporočilu za javnost.

Kot so poudarili, je treba skrbnikom proračunskih sredstev dokazati, da je znanost priložnost, da potrebujemo zakon, ki razvoj znanosti podpira in ne zavira, da je pomembno ustaliti urnik projektnih razpisov ter da potrebujemo programsko usmerjeno financiranje, ki bo po obsegu primerljiv s povprečjem v EU.

Politike je treba nagovoriti tik pred volitvami

Zaradi vsega tega so se v organizacijskem odboru shoda za znanost po tehtni razpravi odločili, da bodo shod pripravili tudi letos. Letošnji shod bo potekal na enem mestu. Zaradi odstopa predsednika vlade se jim zdi srečanje pred stavbami, kjer se določa njihova usoda, preveč podobno Sizifovemu početju.

Po drugi strani se zavedajo, da je tik pred volitvami treba nagovarjati vse politične stranke, skratka vse, ki posredno ali neposredno odločajo o distribuciji proračunskih sredstev.

V prid temu govori nedavno medresorsko usklajevanje predloga zakona o raziskovalni dejavnosti, ki bi na predlog ministrstva za finance proračunska sredstva za Agencijo za raziskovalno dejavnost RS zamrznil pri 0,39 odstotka BDP. »S tem bi Slovenija dolgoročno ostala na repu EU držav po deležu proračunskih sredstev, namenjenih znanstvenoraziskovalni dejavnosti,« so poudarili raziskovalci.

Zasebni sektor vlaga več kot država

Pri raziskavah in razvoju v Sloveniji je sicer razmerje med vlaganji zasebnega sektorja in državnega proračuna približno 2:1 v korist prvega. Raziskave v javnem sektorju so večinoma odvisne od javnega financiranja, ki je od leta 2011 do 2015 v Sloveniji precej upadlo.

Leta 2011 je iz državnega proračuna za raziskave in razvoj šlo 0,76 odstotka BDP, leta 2015 pa vsega 0,44 odstotka. Po letu 2015 so sredstva prvič začela postopno naraščati.

Predlog zakona, ki je ostal v medresorskem usklajevanju, sicer predvideva postopno povečanje proračunskih sredstev za raziskovalno dejavnost na najmanj 0,7 odstotka BDP v petih letih oz. en odstotek BDP v desetih letih.

- **Slovenski raziskovalci danes že drugič na shodu za znanost. STA. Dnevnik, Ljubljana, 18.04.2018**

<https://www.dnevnik.si/slovenija#1042818969>

Slovenski raziskovalci bodo z današnjim shodom za znanost pod geslom Zakaj ne za znanost? že drugič opozorili na težave raziskovalnega dela v raziskovalnih in univerzitetnih ustanovah. Tokratni shod bo potekal na enem mestu, zbrali se bodo pred stavbo Slovenske akademije znanosti in umetnosti na Novem trgu ob 13. uri. V organizacijskem odboru shoda za

znanost ugotavljajo, da so z lanskoletnim shodom za znanost raziskovalci za trenutek ustavili popolno degradacijo znanosti v Sloveniji. Za leti 2017 in 2018 jim je uspelo pridobiti dodatnih 27 milijonov evrov proračunskih sredstev in sooblikovati spodoben predlog novele zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti.

- **Nova pot skozi Bosno in Hercegovino že deluje.** Uroš Škerl Kramberger. Dnevnik, Ljubljana, 18. april 2018

<https://www.dnevnik.si/1042818954/slovenija/nova-pot-skozi-bosno-in-hercegovino-ze-deluje>

V minulih dneh je naraslo število nedovoljenih prehodov hrvaško-slovenske meje. Številke so daleč od tistih, ki jih je Slovenija ugotavljala pred petnajstimi leti ali leta 2015 – tako množičnih migracij nihče ne pričakuje. Kot kaže, pa vendarle deluje nova begunska pot skozi Bosno in Hercegovino.

V zadnjih dneh se je število oseb, ki jih pri nedovoljenem prehodu meje prime slovenska policija, povečalo. Razlog za več prehodov hrvaško-slovenske meje je nedvomno toplejše vreme, obenem pa tudi razmere na begunski poti.

Policije v državah južno od Slovenije – zlasti hrvaška in srbska – so namreč obmejne režime zaostrile in prehode, tudi z uporabo sile, skorajda onemogočile. Enako velja za begunsko pot skozi Madžarsko, ki se je z ograjami in agresivnimi patruljami skoraj nepredušno zaprla. Zaradi tega se je okrepila pot iz Grčije prek Albanije, Črne gore ter Bosne in Hercegovine do hrvaške meje pod Karlovcem. Od tam en krak poti vodi proti Beli krajini, drugi pa proti Ilirski Bistrici in po notranjosti Istre proti Italiji.

Od območja unsko-sanskega kantona na skrajnem severozahodu Bosne in Hercegovine, ki je znano tudi kot Cazinska krajina, do Bele krajine je skozi Karlovško županijo približno sedemdeset kilometrov, kar se zdi malenkost v primerjavi z razdaljami, ki so jih ljudje iz Azije in Afrike prehodili na poti iz svojih domovin proti zahodni Evropi. Hrvaška policija sicer zavrača trditve, da gre za novo balkansko ruto, o kateri govorijo uradniki v Bosni in Hercegovini ter Sloveniji.

Karlovska policijska uprava ne objavlja števil o prijetih migrantih v svojih dnevnikih sporočil, a podatki hrvaškega notranjega ministrstva vendarle kažejo, da ne gre le za posamezne primere, temveč vse več ljudi išče skrite poti proti svojim ciljem ravno skozi ta del Hrvaške. Samo lani so hrvaški policisti ustavili več kot dvesto ljudi, ki so iz severozahodnega dela BiH mimo mejnih prehodov prešli na Hrvaško, kar je štirikrat več kot leta 2014. Po dostopnih podatkih hrvaške policije so januarja letos preprečili vstop že več kot dvajsetim osebam, kar lahko kaže na krepitev nove poti. Nekateri so prišli celo do Zagreba ali Reke, a so policisti vse vrnili v BiH. O vse večjem številu migrantov na »južni balkanski poti« pričajo podatki policije BiH, ki je lani na območju Velike Kladuše več kot osemsto ljudem preprečila nelegalni prehod na Hrvaško, kar je sedemkrat več kot leta 2016. Večinoma je šlo za državljane Maroka, Alžirije, Pakistana in Afganistana. Zagotovo je število migrantov občutno večje, kot kažejo policijske statistike BiH, Hrvaške in Slovenije. Dnevnikov vir v Veliki Kladuši, ki ni hotel biti imenovan, saj beguncem pomaga na svojo roko, brez javnih pooblastil, nas je včeraj opozoril, da se je število beguncev, tudi družin z majhnimi otroki, v mestu še povečalo. »Prej smo oskrbeli tri do štiri sirske družine z otroki na dan, trenutno jih imamo šest do sedem. Včeraj je pri nas prenočil par s štirimesečnim dojenčkom. Danes so šli naprej,« je sporočil.

Bolj kot število tranzitnih migrantov zbuja skrb opisi ravnanja hrvaške policije z ljudmi, ki nelegalno potujejo skozi Hrvaško. Po podatkih UNHCR je Hrvaška lani pregnala več kot 3240 oseb in zasedla prvo mesto v regiji. Prehitela je Madžarsko, ki je mednarodno znana kot primer nehumanih postopkov do beguncev in migrantov. Hrvaške nevladne organizacije, ki se ukvarjajo z vprašanji migrantov in beguncev, kot sta zagrebški Center za mirovne študije (CMS) in Are You Syrious (AYS), so konec februarja objavile že četrto poročilo, v katerem opozarjajo na nehumane postopke hrvaške policije, ki izvaja »push back« strategijo zavračanja migrantov, ne da bi jim omogočala oddajo prošnje za azil. Nevladne organizacije trdijo, da je potiskanje imigrantov nazaj čez mejo uradna politika hrvaške vlade z očitnim namenom onemogočiti beguncem dostop do mednarodne zaščite.

V poročilu, ki opisuje dogodke ob hrvaško-srbski meji, trdijo, da obstaja policijsko navodilo iz novembra 2016 o tovrstnem ravnanju policije. Dokumentirali so več primerov fizičnih napadov hrvaških policistov na »iregularne migrante«, preden jih pošljejo nazaj čez mejo. Takšen je tudi smrtni primer afganistanske deklice, ki jo je povozil vlak ob meji s Srbijo, potem ko so nesrečno punčko in njeno družino sredi noči napodili iz Hrvaške po železniški progi, ne da bi jih opozorili na železniški promet. Omenjajo tudi pričevanja migrantov o tem, da so jim hrvaški policisti pobrali mobilne telefone in denar, preden so jih pregnali. Prostovoljci AYS so se januarja letos v Veliki Kladuši pogovarjali z ljudmi, ki so potrdili podobne zgodbe – da jih je hrvaška policija tepla in jim pobrala dragocenosti. Enako je potrdil tudi Dnevnikov vir v Kladuši. Na velike nepravilnosti pri ravnanju hrvaške policije, vključno z opisanimi zlorabami, opozarja tudi hrvaška ombudsmanka Lora Vidović.

Na podrobnejša Dnevnikova vprašanja je včeraj hrvaško notranje ministrstvo odgovorilo, da »zavračajo vse oblike nasilja« in da pozivajo vse, ki imajo informacije o policijskem nasilju, naj jim jih dostavijo. Ta poziv pa je navadno sprenevedanje, saj so jim različne organizacije že večkrat dostavile informacije o takšnem ravnanju policije.

Kolpa vzela tri življenja

Hrvaška policija vse navedbe o policijskem nasilju in nezakonitem ravnanju z migranti vztrajno zavrača. Posebej pa zanika odgovornost policistov za smrt afganistanske deklice. Poudarjajo, da mejo nadzirajo v skladu s schengenskimi pravili in hrvaškimi zakoni. Trdijo, da pritožbe večinoma izvirajo od oseb, ki so jih že večkrat ujeli na Hrvaškem, in da je njihove navedbe o nasilnem ravnanju policistov težko preveriti. Poudarjajo, da migrantom ni primarni cilj prošnja za azil na Hrvaškem, temveč tranzit proti zahodni Evropi, in da z nadzorom hrvaške meje varujejo tudi druge članice EU. Obenem policija zagotavlja, da priznava pravice ranljivim skupinam, kot so migranti in begunci. Hrvaška tako pričakuje, da bo do konca letošnjega leta izpolnila vse tehnične pogoje za vstop v schengensko območje.

Slovenska policija je sicer v prvih treh mesecih letošnjega leta obravnavala 612 nedovoljenih prehodov državne meje, lani v enakem obdobju pa 202. Število prihodov se je tako v primerjavi s prvimi tremi meseci preteklega leta povečalo za 302 odstotka, je sporočila policija. 523 oseb je v tem obdobju zaprosilo za azil. Koliko izmed teh bodo vrnili Hrvaški, še ni znano, saj postopki praviloma trajajo dalj časa. Sodeč po primeru Ahmada Shamieha pa notranje ministrstvo vračanje na Hrvaško šteje za enega temeljnih mehanizmov upravljanja migracij.

V Sloveniji se je povečano število prehodov – ki pa je seveda daleč od števil, kakršne so bile leta 2015 ali, denimo, v letih 2003 do 2007 – ob vse bolj obupanih poskusih migrantov, da bi se prebili v schengensko območje, žal odrazilo tudi v številu smrti na meji. Za zdaj je Kolpa vzela tri življenja migrantov.

7000 evrov za pot v Evropo

Europol je sporočil, da sta avstrijska in romunska policija razkrinkali tihotapsko mrežo, ki sta jo vodila državljana Pakistana in Romunije. Migrantom so tihotapci zaračunavali do 7000 evrov na osebo za prevoz v Evropo. V EU naj bi doslej spravili že okoli 180 ljudi, med njimi tudi množico otrok.

- **Slovenski raziskovalci na shodu za znanost opozorili na neurejeno financiranje. STA. Dnevnik, Ljubljana, 18. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818969/slovenija/1042818969>

Slovenski raziskovalci so se pred stavbo Slovenske akademije znanosti in umetnosti (SAZU) v Ljubljani zbrali na shodu za znanost pod geslom Zakaj ne za znanost? Na shodu so opozorili na težave v raziskovalnem delu, predvsem na neurejeno financiranje. Ob tem so spomnili, kaj vse je znanost omogočila, in poudarili, da brez znanosti ni prihodnosti.

Organizatorji so ocenili, da se je shoda, ki so ga začeli s kulturnim programom, udeležilo okoli 500 raziskovalcev in podpornikov. Ti so na pomen znanosti opozarjali tudi prek transparentov.

Boštjan Nedoh iz filozofskega inštituta ZRC SAZU je spomnil na lanski shod za znanost. »Vodile so nas predvsem nevzdržne razmere, v katerih iz dneva v dan delujemo,« je dejal.

Poudaril je, da politiki in stranke »že dolgo gojijo ignorantski odnos do znanosti«. Zato po njegovih besedah ni naključje, da se je v času krize več vlad zapored odločilo, da bodo varčevali na tem področju. »Več je država v času krize privarčevala samo še pri revnih,« je menil. Ob tem je ocenil, da gospodarska rast ni posledica novih spoznaj, ampak slabo plačanega dela. Kot je dejal, so uspeli zaustaviti vsesplošno degradacijo znanosti, a se »s tem samo gasi požar večjih razsežnosti«. Zbrani na shodu zahtevajo novelo zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti, ki bi uredila tako financiranje znanstvene dejavnosti kot delitev denarja. Od prihodnje vlade želijo, da nemudoma nadaljuje s sprejemom novele zakona. Zahtevajo pa tudi, da javna agencija za raziskovalno dejavnost določi fiksni datum letnega projektne razpisa, je nanizal Nedoh in poudaril, da »prihodnost bo ali z znanostjo ali pa je ne bo«.

Gregor Majdič iz veterinarske fakultete se je v nagovoru spraševal, »zakaj slovenska politika ne ve, kaj bi z znanostjo«.

Izpostavil je, da je znanost gonilo napredka in »nas je pripeljala sem, kjer smo zdaj«. Spomnil je na številne pridobitve znanosti in dodal, da je znanost tista, ki ustvarja družbeno blaginjo. »Le s pomočjo znanosti bo lahko Slovenija napredovala in lovila najuspešnejše države, za katere vemo, da so tja prišle ravno zaradi vlaganja v znanost in razvoj družbe. Zakaj slovenska politika tega ne vidi,« se je vprašal Majdič.

Želijo financiranje, ki se ne bo zamikalo

»Po enem letu smo se ponovno zbrali, ker se nočemo sprijazniti s politikom, ki znanost razume kot strošek, ker želimo opozoriti na pomen znanosti za gospodarski in družbeni razvoj Slovenije, ker želimo zakon, ki bo raziskovalno dejavnost pravično ovrednotil, jo podpiral in ne zaviral,« je poudarila tudi Tjaša Tolar z inštituta za arheologijo ZRC SAZU.

Tolarjeva je izpostavila tudi težave pri financiranju znanosti. »In ker želimo stabilno in dosledno financiranje, ki se ne bo zamikalo iz meseca v mesec, iz leta v leto, in na ta način varčevala proračunska sredstva,« je dodala.

Današnji shod je v sporočilu za javnost podprl tudi Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (Sviz). Na povsem zgrešeno politiko države na področju raziskovanja, izobraževanja in kulture po navedbah Sviza opozarjajo že več let, med tem pa vlada ni pokazala resnega interesa. Stranke, ki se bodo udeležile volitev, so pozvali, naj se jasno opredelijo do financiranja znanosti iz javnih sredstev in do podpore zakonu o znanstvenoraziskovalni dejavnosti.

- **Znanstveniki: Več kot pri znanosti je država privarčevala le še pri revnih. Urška Rus. Dnevnik, Ljubljana, 18. april 2018**

<https://www.dnevnik.si/1042818969/slovenija/1042818969>

Slovenski raziskovalci so že drugič odšli na ulice, da bi opozorili na nevzdržne razmere, v katerih delujejo. Ključni problem ostaja podfinanciranost.

Iniciativa Shod za znanost je pred letom dni organizirala prvi protest slovenskih raziskovalcev, ki se ga je udeležilo skoraj tisoč ljudi. Danes se je okoli 300 raziskovalcev in podpornikov ponovno zbralo pred Slovensko akademijo znanosti in umetnosti (SAZU) v Ljubljani. »Zbrali smo se zato, ker nas kljub nekaterim izboljšavam te še niso pripeljale niti nad vodno gladino,« je opozoril Boštjan Nedoh s Filozofskega inštituta pri ZRC SAZU.

Znanost je politiki v napoto

»Od leta 2009 do 2015 se je delež proračunskih sredstev za to dejavnost znižal za neverjetnih 30 odstotkov. Več je ta država v času krize privarčevala samo še pri revnih,« je bil kritičen Nedoh. Za lansko in letošnje leto je raziskovalcem sicer uspelo iztržiti dodatnih 27 milijonov evrov proračunskih sredstev. »A to so parcialni ukrepi, s katerimi se gasi požar večjih razsežnosti,« meni Nedoh. »Še vedno nimamo novele zakona, ki bi dolgoročno in sistemsko uredila temeljne pogoje našega dela, od obsega financiranja raziskovalne dejavnosti do načina delitve denarja.«

Besedilo predloga zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti je obtičalo v medresorskem usklajevanju. Na ministrstvu za finance so bili pripravljene pristati le na predlog, po katerem bi delež proračunskih sredstev, ki jih Slovenija namenja za raziskave in razvoj, zamrznil pri sedanjih 0,39 odstotka BDP, s tem pa bi ostali na repu lestvice držav EU, je pojasnil Nedoh. V iniciativi so prepričani tudi, da večina parlamentarnih strank zgolj uprizarja interes za razvoj znanosti. Povečanje sredstev so namreč po besedah Nedoha na koncu podprli le v Levici in SD.

V iniciativi si zato želijo, da bi prihodnja vlada nadaljevala s sprejemom novele zakona. Poleg tega so na shodu zahtevali, da javna agencija za raziskovalno dejavnost določi fiksni datum letnega projektne razpisa. Udeležba na shodu je bila sicer bistveno slabša kot lani. Nedoh vzroke vidi v preobremenjenosti raziskovalcev, kritičen pa je bil tudi do tega, da se

raziskovalci v javnosti ne izpostavljajo dovolj. Nekateri udeleženci so poudarili, da bi moral shod v večji meri naslavljati druge težave v raziskovalnem delu in ne le neurejeno financiranje. Bojijo se, da bi širša javnost zahteve po višjih proračunskih sredstvih (zmotno) razumela kot le še eno od zahtev po višjih plačah.

- **Arbitraža: v Ormožu bodo letos že gradili.** Dejan Karba. Dnevnik, Ljubljana, 19. april 2018

<https://www.dnevnik.si/1042819065/slovenija/arbitraza-v-ormozu-bodo-letos-ze-gradili>

Na vzhodu države denarja še niso prejeli, pričakujejo ga danes. Trem od šestih gospodinjestev iz upravne enote Ljutomer, ki so vložila vlogo za izplačilo odškodnine, je država sicer že izdala odločbo, a kot poudarjajo na ministrstvu za javno upravo, še nobena ni pravnomočna.

»V upravni enoti Ljutomer so bile izdane tri odločbe, tri vloge pa so še v fazi preverjanja lokacije nepremičnine na ministrstvu za zunanje zadeve ali pa pri pristojni upravni enoti v postopku ugotavljanja naslova dejanskega prebivališča,« pojasnjujejo na ministrstvu za javno upravo in dodajajo, da v upravni enoti Ljutomer ni pravnomočna še nobena vloga. Kot razlagajo na ministrstvu, bosta prvi dve finančni pomoči za nakup nepremičnine v Sloveniji izplačani danes, tretja pa jutri. Upravne enote po državi so sicer prejele 24 vlog, ki se nanašajo na 71 posameznikov: na upravni enoti Piran je bilo vloženih dvanajst vlog, pri metliški upravni enoti šest, prav toliko jih je bilo vloženih v upravni enoti prleške prestolnice.

Tri leta časa za novo nepremičnino

Prejemniki sredstev bodo imeli tri leta časa, da v Sloveniji uredijo novo nepremičnino, obstoječa oziroma nepremičnina na Hrvaškem bo ostala njihova.

Načelnica ljutomerske upravne enote Darija Mohorič, ki v teku zbiranja vlog zaradi arbitražne rzsodbe prizadetim ljudem ponuja pravno pomoč (vloge lahko oškodovani prebivalci oddajo do konca tega leta), je za Dnevnik razložila, da je v njeni upravni enoti doslej za finančno pomoč zaprosilo petnajst oseb iz šestih gospodinjestev. Ne le da morajo biti te osebe prijavljene na naslovih, ki so po arbitražni rzsodbi pristali na hrvaškem ozemlju, na teh naslovih morajo tudi dejansko prebivati: »Dejansko stanje ugotavljamo s pričami, vsem ljudem pa sem tudi razložila, da morajo pošteno navajati podatke, saj so pod kazensko in materialno odgovornostjo«.

Novo hišo bodo gradili že letos

Med tistimi, ki so prvi oddali vlogo za finančna sredstva, sta tudi zakonca Mesarič. Vlado je učitelj matematike in fizike, njegova žena Cvetka na razkriški osnovni šoli uči slovenščino. »Mi smo vlogo za sredstva oddali prvi, pred mesecem dni smo prejeli odločbo,« nam je povedal Mesarič in dodal, da je pozitivna. Njegova štiričlanska družina bo tako predvidoma danes prejela 98.150 evrov, ki so, kot so nam razložili na ministrstvu za javno upravo, neobdavčeni. »Denarja še nismo prejeli, je pa odločba, ki smo jo prejeli, kot razumem, že pravnomočna, saj je od prejema minilo že več kot mesec dni, na sklep pa se nismo pritožili.« Vlado in Cvetka sta v Sloveniji že kupila parcelo, tako da bodo letos začeli graditi, za kar so že najeli kredit. Kot je še razložil Mesarič, bodo nepremičnino, v kateri domujejo trenutno, začeli prodajati šele po tem, ko si bodo v bližini Ormoža sezidali novo hišo.

- **Györkös Žnidarjeva: Ne pričakujemo tako hudega migracijskega vala kot pred dvema letoma, a policija je pripravljena.** STA. Dnevnik, 19. april 2018

<https://www.dnevnik.si/1042819105/Slovenija/gyorkos-znidarjeva-ne-pricakujemo-tako-hudega-migracijskega-vala-kot-pred-dvema-letoma-a-policija-je-pripravljena>

Notranja ministrica Vesna Györkös Žnidar opozarja na očiten porast klasičnih ilegalnih migracij. Čeprav ni možno napovedati, kdaj in kako bo močan naslednji migracijski val, meni, da ne bo tako obsežen kot pred dobrima dvema letoma. »A ni nobenega zagotovila, da poslabšanje migracijske slike ne bo zelo zaznamovalo prihajajočega obdobja,« je dejala.

»Nobena skrivnost ni, da se odpira nova migracijska pot čez Bosno. Policija je pripravljena, tudi načrti so izdelani,« je po današnji seji vlade v izjavi za STA zagotovila ministrica, ki opravlja tekoče posle. Ob tem je napovedala, da bodo migracije zadevale celotno državo. »Če pride do poslabšanje slike, bo Slovenija na preizkušnji. Dodana vrednost pa je, da imamo novoustanovljeni urad za migracije, ki bo prinesel dodano vrednost v celotni sliki,« je povedala.

Po njenih besedah je v zadnjem času očiten porast klasičnih ilegalnih migracij, tudi policija je zelo učinkovita pri razbijanju organiziranih kriminalnih združb. Statistični podatki ilegalnih vstopov v Slovenijo kažejo, da gre za zelo stabilen trend in se migracijska slika poslabšuje. Tudi vreme ima pri migracijskih trendih veliko vlogo, zato »v toplejših mesecih pričakujemo, da bodo v porastu, kar se že vidi na terenu«.

Zato je prepričana, da je treba zagotoviti vse nujne pogoje, da lahko policija učinkovito opravlja svoje delo. Med temi nujnimi pogoji je tudi današnje imenovanje Simona Veličkega na položaj generalnega direktorja policije.

Ministrica se strinja z oceno, da bodo migracije ena zelo pomembnih tem pred volitvami. "«Še nikoli niso bile v moderni dobi tako pomembne kot sedaj pred volitvami. Pomembno je, da vsi resorji naredijo svoje, in ne dovolijo, da predvolilno ozračje vpliva na tako pomembno področje, kot je obvladovanje migracijskih tokov,« je prepričana.

Po njenem mnenju je tudi pomembno, da se na političnem področju preneha vodenje dvojnih politik, in pojasnila, da nekatere politične stranke na lokalnem nivoju zagovarjajo drugo kot na državnem.

- **Članice EU lani dodelile status zaščite 538.000 prosilcem.** STA. Dnevnik, Ljubljana, 19. april 2018

<https://www.dnevnik.si/1042819112/Svet/clanice-eu-lani-dodelile-status-zascite-538000-prosilcem>

28 držav članic EU je lani dodelilo status zaščite 538.000 prosilcem za azil, kar je skoraj četrtno manj kot v letu poprej. Poleg tega so države EU sprejele več kot 24.000 preseljenih oseb. Največ prošenj je bilo odobrenih za državljane Sirije – 175.800 –, med katerimi jih je več kot 70 odstotkov dobilo zaščito v Nemčiji.

Po številu odobrenih prošenj za mednarodno zaščito Sircem s 100.700 odobrenimi prošnjami sledijo državljani Afganistana in Iraka. Teh je prejelo zaščito 64.300, izhaja iz danes objavljenih podatkov evropskega statističnega urada Eurostat.

Še leta 2016 je sicer delež Sircev med tistimi, ki so prejeli status zaščite, znašal 57 odstotkov, kljub manjšemu deležu pa so tudi lani ostali največja skupina v 18 državah članicah.

V Sloveniji zaščito največkrat prejeli Sirci, Eritrejci in Palestinci

Slovenija je glede na podatke, objavljene na spletni strani notranjega ministrstva, leta 2017 ugodila 152 prošnjam za mednarodno zaščito. Najpogosteje so zaščito prejeli Sirci, Eritrejci in Palestinci.

Več kot 60 odstotkov vseh pozitivno rešenih prošenj so zabeležili v Nemčiji, kjer so azil odobrili 325.400 prosilcem. Sledijo ji Francija s 40.600 odobritvami, Italija s 35.100, Avstrija s 34.000 in Švedska z 31.200 podeljenimi statusi zaščite.

Izmed vseh lani odobrenih prošenj je 271.600 ljudi prejelo status begunca, 189.000 subsidiarno zaščito, 77.500 pa dovoljenje za bivanje zaradi humanitarnih razlogov. Slednje sicer temelji na nacionalni zakonodaji; v Sloveniji mednarodna zaščita pomeni bodisi status begunca bodisi status subsidiarne zaščite.

Države članice so lani glede prošenj za azil sprejele 970.000 prvostopenjskih odločitev, še 266.000 pa je bilo končnih odločitev po pritožbah. V odločitvah na prvi stopnji je status zaščite prejelo 443.000 prosilcev, še 95.000 pa je bilo do njega upravičenih po pritožbi, še izhaja iz podatkov Eurostata.

Večer, Maribor

- **Znanstveniki še niso nad vodno gladino. Franja Žišt. Večer, Maribor, 18.4.2018**

<https://www.vecer.com/znanstveniki-se-niso-nad-vodno-gladino-6449246>

Raziskovalci zahtevajo več denarja, sprejetje zakona o raziskovalni dejavnosti in točno določen datum razpisa za prijavo projektov pri javni agenciji.

"V Butalah znamo brez znanosti," je bilo močno sporočilo na visoko dvignjenem transparentu današnjega Shoda za znanost. Leto po prvem protestu raziskovalcev in znanstvenikov so razmere v tej sferi še daleč od urejenih. "Slovenija je uradno izšla iz krize, proračun za znanost pa se ni zvišal. V znanosti imamo manj denarja in živimo slabše kot pred krizo. Protestiram tudi proti politiki, ki je pripeljala do takšnih razmer, da smo mladi znanstveniki pahnjeni skoraj izključno v prekarne pozicije. Ne le da to vpliva na naše zasebno življenje, vpliva tudi na to, kakšno znanost delamo. Nemogoče je delati kvalitetno, če se moramo nenehno ukvarjati s preživetjem," je razmere orisala dr. Jovana Mihajlović Trbovc, podoktorska raziskovalka na ZRC Sazu.

Sistem, v katerem ni dovolj denarja, še zmeraj deluje zaradi osebnega entuziazma znanstvenikov, ki se z znanostjo ukvarjajo skorajda v prostem času, v uradnem delovniku so se namreč primorani ukvarjati z birokracijo, nadaljuje sogovornica. "Da bi sploh imeli denar, tretjino časa prijavljamo projekte, četudi vemo, da je uspešnost na razpisih le desetodstotna. Ogromno časa vržemo stran, da bi prijavi dovolj projektov, da bi si s tem vsaj za kratko obdobje priskrbeli plačo. Država pa računa, da bomo tako ali tako dobili denar iz EU," še pove mlada znanstvenica.

Podobno je izključno od raziskovalnih projektov odvisen dr. Janez Pirc z Inštituta za narodnostna vprašanja. "Delo je težko načrtovati, saj datumi razpisov nikoli niso fiksni. Finančna malha je majhna, zato tudi zelo dobro ocenjeni projekti niso nujno odobreni. Še preden eden poteče, že iščemo nove. Če smo v interesu družbe, potem naj nam država omogoči sistemsko bolj predvidljivo, transparentno financiranje. Tako, kot je sedaj, se otežkoča poglobljeno kontinuirano raziskovanje, prav tako pa je premalo mladih in ni pretoka znanja."

Pri nas vladajo nevdružne razmere in antiintelektualistični duh, prav tako pa imajo politiki izjemno ignorantski odnos do znanosti, ko ne vedo, kaj sploh naj z njo počnejo, je v imenu organizacijskega odbora današnjega shoda dejal dr. Boštjan Nedoh s Filozofskega inštituta ZRC Sazu. "Več vlad se je odločilo, da bo znanstvenoraziskovalno področje eno od prioritetenih področij - varčevanja. Več je država privarčevala samo še pri revnih." Kljub temu da so znanstveniki v zadnjem času nekaj dosegli, še niso niti nad vodno gladino, požar sistemskih razsežnosti pa država gasi le s parcialnimi ukrepi, je še bilo mogoče slišati. Zbrani so zato danes zahtevali, da nova vlada najprej sprejme konec januarja usklajen doslej najboljši predlog zakona o raziskovalni dejavnosti, da poveča količino denarja za znanost in da določi fiksni datum letnega razpisa agencije za raziskovalno dejavnost. Sedaj razpise prelagajo iz meseca v mesec, če do razpisa sploh pride. Po besedah govornika je namreč država na tak način doslej privarčevala skoraj tri letne proračune razpisanih sredstev.

So se pa danes ob shodu s svojimi dosežki pohvalili na ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, kjer so prepričani, da so napravili znaten premik na področju financiranja znanosti. "Trend večletnega upadanja sredstev za znanstvenoraziskovalno dejavnost se je obrnil navzgor. Od leta 2015 smo sredstva postopoma povečevali, znatno povečanje sredstev za področje znanosti in raziskav pa je v proračunih za leti 2018 in 2019. V letošnjem letu je tako na voljo skupno 231 milijonov evrov, kar je 50 milijonov več kot v letu 2017. V letu 2019 pa bo vseh sredstev, namenjenih za znanstvenoraziskovalno dejavnost, več kot 236 milijonov evrov," sporočajo s pristojnega ministrstva.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Tau vse bi se zgibilo. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 2**

Človek si dostafart misli, vej tau nigdar nemo pozabo, tau tak v glavej mam, ka mi ešče vözbiti ne morejo. Tak sem dja bila z ednov pravlicov, stero so nam naša Djauklina mati (kak smo zvali, našo babico) dostafart pripovedjali, gda smo kaj delali. Te sem si go pa zadnjič, gda so soboške knjižničarke pripovedale, probala naprej potegniti iz spomina, dapa nikak mi je nej šlau. Vejn samo tau, ka so v pravlici (mesében) bili vuk, lisica pa zavec (ranč tak, kak v tistoj, stero nam je gorpřešto Branko Pintarič), steri so šli v gauško trejbit. Bijo je ešče pisker z žiraum (mastjo), steroga so s sebov nesli za gužino, dapa nekak je poskrivoma kradno žir. Pa te so nikak gorprišli, steri od nji kradne, dapa kak, točno več ne vejm. Na nekšno fele formo je

sonce tó vcúj bilau pa – ne bojte čemerni – riti so bile, s steri se je nika vöcvrlo. Dapa nikak mi je cejla pravlica nej stejla na pamet priti. Nej sama zgodba, ka pa te eške reči, s sterimi go je babica pripovedjala ... Pa tak mislim, ka sem s tejm nej samo dja tak. Zatok se mi pa trno vidi, ka so vödali kusto-kusto knjigo – Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju – s pravlicami, pripovedkami, legendami. V tej knjigaj najdemo vse tisto, ka so lidgé na Gorenjom Seniki pripovedjali sodelavcom Inštituta za slovensko narodopisje na začetki sedemdeseti lejt prejšnjoga stauletja. V tisti cajtaj je lidam bilau eške naravno (természetes), ka so pripovedjali, zatok je vejndrik »Lublančanom« tó nej bilau težko nagučati nji, naj njim v mikrofon povejo svoje zgodbe. Vej pa v tisti lejtaj smo eške ojdli goščice lüpat ali kukarco lüpat pa se je v vsakšoj grupi najšla kakšna brblava ženska, stera je na žmani znala pripovedjati. Pa če je že nekak začno, te so po vrsti vsi kakšno zgodbo znali povedati. Gnauk je bila na vrsti smrt, gnauk vrag, te pa čalarice, hišne kače so tó nej falile ... Mladi pa mlajši smo tau poslušali, si merkali, ka gda mo mi starejši, mo tadale pripovedjali. Dapa do toga časa se je svejt obrno, pa skurok nega več naravne prilike za pripovedjanje pa skupinsko poslušanje pravlic, ka o tom spoj nemo gučala, ka med nami tó nega več dosta takši, steri bi tak na žmani znali pripovedjati kak naše babice.

Zatok je hvale vrejdo, ka je po več kak štiridesetletnom spanji tau bogastvo, stero je do tejga mau ohranjo samo spomin, prišlo na papir pa na CD (ništrno pripovedjanje mo leko poslušali tó).

Spomin je leko kratek, vej pa pozablamo, dapa zapisana rejč ostane. Pa vüpjamo, ka do si vnuki pa pravniki gnauk iz tej knjig pripovedjali.

- **Gnauk je bilau ... edno edno malo lüstvo. –dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 2-3**

»Gnauk je biu eden paver ...«, »Gnauk je biu eden stari oča ...«, »Gnauk je bijo eden grof ...« - če te reči nekak čüje, leko včasik brodi, ka de se začnila edna pripovejst ali pravlica. Gda oprémo nauve knjige z naslovom »Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju«, najdemo v nji spoj dosta takši pripovejsti, štere se zvekšoga rejsan s temi rečami začnejo.

»Kniga je vöprišla v vküpnjoj izdaji Inštituta za slovensko narodopisje v Sloveniji ino Državne slovenske samouprave,« je svojo guč začno predsednik DSS Martin Ropoš, gda je 13. aprila pred podnevom na sedeži krovne organizacije na Gorenjom Seniki pozdravo vse navzauče. Veuka čest je bila, ka je v Porabje prišla dobra poznavalka domanji gučov, akademikinja prof. dr. Zinka Zorko, med gosti pa smo srečali generalnoga konzula RS dr. Borisa Jesiha ino slovensko zagovornico Eriko Köleš Kiss ranč tak. Za nauve knjige s pripovejstami so potrebne peneze dali z madžarske strani Ministrstvo za človeške vire (Emmi) ino Državna slovenska samouprava, s slovenske pa Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Kniga je vöprišla pri Založbi ZRC, ZRC SAZU (slovenska akademija) v Ljubljani decembra 2017, kak drüga v seriji »Slovenski pravljíčarji«.

Edna sourednica knjige (társzserkesztő), porabska etnologinja Marija Kozar, je povödala povödala, ka je izdaja kusta skoro 400 strani, v njej pa je 238 pravlic pa pripovejsti - tak v originalnoj, porabskoj slovenskoj domanjoj rejči kak dojobrnjeno na slovenski knjižni gezik. »Slovenskomi etnologi dr. Milkoni Matičetovomi je leta 1970 pripovedjalo 33 lüdi s peti porabski vesnic, Gorenjoga Gorenjoga Senika, Sakalauvec, Slovenske vesi, Števanovec pa Verice,« je raztomačila sourednica Marija Kozar pa eške povödala, ka je na CD-naj pri knjigaj 13 originalni pripovejsti, tak kak so bile gorvzete pred skoro petdesetimi lejtami na magnetofonske trakove.

Zbrane je pozdravo prorektor Univerze v Maribori, akademik prof. dr. Marko Jesenšek, šteri je tapravo, ka se »na Porabji najbližanjoj slovenskoj univerzi« že dugo spravljajo s porabskimi guči, njini profesorge pa so pomagali vöšaulati porabske porabske škonike. »V 1970-i lejtaj se je za železnov fijankov eške vseposedik čüla slovenska rejč, štere je gnes vsikdar menje,« je opozoro profesor Jesenšek pa cujda, ka je potrebno kulturno erbo s kem bole djenau dojspisati.

Predstojnica Inštituta za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU dr. Ingrid Slavec Gradišnik je pravla, ka je nauva kniga slejdnji stopaj v dugom vküpnom deli Ljubljane ino Porabja. Zavaila se je za delo domanjim vönävčeni lidam, šteri so dosta napravili za gordržanje porabske slovenske kulturne tradicije. »Slovensko šaulsko ministrstvo je dojküpilo stau knjig, tak té pridejo v šaule v matičnom rosagi. Vüpjamo, ka Porabje tak grata pa ostane en tau slovenske etnične zavesti,« je končala predstojnica ISN.

Če kakše knjige nutpokažejo, tau ne more biti brezi štenjá. Organizatori srečanja na Gorenjom Siniki so brodili, aj pri tem pomaga mladina tó. Oprvin so šaularge prvoga klasa na DOŠ Števanovci vküper tapovödali porabsko pravlico na formulo »Stara baba, stari ded«, te pa je spoj veselo pripovejst svojoga pradejdeka Ferenca Labritza (Fincinoga Ferina) o tem, kak si je rokau z žunine lüknje vörejšo, tapravo gorenjesinčarski šaular Máté Labritz. Članica DSS Iluška Bartakovič s Slovenske vesi nam je raztomačila, zakoj vidimo lapca v mejseci, Laci Nemeš s Sakalauvec pa je povödo, kak je Ejva ništerne svoje mlajše pred Bogaum skrila, šteri so tak srmacke gratali. Pripovejsti so se končale s pravlico Lacina Kovača z Verice o tem, koma sta dve müši svojo dejte za ženau dali.

Sourednica knjige, znanstvena svétnica ISN ZRC SAZU dr. Monika Kropelj Telban, je navzaučim raztomačila, ka je etnolog Milko Matičetov pripovejsti vküppobéro že v dosta slovenski krajinaj. »Porabski lidgé pa njine pripovejsti pa so za njega znamenüvali posabno čütenje. Proso je informatore, aj štorije povejo v njinoj najlepšoj formi. Ranč zavolo toga so pripovejsti v etaj knjigaj tak lejpe pa tak naravno pripovedjane,« je povödala slovenska etnologinja pa cujdala, ka leko variante vnaugi porabski pravlic najdemo med pripovejstami drügi evropski narodov - najbolje slovenskoga pa madžarskoga. V knjigaj gestejo »bajke« tó, tau so pripovejsti o vragaj, čalaricaj, divdji možaj, vilaj, bejli deklaj, fajamanglinaj pa skišnjavaj. Skoro samo v Porabji pa leko na priliko najdemo spomin na slavskoga boga Perüna.

Na srečanji smo leko s CD-na čüli, kak so Fincin Feri pripovedjali o tem, gda sta lasica pa požak letela. Dobro čütenje je bilau poslušati glas iz leta 1970 pa se zmejs smedjati veseloj pripovejsti Sinčara. Na platni so se minjavale fotografije, ka aj bi navzauči donk vidli, što vse je pripovejdo.

Tretji sourednik knjig, slovenist ino novinar Dušan Mukič, je pripovejdo o tem, kak je leta 2014 začno z digitalne kopije magnetofonski trakov prejkspišüvati pravlice, te pa eške drüge pripovejsti. Tau je - z vekšimi pavzami - trpelo več lejt, te pa je prišlo eške velko delo obračanja na slovenski knjižni gezik. »Najbole sem se čüdivo toma, ka so leta 1970 informatori pred

mikrofonom gučali brezi hib, ništerni so pripovedjali več kak štirideset minutov brezi pavze. Nūcali so lejpe stare rejči, štere leko gnesneden najdemo samo v guči najstarejši Porabcov,« je od svojoga dela pripovejdo sourednik pa eške raztomačo, ka so pravlice v domanjoj rejči dojspisane po prausni regulaj, ka aj bi je s kem ležej šтели tak v Porabji kak v Sloveniji. Etnologinja Marija Kozar je eške povōdala, ka so ljubljanskoma čednjaki Matičetovomi pomagali informatore najti domanji škonice (András Csabai, Irena Pavlič, Karel Krajcar pa Senčarka Vera Gašpar), te pa je gorštela domanja imena vsej pravličarov. »S temi knjigami damo poštenjé tistim, šteri so pripovedjali, pa tistoma, šteri je gordjemau. Damo motivacijo vsem generacijam Porabski Slovincov, aj pripovejsti vkūper štéjo, aj bau tau medgeneracijska komunikacija.« Od pravličarov so gnes, žau, že skoro vsi pokojni. Predsednik Martin Ropoš je en par knjig prejkda žlati, vnūkom pa pravnukom tisti, šteri so pripovedjali. Kniga pa aj prej pride v rokē porabskim materam pa babicam tō, štere aj je štéjo svojim mlajšam pa vnūkom v domanjoj slovenskoj rejči. Pripovejsti v slovenskom knjižnom geziki pa aj preštéjo vsi tisti Slovenci v matičnom rosagi tō, štere briga, kak so živeli, kak so premišlaval pa ka so pripovedjali lidgé pod Srebrnim bregom.

- **Naše pesmi gučijo o indašnjom žitki. –dm-. Porabje, časopis Slovincov na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 4**

»Što spejva, lagvo ne misli,« dostakrat čūjemo, pa dobro vejmo, ka je v tej rečaj istina. V našom Porabji je starejšo lūstvo tisto, štero nej samo, ka rado spejva, liki eške dosta pesmi na pamet tō pozna. Zatok je nej čūda, ka so člani Drūštva porabski slovenski penzionistov napravili eden mali zbor, šteri če rejsan nema redne probe, depa gda trbej, vkūperstane pa koražno spejva.

Takša prilika je bilau srečanje penzionistov 9. aprila tō, na šteroga so v razstavni prostor varaškoga Slovenskoga doma pozvali slovensko etnologinjo Marijo Kozar, aj pripovejda o tem, kak so naši starci inda svejta živeli, pa kak leko té indašnji žitek spoznamo prek naši lejpi domanji ljudski pesmi. Predavatelica je nej stejla samo gučati, že za naprej je prosila mali zbor penzionistov, aj en par naut zaspejva ž njauv. Pesmarce pa pesmarge so rejsan več prob držali pred programom. »Naši stari starci so na rejtki šтели knjige, kalendare, bole so pripovedjali pa spejvali, gda so kaj vkūper delali. V pesmaj je gorostalo, kakši je biu žitek,« je svojo pripovejst začnila etnologinja Marija pa povōdala, ka leko s pesmi spoznamo mlašeča lejta, mlada lejta, ženitev pa zakonski stan, paversko delo, stara lejta, smrt pa vekivečni žitek. Dvejstau naši pesmi gvūšno gorostane v dve knjigaj »Fūčkaj, fūčkaj, fantiček moj,« je tomačila predavatelica. Od mlašeči lejt je Marija Kozar odebrala samo žalostne pesmi, v šteraj mati betežavajo ali so že mrli. V pesmi »Lanjsko leto sem se ženo« se oča tauži, vejpa ma je žena mrla, gda je rodila, dejte pa nadaja sama Mati Boža. Pesem »Mamca so zaspali« guči o mačiji, štera se grdau ponaša z detetom svojoga moža: dere se ž njauv, gda go češe, krv gi po lici teče. V drūgoj pesmi »Mati betežava betežavajo«, deca pa nemilo jaučejo, vejpa prej samo loške grūške do geli, če mati mrgéjo.

Ta slejdnja je bila prva pesem, štero so navzauči vkūper zaspejali. Veseldje je bilau poslušati poslušati, ka našo starejšo lūstvo v Porabji takši glas má pa tak vej spejvati. Eške bole moremo povaliti tiste tri moške, šteri so pesmarcam cujstanili pa jim s svojim baritonom pomagali pomagali. Dvorana je bila puna z najgir lidami, od šteri je kauli petnajset spejvalo, eške takši tō, šteri so se v mlajši lejtaj za tau nej podali.

Marija Kozar je dale gučala o pojbjaj pa deklaj, šteri si obečavajo, ka »njina lūbezen na vōke bau«. V istinskem žitki je dostakrat tak bilau (pa eške zdaj dostakrat tak gé), ka dekla pojba ali pojep dekle zapisti. Od toga ranč tak več pesmi guči, kak na priliko »Pravo sem ti dostakrat« ali »Kaj si misliš«. Zapelane dekle gda pa gda same ostanejo z detetom, ništerne pa tak vūpanje pa pamet zgibijo, ka svojo dejte zaničajo (»Dekla sinka porodila«).

Dekle dostakrat djaučejo, gda more lūbleni pojep k sodakom (»Fanti se zberajo«), ništerne pa so gizdave, če pojep nema »ižico na štauka dva« (»Kaj si, Micka, tak gizdava?«). Tevi dve pesmi smo leko čūli od pesmarc pa pesmarov v penziji, šteri so nej svoj glas šanjivali.

Če sta se pojep pa dekla oženila, sta na svoj zakon prosila nebeski blagoslov (»Hod', Marija, z menov«), če pa se je nej vse prišikalo, sta eden drūgoga šimfala (»Palca je trda«). Tista žena je sploj lagvo zopojdla, štera je pidjanoga pa gladaavnoga moža dobila (»Oča so mi kūpli«).

O paverskom deli ranč tak en par pesmi guči (»Sejaj žito, no pšenico« ali »Kosec koso brūsi«), porabski penzionisti pa so zaspejali najbolje poznano: »O, dekla, ne daj se na pavra«. Vsi navzauči so nazajponili, ka se pri pavraj rejsan žmetno dela. Če človek zadobi, ka mlajše má, tisti ma pomagajo na stare dni. V pesmi »Moj oča meu je sine tri« pa srmak oča vse tri siné zgibi, štandera, sodaka pa betežnika. Smrt mlade dekle ranč tak leko pokosi, o tem pripovejdata pesmi »Franciška« pa »Rozmarin Maričica«. Penzionisti so eške zaspejali mrtvečo pesem »O, ti smrt, kaj si včiniła«.

Gda smo prišli na konec vkūpnoga zadvečerka, je čūtenje že koražno bilau. Lepau je bilau, ka so pesmarce pa pesmarge s svetimi pesmimi končali srečanje. Prauškarska »Lejpa si, lejpa« je tō radostna bila, liki pri pesmi »Je angel Gospodov« so refren »Češčena si, Marija« že vsi vkūper spejvali. Tak se je končo zadvečerak z etnologinjav Marijo Kozar, štero penzionisti za edno leto pá nazaj čakajo v Varaš, aj znauvič pripovejda o indašnji pa gnešnji šegaj, pesmaj ali papéraj.

- **Pripovejdo o življenji Andovčanov. Marijana Sukič. -Porabje, časopis Slovincov na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 5**

Porabski slovenski penzionisti so po pogučavanji pa spejvanji z Marijo Kozar (10. aprila) medse pozvali našoga kolega Karčina Holeca, steri je zdaj nej biu z njimi kak novinar, liki kak avtor knjige Andovske pripovejsti. Če je Marija Kozar pripovedjala o življenji prek pesmi, je on notpokazo prek pripovesti, kak so Andovčani živali gnauksvejta.

Najprva je tapravo, ka je te zgodbe (tōrténetek) čūjo od starejši lidi, vej pa kak malo dejte je dostafart bijo cejle dneve pri sausedaj, ka nji je doma dosta mlajšov bilau, pa če je odišo, je nej včasini falio. Rad je poslušo pripovejdanje starejši lidi pa ak je te začno te štorije pisati, gda je že pri naši novinaj delo, če ranč nej emo kakšen pogovor. Če je tak mislo, ka tiste, steri tej zgodbaj nastaupajo, zbantūva, te je vōmejno imena. V knjigaj so pa takšne zgodbe tō, stere so se v Andovcaj te zgodile, gda je on že vekši biu.

Prešto je dvej pripovejsti. Iz štorije Smrt se je zvedlo, kak je bogaboječa Marica, stera se je vsigdar hvalila, ka se ona nika ne boji, pozabila ešče Očenaš moliti, gda sta go dva moškiva iz vesi postrašila s kosauv. Zakoj v Andovci pravijo, ka sedi kak Djuši v stüdeneci? O tom je pripovedala zgodba Stüdenec, v steroj Djuši stüdenec kopa na svojom dvauri, dapa garico pozabi v njega pistiti, zatok cejlo nauč ostane v globkoj grabi. Gda ga zaranka žena najde pa ma pisti garico v stüdenec, ga od čemerauv nazaj zakopa.

Prauti konci je pa na pamet povedo edno zgodbo, stero leko preštete v knjigaj. Tau je zgodba o biciklini pa Francini, steri si ga je küpo, dapa voziti se je nej znau z njim.

Bole kak štenjé je prevzelo penzioniste Karčinovo prosto pripovejdanje, steri – kak je pravo – zdaj že skurok do zadnje kuče pozna Porabje od Andovec do Senika, od Verice do Sakalauvec. Kak novinar je doživo že dosta nauvi zgodb, vesele in srečne (kak je pri starejšoj ženski oprvin pritekla voda iz čapa, pipe; kak gvüšno pa dostojno se je gibo slejpi človek v svojoj künji) ali žalostne (kak je starejša ženska čakala na svetke svojo čer pa vnukico, pa njiju nej dočakala; ali kak je med iskanjom lidi za intervju najšo na travniki mrtvoga človeka, steri je pred par minuti ešče kosijo).

Vejdriki so ga penzionisti zatok tak tijo poslušali, ka so čütili, ka té lidi, o steraj piše pa pripovejda, rad ma. Vüpjamo, ka do se té nauve zgodbe tö napisale pa mo je leko šteli.

- **Resnični in sanjski motivi v tradicionalnih tehnikah. –dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 5**

»Zabučale gore,« smo po začetnih taktih takoj prepoznali ponarodelo slovensko pesem v izvedbi Mihe Eriča na orglicah in njegove »boljše polovice« mag. Natalije Šepul na citrah. »Ljudski bluz« je 6. aprila privabil tudi nekatere mimoidoče, v razstavnem prostoru Slovenskega doma so namreč predstavili izbor iz barvnih linorezov in črno-belih lesorezov prej omenjenega mladega umetnika iz Ljubljane.

Umetnine Mihe Eriča prikazujejo realistične in nadrealistične sanjske motive, med pokrajinami pa najdemo slovenske koroške in celo ameriške. »Živite v lepih krajih, moral bi jih upodobiti,« se je zasmel grafik in glasbenik, ki uporablja tradicionalne tehnike, ki zahtevajo koncentracijo, umirjenost in meditacijo. Akademski umetnik je imel letos že pet samostojnih razstav in sodeloval pri številnih mednarodnih projektih. V Porabju razstavlja prvič, prisotnim na odprtju pa je dejal: »Podpiram vas, pravi zavedni Slovenci ste vi - po duhu in volji«.

(Pogovor z umetnikom boste lahko prebrali v eni od naših naslednjih števil.)

- **Srečno in veselo medgeneracijsko srečanje. Klara Fodor, predsednica. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 7**

Pri Drüštvi porabski slovenski penzionistov smo si prauti konca lajnskoga leta, gda smo vküppostavljali programe za letos, znauvič mogli zmišlavati, kak pa kakšno slovensko mladino bi leko pridobili, steri bi z radi vzeli našo pomauč, kak, s kakšnimi programi bi leko bili mladoj generaciji pri ohranjanji slovenstva. Mi zaman škemo, se zaman ponüjvamo, če nejga za tau partnera. Ka smo do tejga mau dosegnili, tisto je skur nika. Po dugšom špekuliranji nam je Baug itak pamet prsvejtjo, pa smo gora poiskali mojo bivšo kolegico Ildiko Dončec Treiber, ravnateljico gorejnjeseniške Dvojezične osnovne šaule Jožefa Košiča. Tá smo ji prajli našo zelenje, naše konkretne programe pa tau za menšo deco, steri se eške bole podajo za kaj.

Na programe nej slobaudno nej siliti pa nej dosta programov njim ponöjvati. Poštüvati trbej pri njiju, ka majo šaulstje, domanje programe pa nücajo čas zasé tü. Na razni programaj mo se trüdili delati z njimi zvekšoga v domanjoj slovenskoj rejči, s pomočtjauv prave slovenske rejči, pa tau od stopaja do stopaja, nej nagnauk vse na nje sipati. Volo mo njim mogli davati, aj vsebola spoznavajo lepote pa vrednote slovenstva. Mi pridemo v domanjo ves, naj se mlajšom nej trbej voziti zavolo nas, programe na taši čas mammo planirano planirano, gda ne mautijo njijvo včenjé pa nej počitnic. Že 15. decembra smo vküper pekli pa kinčali medene figice v Hiši jabolk na Seniki. Kak če bi se vsikdar poznali! Bili so flajnsi, baratšagoški, karažni, delali so z dobre vaule s svojima domanjima lerencama vred, pos poslöjšali so nas, töj pa taum kaj odgovardjali tü. Tau je velko, ka smo se porazmeli, nej smo čüli „nem értem/ne razumem. Že tau hvali vse té mlajše! Pa tau tü trbej vedeti, ka so mlajši nej samo iz vesi.

Letos smo je pa pozvali v vüzemsko delavnico zadjen den šaule, 28. marciuša, aj njim počitnice ne vzememo vkraj. Vüzemska djajca smo farbali z njimi s tašnov farbov, v steroj nika čemera nejga, je naravna. Lükovo lupinje smo vösküjali pa v tistom sküjali djajca, stera smo okinčali s sptrolejšnji cvejtji, petrošovimi ali drüdjimi listi. V nilon štrumfo smo ji etak dobro stisnjeno nota zvezali pa tak vösküjali. Djajca so tak za djesti kak za okinčanje bile pripravlane. S tejm smo brž zgotovili, vsikši si je sam probo naprajti, ka je najbola fontoško. Potejm v programi »Babica pripovejda« so domanje babice, stere deca dobro pozna, Eržika Dravec, Micka Časar pa Eva Lazar s Slovenske vesi, rojena na Seniki, prišle na red. Pomalek, razmejno so njim pripoveddale, gda so one tak male bile kak zdaj oni, kak so čakale zavca, ka njim je prineso, kak fejst so se radüvale tistomi malomi dari.

Med tejm smo njim pomalek pripovedjali v knjižnoj rejči tü, stero se včijo na šauli. Tak smo se leko zvekšoga v slovenskoj rejči porazmeli. Nas je že tau veselilo, ka so nas poslušali, tisto pa eške bole, steri so kaj vüjpali slovenski vcuj gučati pa drüjim na vogrsko rejč dola obrnauti. Vekšo karažnost nam je prineslo spejvanje, Eva Lazar je doma vöodebrala pesmi, stere so mlajši fejs znali, ji veselo spejvali vküper z ženami, na Rozinko pa eške vsi zaplesali tü. Za te lejpi zadvečerek smo te pridne mlajše na konci presenetili s sladkarijov, stero smo njim flajnsno pripravile prvin, kak so prišli. Hvala lejpa 13 mlajšom od 3. do 6. klasa, lerencama Gabrieli pa Ibolyki, ravnateljici Ildiki, našim ženskam za redno lejpo, karažno pomauč, Razvojni agenciji Slovenska krajina pa za lejpo mesto v Hiši jabolk.

- **Slovenski filmski dnevi – že drugič. –dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 7**

V sombotelskem Kinu Agora-Savaria so med 9. in 11. Aprilom potekali 2. dnevi slovenskega filma. V treh dneh so se zvrstili večkrat nagrajeni film »Nočno življenje«, celovečerni film »Nika« z najstniško tematiko, dokumentarec »Pet prijateljev na

razpotju Evropskega parlamenta« in igrano-dokumentarni film »Houston, imamo problem!« Prvi večer je številčno občinstvo nagovoril generalni konzul RS dr. Boris Jesih, dogodek pa je bil popestren tudi s promocijskim gradivom o Sloveniji ter degustacijo slovenske kulinarike. (več v naslednji številki našega časopisa)

- **Dosedanja vladna koalicija bo imela 134 poslancev. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 7**

Dosedanja vladna koalicija (FIDESZ in krščanski demokrati) bo imela 133 poslancev – in s tem dve tretjini – v novem parlamentu, ki bo imel skupaj 199 poslancev. Najmočnejša opozicijska stranka bo Jobbik s 26. poslanci. Na levi strani opozicije bo imela največ poslancev (20) volilna koalicija socialistov in stranke Párbeszéd, njim bo sledila stranka nekdanjega premiera Ferenc Gyurcsányja z devetimi poslanci, zelena stranka LMP ima 8 poslancev. V parlamentu bodo še en neodvisni poslanec, en poslanec stranke Eggyütt in poslanec nemške skupnosti, ki je vodil listo Državne nemške samouprave. Vse ostale narodnosti na Madžarskem bodo imele zagovornike, med njimi tudi Slovenci, nas bo zastopala dosedanja zagovornica Erika Köleš Kiss. V slovenski volilni register se je registriralo 715 ljudi, 252 se jih je odločilo, da bo volilo narodnostno (manjšinsko) listo in ne strankarsko. Slovenska lista je dobila 196 glasov.

- **Ko nasilje povzroča molčanje – se moramo motiti. Tekst: Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 10**

V Pavlovi hiši v Potrni so odprli razstavo z naslovom Ko nasilje povzroča molčanje – se moramo motiti. Projekt združuje štiri različne razstave iz Slovenije in Avstrije ter prikazuje različne institucionalne, umetniške, nacionalne in znanstvene poglede na prvo svetovno vojno.

»Nisem si mogla predstavljati, kako bo vse skupaj izgledalo. Moj kolega David Kranzelbinder, ki je kurator v naši Pavlovi hiši, je bil zelo inovativen,« je dejala predsednica Kulturnega društva Člen 7 za avstrijsko Štajersko Susanne Weitlaner. Dve razstavi – Slovenci v prvi svetovni vojni in Take vojne si nismo predstavljali – je pripravil Muzej novejšje zgodovine Slovenije, pri tretji pa gre za razstavo z naslovom Iz zgodovinskih perspektiv spola na »veliko vojno«, ki je nastala na podlagi gradiva iz dveh preteklih razstav organizacije Dolomitenfreunde in graškega Muzeja vojaške zgodovine. »David je zaprosil zgodovinarico Heidrun Zettelbauern z graške univerze, da napiše članek s perspektive spolov o tej veliki vojni. Iz članka je nato nastala kar cela razstava,« je razložila Susanne Weitlaner in dodala, da so četrti, umetniški del razstave dela slovenskega fotografa Andreja Perka z naslovom Mi hočemo živeti, ki jih je slednji ustvaril na osnovi pronicljivih dnevniških zapisov ženinega starega očeta, literarnega zgodovinarja Franceta Koblarja, nastalih med prvo svetovno vojno. Pomemben del otvoritve razstave je bila tudi glasba. Poleg sirskega begunca Mulhama Abordana se je predstavila tudi Irina Karamarković, pevka in kantavtorica srbskega porekla, ki živi v Gradcu. V spomin na Dolores O'Riordan, pevko skupina The Cranberries, ki je umrla letos januarja, je zapela tudi pesem z naslovom Zombie. »Naslov naše razstave smo si izposodili prav iz te pesmi, ki govori o tem, koliko gorja je povzročilo nasilje na Severnem Irskem. Andrej Perko je danes poleg starega očeta svoje žene omenjal tudi Srečka Kosovela. Oba sta namreč sanjala o nekem boljšem svetu, o skupni Evropi in skupni literaturi. Na žalost smo še daleč od tega,« je še izpostavila Susanne Weitlaner.

- **Letos so Porabci zapeli v Idriji. M.S. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 10**

Na letošnji reviji Primorska poje se je zvrstilo od 2. marca do 22. aprila 32 koncertov, na njih je sodelovalo 208 zborov, največ s Primorske z obeh strani meje, zapeli so tudi slovenski zbori iz Hrvaške in avstrijske Koroške. Šestič je na tej veliki pevski manifestaciji nastopil Komorni pevski zbor Zveze Slovencev iz Monoštra, ki je letos zapel v Idriji, in sicer 7. aprila. Zbor je pod vodstvom Tomaža Kuharja nastopil z naslednjimi zborovskimi skladbami: Mozart: Ave verum corpus; Beli list papirja, Ljudska z Gornjega Senika v priredbi Tomaža Kuharja; Fran Venturini: Nocoj pa, oh nocoj in Sem zaljubljen bil, narodna v priredbi Radovana Gobca. Solist tretje pesmi je bil Ferenc Sütő. Koncert v Idriji je bil odlično obiskan, poslušalci so z dolgimi aplavzi nagradili vse nastopajoče zборе, med njimi tudi porabski zbor, posebej mladega solista.

- **Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Muraba. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 10**

21. marca je v Monoštru zasedalo Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje Muraba, ki je nova oblika sodelovanja med Prekmurškimi Madžari in Porabskimi Slovenci. Na seji, ki ji je predsedoval predsednik DSS Martin Ropoš, so prejeli potrebne akte in izvolili člane nadzornega sveta.

- **Špajnski-flajnsni muzikanti že eno leto igrajo. Tekst: Špajnski-flajnsni muzikanti. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 19. aprila 2018 - Leto XXVIII, št. 16, str. 10.**

Prvo oblejtnico muzične skupine Špajnski-flajnsni muzikanti pa fküpno delo smo svetili 6. aprila s koncertom v Budimpešti v Kulturnom domu B32. Na našo pozvanje je prišlo dosta ljudi, štere smo pozvali, mladi pa starejši tó. Na programi je bilau veselo, dobro smo se počútili, za ka se leko zahvalimo lektori tó za slovenski gezik na Univerzi ELTE, profesori Mladeni Pavičici, štteri je vodo program cejli večer pa eške dosta hecnoga tó tapravo. Naš svetek je eške vekši grato zato tó, ka je predsednik DSS Martin Ropoš tó gorpoisko nas, nam gratulejro pa za dar prineso majce, šttere leko nasedejemo na nastopaj. Pevka pa saksafonistka sta Madžarke ne vejta slovenski, une so dobile slovar Žepna slovenščina od predsednika, štteromi sta se iz srca veselile. Predsednik Martin Ropoš je obečo za našo delo finančno pomauč tó, pa nas pauzvo na Državno srečanje v Monošter, aj tám gorstaupimo juniuša. Mi smo pa tome vabili fejest veseli. Publiki smo tazošpilali 15 porabski pesmi, melodij, pa pesem V dolini tihi od Lojzeta Slaka. Celji koncert se pa začno z Avsenikovimi melodijami, šttere je tazošpilala mlašeča harmonikaška skupina Veseli goslarge, šttera od 2016. leta mau igra. Člani té skupine so mlajši Glasbene šaule v Dunaharasztni (Dunaharaszti Alapfokú Művészeti Iskola), vodja skupine je Judit Farkas, saksafonistka pri Špajnski-flajnsni muzikantaj. Tém mlajšam se fejest vidi slovenska muzika, zato flajnsno igrajo na probaj

pa nastopaj. Že so gorstaupili v Budimpešti lani, gda so prejkдали trg z imenom Ljubljanski trg, 2016. leta na svetašnjom programi Veleposlaništva RS v Budimpešti na den državnosti v Várkert Bazári, v oddaji o narodnosti madžarske TV M1, pa so meli že svoj koncert ranč tam, kak smo zdaj meli vküper.

Za konec smo pripravili presenečenje, pa smo tazošpilali pesem Ti, moja raužica od Modrijanov, vejpa v plani mamu, ka zvün narodne muzike bi igrali uspešnice tö iz Slovenije. Tau se publiki tak fejest vidlo, ka smo mogli dvakrat tazošpilati, vmejs so pa nam fejest ploskali. Špajnsni-flajnsni muzikanti smo v Porabji lani novembra oprvin gorstaupili, potistim decembra v Budimpešti na božičnom koncerti Slovenskoga društva, letos februara pá v Porabji na kulturnom svetki, marciuša v Ljubljani na senji Prekmurje se predstavi, 14. aprila v Somboteli na senji sv. Jurija, pa nas eške več nastopov čaka letos. Naš cilj je za dukši cajt, ka gordržimo tradicionalno porabsko dvoglasno spejvanje, vejpa pridüžila se je nam Anita Vajda, pa tak dvej pevki ma naša skupina.

Špajnsni-flajnsni muzikanti se lapau zahvalimo za pomauči, za tau, ka ste najgerek na naše delo pa ka nas poslüşate.

Vestnik, Murska Sobota

• **Gradnja naj bi bila končana letos. Tomo Köleš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 16, 19. aprila 2018, str. 2** **Podpis pogodbe o začetku gradnje nogometne akademije**

Celoten predračun dveh projektov je okrog štiri milijone evrov

Lendavski župan Anton Balažek in predsednik Nogometnega društva NK Nafta 1903 Gabor Vegh sta podpisala pogodbo o začetku gradnje nogometne akademije Nafta 1903, ki naj bi bila dokončana naslednje leto.

Cilj nogometne akademije, ki bo zgrajena predvsem z denarjem iz Madžarske, je zagotoviti infrastrukturo za razvoj mladih nogometašev in drugih športnikov, je pojasnil član upravnega odbora Nafta 1903 in medijski predstavnik kluba Igor Magdič. S tem bi bile rešene težave z infrastrukturo nogometne šole Nafta 1903, cilj pa je tudi pridobiti mlade iz drugih regij, da bi se pridružili lendavski nogometni šoli.

»Cilj projekta je razvijanje prekmurskega mladinskega športa, v okviru tega pa gradnja in delovanje nogometne akademije Nafta. Ker namreč društvo svoje infrastrukture nima, mora v tej situaciji treninge mladinskih selekcij izvajati v okoliških vaseh oziroma na najetih igriščih, kot so športni park Lendava (ekipa odraslih), Mostje (ekipa odraslih in U19), Dolga vas (U13, U15), Dolnji Lakoš (U19, U17) in Dvojezična osnovna šola I Lendava, kjer je igrišče z umetno travo (U11, U9, U7). Z namenom zagotavljanja osnovnih možnosti za nogometno izobraževanje je potreben precejšnji infrastrukturni razvoj. V prvi fazi tega bomo na dvorišču Dvojezične srednje šole v Lendavi zgradili nogometno igrišče z umetno travo, s katerim bomo zagotavljali možnost treningov in tekmovanj za klub U13 in mlajše. Gradnja bo predvidoma končana avgusta 2018,« pove Magdič.

Kaj bo v športnem centru

V drugi fazi infrastrukturnega razvoja je predvidena gradnja športnega centra, ki bo zajemal več objektov: nogometni igrišči z naravno travo, velikosti 105 krat 72 metrov, z razsvetljavo in ograjo, nogometno

igrišče z umetno travo, velikosti 105 krat 72 metrov, z razsvetljavo in ograjo, tribuno za najmanj 200 oseb, nogometno igrišče na mivki, zgradbo s pomožnimi prostori (garderobe, pisarne akademije, dvorana za kondicijske treninge, wellness, jedilnica, bife, zdravniški in zdravstveni prostori, shramba rekvizitov, pralnica in skladišče), kar bi bilo vse v pritličju na 1200 kvadratnih metrov uporabne tlorisne površine. V to drugo fazo spada tudi gradnja parkirišča.

Lokacija izvedbe drugega projekta je območje, ki sta ga Občina Lendava in Nogometno društvo NK Nafta 1903 skupaj določila v Lendavi med državno cesto, ki vodi proti Trimlinom, in potokom Ledava. Lokacija spada na zazidalno območje občine z uvrstitvijo za turistične in športne namene. Lastnica slabih petih hektarjev velikega območja je Občina Lendava.

»Gradnja športnega centra bo zagotavljala razmere za treninge in tekmovanja ekip U15, U17 in U19 nogometne akademije Nafta, hkrati pa bo tudi lokacija za zagotavljanje drugih opravil za potrebe delovanja akademije. Z gradnjo športnega centra bo dana možnost tudi za kakovostno izvedbo mednarodnih tekmovanj in nogometnih turnirjev,« pove Magdič.

Po predvideni časovnici bo projektiranje končano do 30. maja letos, pridobivanje dovoljenj do 30. avgusta in izvedba do konca tega leta. Celotni predračun dveh projektov je okrog štiri milijone evrov.

Pogodba, sklenjena z Občino Lendava, bo zagotavljala dolgoročno delovanje športnega kompleksa, pri čemer občina prevzema obvezo, da bo za uresničitev projekta za dobo 20 let zagotavljala lokacijo in dovolila gradnjo športnega centra. Nogometno društvo Lendava 1903 pa prevzema nase obvezo gradnje športnega centra in kakovostne in strokovne uporabe le-tega. Občina prevzema nase tudi obvezo, da bo območje za dobo 20 let brezplačno dala društvu Nafta 1903 Lendava v izključno uporabo. Po preteku dvajsetih let bo objekt postal stoodstotna lastnina Občine Lendava.

Še dve nalogi

»Sedaj gradimo neke vrste mednarodni nogometni center, čeprav govorimo o Nogometnem društvu Nafta. Gradimo koncept zdravega mesta. In takšen projekt tudi motivacijsko deluje na aktivnost prebivalstva. Mi imamo še dve nalogi: zgraditi plavalni bazen in obnoviti stadion za spidvej. O projektu Nafta razen kakšnih sugestij v občinskem svetu ne bomo več razpravljali, to smo že naredili. Občina se bo s tem projektom ukvarjala samo še na strokovno-tehnični ravni,« je povedal Balažek.

»V prvi vrsti gre za nogomet in za otroke, ki se bodo lahko ukvarjali s športom. Ti otroci pa bodo lahko zrasi v dobre nogometaše,« je dejal Vegh. Podpisu pogodbe sta prisostvovala tudi predsednik Nogometne zveze Slovenije Radenko Mijatović in predsednik Medobčinske nogometne zveze Lendava Slavko Režonja.

• **Občinski svetniki niso bili enotni. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 16, 19. aprila 2018, str. 2** **Še druga stavbna pravica občine za nogometno akademijo**

Lendava bo imela na štirih lokacijah sedem igrišč, celotna občina sedemnajst

Za gradnjo športnih objektov za potrebe delovanja nogometne akademije je lendavska občina podelila v tem letu še drugo stavbno pravico Nogometnemu društvu Lendava 1903. Prva pogodba je bila sklenjena 13. Februarja in se nanaša na parcelo v izmeri 6.200 kvadratnih metrov na lokaciji ob stavbi Dvojezične srednje šole, kjer že urejajo dve nogometni igrišči z umetno travo, ki bosta namenjeni treningom.

Drugo pogodbo pa sta lendavski župan Anton Balažek in predsednik društva Gabor Vegh, tudi lastnik gradbenega podjetja Pharos s sedežem na Madžarskem, podpisala minulo soboto. Ta se nanaša na kmetijsko zemljišče v velikosti približno pet hektarjev (49.185 kvadratnih metrov) na območju med Termami Lendava in vasjo Trimlini. Poleg njega je skoraj štiri hektarje velika parcela v lasti Save Turizma, ki naj bi bila prav tako zajeta v načrtih gradnje infrastrukture za potrebe nogometne akademije.

Samo ena vloga

Lendavska občina je za obe parceli stavbno pravico podelila za dobo 20 let, po njenem prenehanju pa bodo zgrajeni objekti in vsa infrastruktura brezplačno prešli v last občine. Ob tem vlagatelj pričakuje, da občina plačani komunalni prispevek nameni za ureditev javne infrastrukture na tem območju. Javni poziv za podelitev stavbne pravice za omenjeno drugo parcelo je občina objavila na svoji spletni strani 8. marca, na razpis, ki je potekel 26. marca, pa je prispela samo vloga Nogometnega društva Lendava 1903. Podelitev stavbne pravice je v gradivu, ki ga je obravnaval skupaj s predlogom pogodbe občinski svet, utemeljena z javnim interesom tako na področju športa in izobraževanja mladih ter dvigom športne kulture kakor tudi z interesom na področju razvoja gospodarstva in turizma v občini.

O dvomih in razočaranju

Trije lendavski občinski svetniki, Ivan Koncut, Stanko Gjerkeš in Đanino Kutnjak, so glasovali proti sklepu, da občina podeli stavbno pravico za gradnjo športne infrastrukture in upravnega objekta, kjer naj bi bili tudi prostori dijaškega doma, Mihael Kasaš se je vzdržal glasovanja, trinajst svetnikov pa je soglašalo s podpisom pogodbe. Koncut je dejal, da občina nogometu, ki ne navdušuje zadostnega števila mladih in mora zato v akademijo vključevati tudi mlade nogometaše iz Madžarske, namenja najboljšo parcelo, za katero bi se morda našli vlagatelji, ki bi razvijali turizem. Opozoril je tudi, da bo lendavska občina s tem imela 17 nogometnih igrišč, česar nima niti München. Stanko Gjerkeš je dejal, da bo mesto Lendava imelo s tem sedem igrišč, zato ima pomisleke glede izbire nove lokacije, za katero se podeljuje stavbna pravica. Omenil je tudi vprašanje stroškov vzdrževanja in podvomil, da bo društvo to zmoglo. Kasaš, ki je poudaril, da svoje mnenje izraža tudi kot pripadnik madžarske manjšine, pa je dejal, da koruza, ki je do zdaj rasla na tej parceli, prinaša zaslužek, načrtovani projekt pa ga bo odnašal. Po njegovem mnenju bi bilo treba Viktorju Or strabanu reči, da imamo dovolj stadionov. Torej, da če že, naj pridejo vlagatelji, ki bi bili pripravljeni vlagati v druge dejavnosti. Kutnjak pa svojega glasu na seji občinskega sveta ni pojasnil.

Med svetniki, ki so predlog podprli, so svoje mnenje pojasnili Drago Nađ, Robert Berki in Ferenc Horvath. Ta je dejal, da v Sloveniji verjetno ni občine, v kateri bi se svetniki spraševali na tak način, ko pride vlagatelj, ki je pripravljen vložiti šest milijonov, ob tem da to po 20 letih vse ostane občini. Povedal je tudi, da je nad razpravo svetnikov razočaran. Nađ je poudaril, da je Lendava mesto z nogometno tradicijo in da je bila v tem vedno močna, igriščem pa da je tudi najlažje spremeniti namembnost, zato ga je razprava nekaterih drugih svetnikov presenetila. Podobno je povedal tudi Berki. Denar za delovanje nogometne akademije in gradnjo nogometne infrastrukture v Lendavi je zagotovila Madžarska oziroma sklad za zamejske Madžare Bethlen Gabor Alap. Dva milijona evrov je v ta namen Pomurska madžarska samoupravna narodna skupnost prejela konec leta 2016, denar pa potem septembra lani po sklenitvi tripartitne pogodbe nakazala na račun NK Nafta 1903. Konec lanskega leta pa je madžarska vlada sprejela sklep, da bo za delovanje akademije namenila še štiri milijone evrov. Vrednost naložb naj bi presejala ta znesek, zato naj bi del sredstev skušali pridobiti na razpisih.

- **Žoga. Tomo Köleš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 16, 19. aprila 2018, str. 2**

V premislek

Žoga je okrogla. To je verjetno najbolj obrabljena nogometna floskula na svetu. A zelo primerno opisuje to, kar se bo v naslednjem letu dogajalo v Lendavi na športnem področju. Ravno zato, ker je žoga okrogla, nikoli ne veš vnaprej, na katero stran se bo obrnila.

V prekmurskem mestu pod goricami so si z veliko finančno pomočjo madžarske države zastavili velikopotezni projekt nogometne akademije, ta je z nedavnim podpisom pogodbe med županom Antonom Balažkom in predsednikom nogometnega društva NK Nafta 1903 Gaborjem Veghom dobila zeleno luč za začetek gradnje. Pustimo sedaj politične interese in kakšna so kupčkanja z zemljišči v ozadju. Če se temu posvetimo samo s športne strani, je naložba, čeprav res megalomanska, koristna. Pod pogojem, da se bo uresničilo vse, kar je zapisano v pogodbi. Čeprav bo uradno šlo za nogometno akademijo Nafta, je bilo zagotovljeno, da bo ponujala dosti boljše možnosti za razvoj mladih prekmurskih športnikov, predvsem nogometašev. Pa ne samo prekmurskih, saj naj bi akademija postala nekakšen mednarodni športni center.

Jasno je, da bo v tej akademiji tudi veliko mladih madžarskih športnikov, ne nazadnje je predsednik Nafta Madžar. Zato nihče ne more pričakovati, da bi se ob tem, ko bi se akademija zgradila predvsem iz madžarskih sredstev, naši vzhodni sosedje na koncu obrnili in rekli: »Tukaj imate najnovejši športni center. Mi pa gremo zdaj domov.« Če bo v nekem trenutku morda več madžarskih kot slovenskih otrok v akademiji, to mogoče ne bo zato, ker bi Slovencem kdo preprečeval vstop, ampak bi se veljalo zamisliti, ali niso naši otroci malce preveč zabredli v buljenje v svoje pametne telefone in računalnike, kar je prav gotovo manj naporno kot se v mrzlem ali vročem vremenu poditi za žogo.

Morda bo ravno akademija spreobrnila takšen potek razmišljanja. Ogromno pa bi pomagale tudi takšne zmage, kot jo je nazadnje dosegla Nafta, ko je odpihnila svojega nasprotnika z 9 : 0. In tako ima tudi veliko otrok iz Lendave in okolice svoje

lokalne junake, kot sta Marko Roginič in Vedran Vinko. Ne nazadnje pa se z gradnjo akademije ne dogaja nič takega, kar se ne bi vsi akterji dogovorili že 20. junija 2017 na občnem zboru nogometnega društva NK Nafta 1903, ko je bil za predsednika izvoljen Gabor Vegh.

• **Kandidatne liste se polnijo. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXX, št. 16, 19. aprila 2018, str. 3**
Volitve v državni zbor

V boj za poslanski sedež tudi lendavski župan Anton Balažek in nekdanji direktor soboške mestne uprave Bojan Petrijan
Politične stranke počasi končujejo sestavljanje list kandidatov za junijske državnozborske volitve, s tem je znanih tudi vedno več imen kandidatov v pomurskih volilnih okrajih.

Prejšnji teden so veliko zanimanje javnosti vzbudila imena kandidatov Liste Marjana Šarca, v kateri poudarjajo, da gre za evidentirana imena in še ni dokončno odločeno, v katerem okraju naj bi kandidiral posamezni kandidat. V ljutomerskem okraju naj bi tako kandidiral Andrej Rus s Cvena, sicer inženir elektroenergetike, ki je zaposlen v družbi Elektro Maribor, kjer je tudi predsednik sveta delavcev. Rus je tudi predsednik Gasilske zveze Ljutomer, kandidiral je že na lokalnih volitvah leta 2002 in 2014. Prvič na neodvisni Listi za razvoj mesta in vasi, takrat je bil tudi en mandat občinski svetnik v Ljutomeru, drugič pa na listi SDS, vendar je po lastnih besedah iz stranke že pred časom izstopil.

Med evidentiranimi kandidati je tudi Nina Žitek iz Ljutomera, asistentka na ljubljanski Fakulteti za socialno delo, ki se posveča predvsem področju socialnega dela s starejšimi in dolgotrajne oskrbe. Žitkova naj bi neuradno kandidirala v prvem murskosoboškem okraju. V lendavskem okraju bo po vsej verjetnosti kandidirala univerzitetna diplomirana inženirka gradbeništva Mihela Baumgarnter iz Lendave, v gornjeradgonskem pa Urška Mauko Tuš, profesorica zgodovine in sociologije iz Gornje Radgone. Mauko Tuševa je na zadnjih lokalnih volitvah kandidirala na Listi za Gornjo Radgono aktualnega župana Stanislava Rojka, trenutno pa je samostojna članica občinskega sveta v Gornji Radgoni. V drugem murskosoboškem okraju naj bi kandidiral Jure Lang, ekonomist iz Murske Sobotice.

Za Demokratično stranko upokojencev Slovenije (DeSUS) bodo v Pomurju kandidirali lendavski župan Anton Balažek (Lendava), poslanec Franc Jurša (Ljutomer), magistrica poslovnih ved iz Dankovec Tanja Kutoš (MS 1), Venčeslav Smodiš, ki je zaposlen na Občini Beltinci (MS 2), in upokojenec Drago Kocbek (Gornja Radgona).

Kot smo že poročali, bo Balažku, če bo izvoljen, v državnem zboru najverjetneje delal družbo njegov sedanji podžupan in predsednik Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti Ferenc Horvath, ki bo, kot kaže, zamenjal dosedanjega narodnostnega poslanca Laszla Göncza, saj ta ne bo več kandidiral.

Znani so že tudi kandidati Nove Slovenije. Po pričakovanju se bo za nov mandat potegoval poslanec Jožef Horvat (Lendava), v ljutomerskem okraju bo na strankini listi kandidirala vodja ljutomerske območne izpostave Javnega sklada za kulturne dejavnosti in ljubiteljska gledališka igralka Mira Rebernik Žižek. Za stranko bodo v Pomurju kandidirali še učiteljica na OŠ Grad Nataša Kuhar Čerpnjak (MS 1), Drago Rajbar, samostojni podjetnik, ki se ukvarja z zavarovalništvom (MS 2), v gornjeradgonskem okraju pa Alenka Rožkar, ki je bila doslej aktivna v podmladku stranke Mladi Sloveniji.

Pomurske kandidate so že pred časom predstavili Socialni demokrati. Poleg predsednika stranke Dejana Židana, ki bo kandidiral v Murski Soboti, bodo za stranko v regiji kandidirali še učiteljica na OŠ Šalovci Jolanda Lazar (MS 1), učiteljica na gimnaziji BORG v Bad Radkersburgu in nekdanja direktorica zavoda Kultprotur Norma Bale (Gornja Radgona), učitelj športne vzgoje na Dvojezični osnovni šoli I v Lendavi Ivan Koncut (Lendava) in animator v Termah Banovci Bojan Lešer (Ljutomer). Pomurske kandidate so predstavili tudi v SDS, na listi katere bodo kandidirali strokovna sodelavka v državnem zboru Alja Domjan (Gornja Radgona), diplomirana medicinska sestra in beltinska občinska svetnica Jožica Jakob (MS 2), učitelj na OŠ Križevci Lenart Barat (Ljutomer) in podjetnik Janez Magyar (Lendava). Potem ko se je evidentirani kandidat stranke na Goričkem Stanko Recek z liste umaknil zaradi afere z domnevnim razpečevanjem otroške pornografije, ga je v prvem soboškem okraju kot kandidat stranke nadomestil nekdanji direktor murskosoboške občinske uprave Bojan Petrijan.

Reporter, Ljubljana

- Veliki načrt pohoda na oblast /Igor Kršinar. – št. 16, 16.04., str. 18-21
- Podpisi s figo v žepu /Nenad Glucks. – št. 16, 16.04.2018, str. 22-25
- Zakaj Slovenci niso Madžari/ Aleš Žužek. – št. 16, 16.04.2018, str. 40-42
- Uvod v politiko /Dimitrij Rupel. – št. 16, 16.04.2018, str. 44-46

- **Z zahtevo po priznanju srbske manjšine gre na volitve tudi Socialna stranka Srbov Slovenije**

Reporter, Ljubljana, STA 16. apr. 2018

<https://reporter.si/clanek/slovenija/z-zahtevo-po-priznanju-srbske-manjsine-gre-na-volitve-tudi-socialna-stranka-srbov-slovenije-633569>

Na junijskih volitvah v DZ bo nastopila tudi približno leto dni stara Socialna stranka Srbov Slovenije (SSSS), ki si prizadeva za priznanje srbske manjšine v Sloveniji ter ohranjanje njihovega jezika in kulturno-verske identitete. V svoj program so uvrstili tudi zvišanje minimalnega dohodka na 650 evrov in vsaj 500 evrov regresa za vse upokojence.

Predsednik stranke Saša Gajič, ki vodi tudi Zvezo srbske diaspore Slovenije, je na novinarski konferenci poudaril, da Srbi v Sloveniji ne iščejo več pravic, kot jih ima slovenska manjšina v Srbiji ter Bosni in Hercegovini.

Kot je pojasnil podpredsednik stranke Igor Mitić, po njihovih podatkih v Sloveniji živi 218.000 Srbov, edina možnost, da se lotijo vprašanja ustanovitve manjšine, pa da je na politični ravni. Slovenija je po njegovih besedah edina od republik bivše Jugoslavije, ki nima urejenega statusa manjšin.[inRead](#)

Poudaril je, da so Srbi na območju Slovenije že stoletje. Tudi sam je rojen v Sloveniji, prav tako njegovi otroci. "To je moja

domovina, domovina mojih otrok, to je nesporno. Kulture pa ne bomo nikoli pozabili," je dejal.

V program so med drugim zapisali sorazmerno zaposlitev manjšinskih strokovnjakov v državnih ustanovah, uskladitev pokojnin s cenami prehrabmenih izdelkov dvakrat letno, višji otroški dodatek ter brezplačne knjige in malice za dijake. Prav tako je treba po njihovem mnenju poštene in strokovne sodnike in tožilce nagrajevati, kršitve pri njihovem delu pa kaznovati. Zavzemajo se tudi za združitev nekaterih javnih institucij in za dvig nivoja organiziranosti vojske in vojaške tehnike.

Gajić verjame, da bodo v primerjavi s strankami, ki so bile na oblasti doslej, na področju sociale veliko prispevali. Po njegovih pričakovanjih zanje ne bodo glasovali samo Srbi, ampak tudi pripadniki drugih manjšin, ki prav tako sodelujejo z njihovo stranko.

S kandidati sicer ne bodo nastopili v vseh okrajih, za zdaj je dogovorjen nastop v Ljubljani, Kranju, Celju in Mariboru. Po Gajićevih besedah bi lahko, če ne bo političnih pritiskov nanje, na volitvah prejeli 45.000 glasov. To bi jim glede na prejšnje volitve zagotovilo vstop v DZ.

Gajić je sicer opozoril na nekatere težave in pritiske, s katerimi se soočajo, med drugim so naleteli tudi na nekatere ovire pri registraciji stranke. Prav tako niso imeli možnosti izpeljati prijavljenega protesta, na njihovo stran pa je stopil tudi varuh človekovih pravic, je dejal. Po njegovih besedah se stopnjuje pritisk na posameznike iz stranke, da bi onemogočili njihov nastop na volitvah.

- **Meja je tam, kjer je bila leta 1991, vztraja hrvaška ministrica. STA, 18. apr. 2018**

<https://reporter.si/clanek/slovenija/meja-je-tam-kjer-je-bila-leta-1991-vztraja-hrvaska-ministrica-633858>

Hrvaška vlada je na včerajšnji zaprti seji sprejela pisni odgovor na slovensko pritožbo Evropski komisiji glede arbitraže. Po seji so sporočili, da je odgovor v skladu s pogodbo o delovanju EU. V Zagrebu so že v ponedeljek napovedali, da bodo do torka, ko se je iztekel rok Bruslja, odgovorili na slovenske trditve o kršitvi prava EU. To so nato tudi storili.

Pojasnili so, da bodo ponovili stališče, da Hrvaška z zavračanjem lanske odločitve arbitražnega sodišča o določitvi meje med Hrvaško in Slovenijo ne krši prava EU.

Hrvaška bo argumentirano odgovorila na vse slovenske navedbe ter predstavila stališče, da s svojim nesprejemanjem in neizvajanjem arbitražne sodbe ne krši prava EU, so poudarili v sporočilu za STA ter ponovili znano stališče, da je arbitražna sodba rezultat arbitražnega postopka, ki ga je Slovenija kompromitirala in mu odvzela verodostojnost.

Hrvaška zunanja ministrica Marija Pejčinović Burić pa je v ponedeljek v Luxembourg ob robu zasedanja zunanjih ministrov EU dejala, da ni bilo nobenih kršitev evropskega prava, glede na to, da se ni zgodila nobena sprememba na terenu, ter da je "meja tam, kjer je bila leta 1991".

Evropska komisija je pozvala Hrvaško, naj do 17. aprila pošlje pisni odziv na slovensko pismo glede tožbe proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne razsodbe o meji med državama, ki je bilo komisiji posredovano 16. marca v okviru 259. člena libonske pogodbe. Evropska komisija je predvidela tudi ustno obravnavo, ki naj bi v Bruslju 2. maja potekala na strokovni ravni in za zaprtimi vrati.

Pejčinović Burićeva je v včerajšnjem pogovoru za hrvaško televizijo potrdila, da je Hrvaška poslala odgovor v Bruselj.

Povedala je, da so hrvaške argumente pripravljali v sodelovanju z najboljšimi hrvaškimi pravnimi strokovnjaki za mednarodno in evropsko pravo, posvetovali pa so se tudi z mednarodnimi pravniki.

Povedala je, da bodo tudi 2. maja na ustno razpravo poslali pravne predstavnike "ne glede na slovenske napovedi, da bo Slovenija imela predstavnike na politični ravni", kot naj bi po njenih besedah napovedal njen slovenski kolega Kar Erjavec. Meni, da je udeležba političnih predstavnikov nenavadna za tovrstne obravnave. Erjavec je sicer včeraj znova dejal, da bo obravnavo potekala na ravni pravnih strokovnjakov ter da ne gre več za politično vprašanje, ampak pravno.

Dejala je, da z Erjavcem nimata veliko stikov, kar po njeni oceni ni običajno v diplomatskih odnosih. Meni, da bosta državi na koncu zgodbe o meji morali za pogajalsko mizo iskati dvostranski odgovor na to dvostransko vprašanje.

Zanikala je, da bi obstajal pritisk iz Bruslja, da Hrvaška sprejme arbitražno odločitev. Med drugim je ocenila, da je Slovenija z napovedjo, da bo vložila tožbo na Sodišču EU ne glede na odločitev Evropske komisije "na nek način postavila pod vprašaj postopek, ki poteka pred Evropsko komisijo".

Izrazila je pričakovanje Zagreba, da Slovenija na Sodišču EU ne bo vložila tožbe, a je dejala, da bodo vedeli kako odgovoriti, ker menijo, da imajo vse argumente na svoji strani.

Prav tako je izrazila upanje, da bo nova slovenska vlada bolj odprta za pogovore o reševanju dvostranskega spora o meji.

Meni, da je "arbitražna odločitev reducirala slovensko stran na to, da se zdaj ve, o čem se lahko državi pogovarjata".

"Kar je na mizi je veliko bolj realno, kot je bilo kadarkoli prej v pogajanjih. To nam daje upanje, da se bodo v prihodnji (slovenski) vladi zavedali, da je možnost za dogovor večja kot je bila prej," je še dejala v oddaji Tema dana.

Evropska komisija je včeraj zvečer za STA potrdila, da je prejela hrvaški odgovor. V komisiji so pred tem povedali, da bodo hrvaška pisna opažanja, ko jih bodo prejeli, posredovali Sloveniji, da se pripravi na ustno obravnavo. Na vprašanje, ali bo komisija, ki vseskozi izpostavlja pripravljenost na posredovanje, na ustni obravnavi 2. maja predstavila kakšen konkreten predlog, pa so odgovorili, da je namen ustne obravnave dati obema stranema priložnost, da se izrečeta, preden komisija odloči o morebitnih nadaljnjih korakih.

Periodične publikacije – kazala

- **National Identities, Volume 20, Issue 1, 2018**
Special Issue: Contested Boundaries: Alevism as a Ethno-Religious Identity

<https://www.tandfonline.com/toc/cnid20/20/1?nav=toCList>

- Revija ZVON, najstarejša slovenska revija za literaturo, kulturo in družbo, št. 5, 2017
<http://www.mohorjeva.org/revija-zvon/prva-stran>
http://www.mohorjeva.org/images/upload/2018/03/17317_ZVON_5_2017_splet.pdf
- Revija ZVON, najstarejša slovenska revija za literaturo, kulturo in družbo, št. 6, 2017
<http://www.mohorjeva.org/revija-zvon/prva-stran>
http://www.mohorjeva.org/images/upload/2018/02/17291_ZVON_6_2017.pdf
- Sopotja, glasilo slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ, Reka, marec 2018, številka 1, letnik 7
<https://www.scribd.com/document/374396857/Sopotja-1-2018>
<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-2G152Y0H/3e1b8e04-e648-46a9-be1e-911880d20cd7/PDF>